OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

267333

FŐVÁROSI SZINHÁZAK MŰSORA

32—33.

Az agglegények

VIGJÁTÉK ÖT FELVONÁSBAN.

NEM KÖLCSÖNÖZHETŐ EL!

IRTA

VICTORIEN SARDOU

FORDITOTTA

AMBRUS ZOLTÁN

Budapest

LAMPEL R. Kk. (Wodianer F. és Fiai) R. T.
könyvkiadóvállalata.

A megjelent szindarabok jegyzéke a boriték 2., 3. és 4. oldalán van.

FŐVÁROSI SZINHÁZAK MŰSORA.

A dőlt betű a szerző, illetve a fordító neve.
A műkedvelői színpadoknak alkalmas 1 felvonásos daraboknál jelezve van a szereplők száma.

1. **Az ördög mátkája.** Népszínmű 3 felv. *Géczy István.* 30 fill.
2—3. **A hivatalos feleség.** Vigjáték 4 felv. *Savage—Márkus J.* 60 fill.
4—5. **A császár ezredese.** Színmű 6 képben. *Ohnet—Fái J.* 60 fill.
6—7. **Az államtitkár úr.** Vigjáték 3 felv. *Bisson-Ambrus Z.* 60 fill.
8—9. **A talisman.** Drámai rege 4 felv. *Fulda—Makai Emil.* 60 fill.
10. **Szőke Katalin.** Dráma 3 felv. *Voss—Makai Emil.* ... 30 fill.
11. **Bánk bán.** Dráma 5. szakaszban. *Katona József.* ... 30 fill.
12. **Kísértetek.** Színmű 4 felv. *Ibsen—Rudnyánszky Gyula.* 60 fill.
13—14. **A kikapós patikárius.** Bohózat 4 felv. *Gandillot—Heltai.* 60 fill.
15. **John Gabriel Borkmann.** Színmű. 4 felv. *Ibsen—Jászai Mari.* ... ... 60 fill.
16—17. **A Benoiton család.** Vígj. 5 felv. *Sardou—Váradi A.* 60 fill.
18. **Ifjúság.** Dráma 3 felv. *Halbe—Szomaházy.* ... ... 60 fill.
19. **A becstelenek.** Dráma 3 felv. *Rovetta—Hegedüs Gy.* ... 30 fill.
20—21. **Medea.** Szomorújáték 5 felv. *Grillparzer—Ambrus Z.* ... 60 fill.
22—23. **A persely.** Bohózat 5 felv. *Labiche-Delacour—Góth S.* 60 fill.
24—25. **Frou-frou.** Színmű 5 felv. *Meilhac-Halévy—Fái J. B.* ... 60 fill.
26. **A vasgyáros.** Színmű 4 felv. *Ohnet—Fái J. Béla.* ... 60 fill.
27—28. **Fedora.** Dráma 4 felv. *Sardau—Paulay Ede.* ... ... 60 fill.
29—30. **Lecouvreur Adrienne.** Dráma 5 felvonásban. *Scribe-Legouvé—Csepreghi L.* ... ... 60 fill.
31. **Niobe.** Bohózat 3 felv. *Paulton—Szomaházy I.* ... ... 30 fill.
32—33. **Az agglegények.** Vigjáték 5 felv. *Sardou—Ambrus Z.* 60 fill.
34—35. **Az egér.** Vigjáték 3 felv. *Pailleron—Fái J. Béla.* ... 60 fill.
36—37. **Roberto de Pedrosa.** Dráma 3 f. *Echegaray—Szalai E.* 60 fill.
38. **Felhőszakadás.** Népszínmű 3 felv. *Gerő Károly.* ... ... 60 fill.
39—40. **Rejtett arcz.** Vigjáték 4 felv. *Blumenthal—Adorján S.* ... ...
41. **Turaser Bertalan.** Dráma 3 felv. *Langmann—* ...
42. **A harang.** Színmű 3 felv. *Kazaliczky Antal.* ... ...
43. **A hipnotizált anyós.** Bohózat 3 f. *Bisson—Kövessy* ...
44. **A pártütők.** Vigjáték 3 felv. *Kisfaludy Károly.* ... 30 fill.
45. **Gringoire.** Színmű 1. felv. (4 férfi, 2 nő, nép.) *Banville—Csepreghi.* ... ... 30 fill.
46. **Az idegesek.** Bohózat 1 f. *Michel és Labiche—Ilosvai H.* 30 fill.
47. **Az aranyasszony.** Vígj. 3. f. *Schönthan és Koppel E.* 30 fill.
48. **Tosca.** Dráma 6 felv. *Sardou—Makó Lajos.* ... ... 60 fill.
49—50. **Szent-e vagy őrült?** Dráma 3 felv. *Echegaray—Szalai* 60 fill.
51. **Az utczai énekesleány.** Lírai ötlet 1 felv. (2 férfi, 2 nő, nép.) *Echegarai—Szalai.* ... ... 30 fill.
52. **Mozgó fényképek.** Bohózat 3 felv. *Blumenthal és Kaldeburg-Heltai.* ... ... 30 fill.

Folytatás a boríték 3. oldalán.

267 333

AZ AGGLEGÉNYEK

VIGJÁTÉK ÖT FELVONÁSBAN.

IRTA:

VICTORIEN SARDOU.

FORDITOTTA:

AMBRUS ZOLTÁN.

TÓTH JÁNOS
könyvkereskedő
GYŐR

LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE
(WODIANER F. ÉS FIAI) RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

267333

R 2

ORSZ. SZÉCHENYI-KÖNYVTÁR
N Növedéknapló
1954 év 4301 sz.

R 1965

3177 — Pénzintézetek Műintézete R.-T. Budapest.

AZ AGGLEGÉNYEK.

SZEMÉLYEK:

Mortemer	**Jean**
Nantya	**Baptiste**
Veaucourtois	**Antoinette**
Claviéres	**Clémence**
Chavenay	**Rebecca**
Troënes	**Louise**
Du Bourg	**Nina**

Történik az első felvonás falun; a többiek Párisban, Chavenaynál és Mortemernél.

Szinházakra nézve kézirat.

ELSŐ FELVONÁS.

(Falusi szalon, mely a háttérben kertre nyilik; a kertben őszi kép. Oldalajtók. Balra, elől pamlag, székek, kis női munkaasztal, melyen himzések. Jobbra, elől szőlővel befuttatott ablak; a szőlőindák benyulnak a szobába. Az ablaknál másik pamlag. Ugyanezen az oldalon asztal, melyen könyvek, füzetek stb.)

ELSŐ JELENET.

Clémence, Louise.

Clémence *(jobbra; félig fekvő helyzetben szendereg a pamlagon; kezében könyv; szeme lehunyva)*: Louise!

Louise *(a baloldali pamlagon, ugyanugy; kezében könyv)*: Mi az édesem?

Clémence: Alszol?

Louise: Majdnem.

Clémence: Mit olvasol?

Louise: Egy angol regényt. — Hát te?

Clémence: Én is azt.

Louise: Melyiket?

Clémence: Nem tudom. Már a huszadikat olvasom; s ebben is csak az van, a mi a többiben.

Louise: Ebben van egy pár csinos részlet.

Clémence: Ebben is. De az egész mégis unalmas... Akár maga az élet!

Louise *(fölemelkedik egy kissé előbbi, félig nyugvó helyzetéből)*: De hisz te ma valósággal mélabus vagy!

Clémence *(ugyanugy)*: Igazad van, mélabus vagyok.

Louise *(fölkel)*: Ennek az ősz az oka. A falevelek sárgulnak... És a lelkünk is elveszti frisseségét. Istenem, mennyire beleuntam ebbe a természetbe! Ó Páris...

Clémence: Tessék, az én kis vidéki szépem! Alig, hogy férjhez ment... és már a boulevardról álmodozik.

Louise *(Clémence-hoz megy)*: És te, te tán nem örülsz rajta, hogy holnap mindnyájan elutazunk?

Clémence *(közömbösen)*: Ugyan miért örülnék?

Louise: Ha egyébért nem, már azért is, hogy tisztelt férjeink nem fognak többé vadászni! . . . Hát nem fölháboritó az, hogy valaki, aki, mint kedves férjem, csak hat héttel ezelőtt házasodott meg, ott tudja hagyni a feleségét a faképnél, angol regények zsákmányául, maga meg elmegy vadászni a parkba?!

Clémence (*felállt*): Ha már erről van szó, megvallom, nekem ugy tetszik, hogy Troënes ur veled szemben egy kissé . . . hogy is mondjam csak? . . .

Louise: Mond ki, mondd ki.

Clémence: Egy kissé . . . feszélyezett.

Louise: Feszélyezett?! Mondd inkább, hogy rideg, hogy olyan fagyos, mint a jégcsap! Alig vesz észre, szólni csak nagyritkán szól hozzám, hanem a helyett ismeretlen áriákat dobol az ablakon s nézi a napfényt vagy az esőt. És mindig ilyen.

Clémence: Még ha egyedül vagytok is?

Louise: Különösen ha egyedül vagyunk! — Mit szólsz hozzá, ha azt mondom, hogy még egyszer se tegezett . . .

Clémence: De hisz ez nagyon komoly dolog!

Louise: Annál komolyabb, mert, ugy látszik, az én hibám.

Clémence: Hogy-hogy?

Louise: Értesüléseket szereztem uram és parancsolóm régebbi magaviseletéről és azt állitják, hogy nőtlen korában nem volt ily félénken tartózkodó, sőt éppenséggel nem volt tartózkodó. Férjem uram Párisban igen vig életet élt s nem idegenkedett semmiféle mulatságtól! . . . Hogy csak egyet mondjak, képzeld, kedvesem, színésznőkhöz járt!

Clémence: Ah!

Louise: Még pedig olyan sürün, hogy családja kénytelen volt gondnokság alá helyezni és hazahíni. Ekkor házasitották meg, hogy rendbe hozzák. Csakhogy, félek, nagyon is rendbe hozták! . . . Ah, Istenem, ha összehasonlitom Chavenay urral . . . Ez már aztán a férj, a tied! Olyan jó, olyan előzékeny!

Clémence: Ó, hadd el, neki is meg vannak a maga hibái.

Louise: Szeretném tudni, mondhatsz-e csak egyet is?

Clémence: Mondhatok bizony. Például azt, hogy nincsenek hibái. Ez néha igen nagy hiba.

Louise: Ah!

Clémence: Természetesen! Lesujt a fölényével, s megijeszt attól az örömtől, hogy apró házi erényeimet értékesithessem. Ez önzés! . . . És aztán másfél esztendei házasság, örökké, állandóan szép idővel! Mindig csak a kék ég! Ez az unalmas, halvány kék ég! . . . Egy kis felleget kérek! . . .

Louise: Jobban szeretnéd, ha a férjed veszekedő, heves, szeszélyes volna?

Clémence: Ah, istenem! Ha egyszer amugy becsületesen meg tudna haragudni!

Louise: Mit csinálnál?

Clémence: Előállanék azzal az idegrohammal, melyet már három hónap óta tartogatok magamban.

Louise (*a pamlag felé megy, hogy leüljön*): Látod, ilyenek vagyunk! Nem értem, hogy tudsz panaszkodni a férjedre, a ki annyit foglalkozik veled. (*A háttér felé néz.*) Tudod mit? Ha fogalmat akarsz szerezni róla, hogy mily gyöngéd az én férjem, figyeld meg . . .

Clémence: Jön?

Louise (*a pamlaghoz ér, leül*): Tégy ugy, mintha aludnál . . .

Clémence: De . . .

Louise: Ez ő! . . . aludjunk! . . . (*Mind a ketten visszahelyezkednek abba az attitudebe, melyben a jelenet elején voltak*).

MÁSODIK JELENET.

Előbbiek, **Troënes.**

Troënes (*a háttérből jön, körülnézegetve, mint a ki valamit keres*): Hova az ördögbe tettem a felöltőmet? (*Észreveszi ama pamlag támláján, a hol a felesége fekszik. Louisenak a karja a felöltőn pihen.*) Ah, itt van! (*Csöndesen a pamlag mögé megy s szép lassan elhuzza onnan a felöltőt. Louise sóhajt, arra felé fordítja a fejét, s oda nyujtja az arcát, melyet Troënes-nek érintenie kell, hogy az öltönyt elvihesse; nem ügyel rá s a felöltő birtokában visszamegy a háttérbe, a kabát zsebeiben keresgélve.*) Teremtette! . . . elvesztettem a szivartárczámat! . . . (*Menetközben a földön keresgél*) pedig Florinetól

kaptam! . . . Meg kell találnom! . . . Meg kell találnom! . . . (*Eltünik a háttérben, még mindig a földön keresgélve*).

HARMADIK JELENET.

Louise, Clémence, *aztán* **Rebecca.**

Louise (*mikor Troënes eltávozott*): Nos mit szólsz hozzá?

Clémence: Ah, szegény barátnőm!

Louise: Ismerd el, hogy haszontalan egy férj!...

Rebecca (*a jobbra eső oldalajtón jön be, imádságos könyvvel a kezében*): Az enyém, ugy-e? . . . Önök Du Bourg urról beszélnek?

Clémence: Nem.

Rebecca: Ah! Azt hittem.

Louise: Kerestük önt mindenütt . . .

Clémence: De hát honnan jön, kedvesem?

Rebecca (*kenetesen*): A templomból.

Louise: Megint! — Mily buzgóság! Hisz ön már valósággal ott lakik a templomban!

Rebecca: Ha majd három éves asszony lesz, kedves kicsike, meg fogja érteni, hogy nincs kihez fordulnunk, csak Istenhez! (*Az asztalhoz megy, keresgél.*) Hol a regényem?

Louise: A regénye?

Rebecca: Igen, *Fanny,* itt hagytam.

Clémence (*fölveszi a regényt pamlagjáról.*) Ó, hát ön olvassa! Eldugtam, attól való féltemben, hogy kis sógornőm . . . (*odaadja a könyvet.*) De tudja kérem, hogy ebben erős dolgok vannak!! . . .

Rebecca: Igen, igen, sok szenvedély, sok tüz van benne!

Louise: Ah, hadd lássam csak! . . .

Rebecca: Ohó, ez nem kisasszonyoknak való! Éget.

Louise: De hisz én asszony vagyok!

Rebecca: Oh! oly kevéssé! . . .

Louise (*Clémencehoz*): Értem! . . . Mikor elolvas belőle egy fejezetet, szalad a templomba, bocsánatot kérni a jó istentől. (*A távolból puskalövés hallatszik.*) Tessék, kedves férjeink! megint vadásznak. (*Sóhajt s ujra előveszi könyvét.*) S hozzá még a szomszédunk is, akit elvittek magukkal, pedig ő bizony szive-

sebben maradt volna a mi társaságunkban! . . . . Ez már aztán szeretetreméltó ember, ez a mi szomszédunk . . milyen pompás férj lenne belőle! . . .

NEGYEDIK JELENET.

Előbbiek, **Antoinette** *félretolja a szőlőindákat, s bedugja a fejét a szőlőlevelek közt a szobába. Egy létra tetején áll és a szőlőben böngész.*

Antoinette: Nantya urból? Meghiszem azt!

Louise: Antoinette!

Clémence: Tessék a kis alattomos! Hogy hallgatózik a létráján!

Antoinette (*szőlőt eszik*): Nem hallgatózom, csak hallgatok. (*Leszállás közben.*) És mivel eladó leány volnék, abban a pillanatban, mikor a jövendőbeliről van szó . . . okosabbat teszek . . . (*Lelép a pamlagra s onnan a szinre.*) megérkezem.

Clémence: Milyen szeles! Ki mondja, hogy szó van erről a fiatal emberről?

Antoinette (*vigan*): Hát a logika! Valaki, akiből pompás férj válhatik! . . . Az illető tehát nőtelen . . . a kastélyban pedig csak három nőtelen ember van. Először is . . . Veaucourtois cousin . . . a ki vén, rút, nevetséges . . .

Clémence: Ejnye, ejnye.

Antoinette: Csak még egy szót a védelmére és idehivom.

Rebecca: Ah, ne . . .

Louise: A világért se!

Antoinette: Ime, róla már ítéltek. Aztán Clavières úr, aki se szép, se rút, . . . se fiatal, se öreg, . . . se okos, se ostoba, ... se fehér, se fekete, . . . se ez, se az, . . . semmise, csak ő maga és ez már sok . . .

Rebecca: Ön kissé szigorú!

Antoinette: Mondjuk hát, hogy: ez nem elég! . . . Igy tehát nincs más, aki a Louise epithetonját megérdemelheti, csak a harmadik, aki pedig Nantya úr . . . Tehát ő az! E szerint a legjobbkor érkezem, s ime most el fogjuk dicsérni Nantya urat, . . . amit be kellett bizonyítani.

Clémence: Nem hallgat el mindjárt!?

Antoinette: Miért?

Rebecca *(előbbre jön; mosolyog):* Ah, most megint hallunk egy sereg *miért*-et! Ahá Antoinette-nek a miértjei ujra kezdődnek.

Louise *(épp ugy):* Oh, maga *Miért* kisasszony!

Antoinette: Nos hát, én csak most jöttem ki a zárdából . . . és hogy tudjunk valamit, kérdeznünk kell.

Clémence: Vannak dolgok, melyeket magának nem kell tudnia!

Antoinette: Oh bizony a zárdában . . . Eh, nem akarom, hogy ezentul is halkan beszéljenek előttem, mint mikor kis leány voltam, azt akarom, hogy mondjanak meg mindent nekem, mint Louisenak, a ki nem idősebb nálam!

Louise *(fontoskodva):* Oh, én már asszony vagyok és ebben van egy kis különbség!

Antoinette: Micsoda?

Rebecca *(mosolyog):* Ah, most már a *micsodá*-ra kerül a sor?

Antoinette: Szóval, kicsufolnak; mindegy, azért folytatom, amit erről az urról mondani akartam.

Clémence: Megint?

Antoinette: És *miért* titkolnám el, hogy félesztendő óta, a mióta szó van róla, hogy férjhez adjanak, ez az első, az egyetlen, a kin a tekintetem szivesen pihen meg?

Clémence: Tessék, az ő tekintete szivesen pihen meg Nantya uron! . . . De hisz ő nem kérőbe jött hozzánk, hanem csak mint szomszédunk és barátunk!

Antoinette: Fájdalom, tudom! Olyan szivesen mondtam volna igent!

Clémence: Igazán Antoinette, pirulnom kell maga helyett!

Antoinette: Azért, mert őszinte vagyok? Jobban szeretné, kedves testvérem, ha azt mondanám: hogy Nantya urat ki nem állhatom, hogy mihelyt a lépteit hallom, a park másik végébe menekülök, mert ugy találom, hogy ez a Nantya ur durva, rut és neveletlen? Istenem, nem bánom, majd ezt mondom, ha éppen ugy akarja, de biz akkor hazudni fogok, annyi szent igaz.

Rebecca: S mondja kedvesem, mit talál Nantya urban, a mi önt ennyire megnyerte?

Antoinette: Oh, számtalan jó tulajdonsága van . . . De a mit legjobban szeretek benne . . . mert sokat gondolkoztam ezen a dolgon . . . hogy (*fontoskodva*) gondolatai az életről tökéletesen megegyeznek az én felfogásommal.

Louise (*csufolódva*): Oh, Antoinettenek az életről való felfogása! . . . ez érdekes lehet.

Antoinette (*még mindig komolykodva*): De . . .

Clémence: Olyan sokat beszélt vele, hogy . . .

Antoinette (*közbeszólva*): Nem, de tanulmányoztam!

Mind a hárman (*mosolyognak*): Oh! oh!

Antoinette: Oh, nagyon jól tudom, hogy könnyelmünek gondolnak, mert egy kissé mindent elmondok, a mit gondolok, ugy, a hogy eszembe jut! De azért egy cseppet se vagyok könnyelmü. Például ismerem Nantya urnak egész multját!

Rebecca: És ez a mult?

Antoinette: Oh, nagyon egyszerü! 22 éves — az édes anyja nevelte — egy nagyon szép asszony, a ki visszavonulva élt a jószágán, a hol, a plébánost kivéve, senkivel se érintkezett, — a férjével se, a ki Párisban lakott, mert el voltak válva . . . Kérdeztem, hogy miért, . . . de nem akarták megmondani . . .

Rebecca: Képzelem.

Antoinette: Miért?

Clémence: Mert az efféléket csak asszonyoknak szokás megmondani.

Antoinette: Akkor majd megtudom Louisetól! (*Louisehoz*): Meg fogod mondani ugy-e? Nos, Nantya ur, édes anyjának halála után, mint vidéki nemes emberhez illik, a gazdálkodásra adta magát, s azóta vágatja az erdejét, szépen eladogatja a takarmányát, s Párisban csak két hónapot tölt évenkint, de tél közepette szokott ott lenni . . . s ez pompás . . . mert az ember szinházba mehet . . . oh, én rajongani fogok a szinházért, mihelyt egyszer elvisznek valamelyikbe . . .

Louise (*félbeszakitja*): S szivesen töltenéd falun az év többi részét?

Antoinette: Meghiszem azt. Én, a ki ugy szeretnék majorosné lenni!

Clémence: Meg van bolondulva.

Antoinette: Oh, nem! Falusi embert akarok férjül, mert magam is falusi leány vagyok . . . és ha összehasonlitom Nantya urat, a ki oly nyugodt, oly őszinte, s oly egyenes jellemü, azokkal a gavallérokkal, a kik a multkor a Prefektura bálján udvaroltak . . . a hozományomnak, ugy tetszik, mintha valami nagyon szük utczából, a hol az emberek össze-vissza taszigálják egymást, szép, nyiló mezőre érek, a hol megnyugszik a tekintetem. A kilátás oly szabad, a mező oly nyilt, oly üde, hogy csak elnézem és azt mondom magamban: ah, milyen jól érzem itt magamat! . . . ah, milyen jól érzem magamat! . . .

Clémence: Igazán rettenetes, mennyire el van kényeztetve! . . . . De hisz ez szörnyü, a mit itt elmond! . . .

Antoinette (*vigan*): Ah, hadd mondjam el itt, mert máskép kiabálni fogom a szobámban!

Rebecca: S mondja, szivem, azt, a mit kiabálna, elmondaná magának Nantya urnak is?

Antoinette: Neki? . . . Oh, nem! . . . De hogy is . . . ?

Rebecca: Miért nem?

Antoinette: Oh, hát mert . . . De hisz ezt nem lehet megmagyarázni, ezt érezni kell! . . . Mert nem volna helyes . . .

Clémence: Tehát maga is érzi, hogy vannak dolgok, melyeket be kell látni, a nélkül, hogy magyarázatukat keresné az ember . . .

Antoinette: Meglehet . . . De miért van ez igy? . . .

Rebecca: Igazán javithatatlan!

ÖTÖDIK JELENET.

Előbbiek. **Inas.**

Clémence (*az inashoz*): Mi az?

Az inas: Egy ur van kint, a ki kérdi, lesz-e oly kegyes Nagyságod, hogy látogatását elfogadja?

Clémence: Miféle ur?

Az inas (*látogató jegyet ad át*): Azt mondja, szomszédja Nagyságodnak.

Clémence (*megnézi a jegyet*): Mortemer.

Rebecca: Mortemer?

Clémence: Ismered?

Rebecca: Csak látásból. Valóban ugy tetszik, mintha ő lett volna, a kivel ma reggel találkoztunk az uton . . .

Clémence: És ki az az ur?

Rebecca (*halkan Clémencehez*): A Naullantné asszony s a lady Grace Mortemerje! — Nagyon kedves és nagyon elkényeztetett agglegény, a kit mindenütt szerettek. Ugy látszik, nincsenek határozott elvei . . . tömérdek rosszat beszélnek róla! . . . (*Élénken.*) El kell fogadnia, kedvesem . . .

Clémence: De nem tudom . . . hogy a férjem távollétében . . .

Rebecca: Ugyan, hiszen négyen vagyunk!

Antoinette: Világos, hisz négyen vagyunk!

Clémence: Az igaz. (*Az inashoz.*) Bocsássa be.

Antoinette (*halkan Rebeccához*): Mit akart azzal mondani, hogy a Naullantné asszony s a lady Grace Mortemerje?

Rebecca: Azt akartam mondani . . . azaz hogy . . . semmit sem akartam mondani . . .

Antoinette: Ah!

Clémence: Itt van!

Rebecca: Csakugyan ő.

HATODIK JELENET.

Előbbiek, **Mortemer.**

Mortemer: Megbocsátja-e, asszonyom, egy ismeretlennek azt a merészséget, hogy ajtajánál jelentkezik, bár nincs egyéb mentsége, mint az, a melyet az ön jóságától remél. (*Vár*).

Clémence (*széket mutat*): A bocsánat megvan, uram; sem e hölgyek, sem én, nem tekinthetjük hibának, ha valaki bennünket látni óhajt.

Mortemer (*leül*): Bármily nagy volt ez a óhaj, asszonyom, arra a czimre, melyet a szomszédság kinál, nem mertem volna hivatkozni, hogy ezt a szerencsét kérjem, ha véletlenül nem találok egy oly kitünő . . .

(megállapodik s mosolyog) ha *ürügyet* mondok, asz szonyom, meg fogja hallgatni?

Clémence: Igen, de csak ha gyorsan mondja el...

Mortemer *(vigan)*: Sietek megjegyezni, hogy ürügyem — komoly.

Rebecca: El tudjuk képzelni.

Mortemer: Nagyon komoly. — Az, a kit itt látnak, hölgyeim . . . Igazán nem tudom, hogy is mondjam, mert azt hiszem, a megfelelő szó nem létezik . . . A környékbeli szegények érdekében jöttem, a kik számára gyüjtést kezdtem el . . . *(A nők meglepetve néznek össze. Mortemer folytatja.)* A tüzvész áldozatai, szegények! Én istenem, e szerencsétlen emberek méltók minden szánalomra és részvétre . . . szóval, mint kolduló barát jövök, vagy ha jobban tetszik, mint: irgalmas néne! *(Clémence és Antoinette elfojtva nevetnek. Mortemer mosolyog.)* Valóban, majdnem vártam ezt a meglepetést.

Clémence: Bocsásson meg, uram, de . . .

Mortemer: Oh, asszonyom, nem élek vissza jóságával. Tudom, hogy a szeretetnek, melynek nevében jöttem, ez a képviselet nem válik előnyére; a szeretet csábitóbb alakban szokott megjelenni: az önök alakjában kétségtelen, hogy az a hivatás, melynek betöltésére jogtalanul vállalkoztam, önöket illeti meg, mint a hogy a szárny az angyalokat . . . S azért erősen el vagyok határozva, hogy azt, a mi e szerephez tartoznék, nem fogom elmondani . . . Egészen önökre bizom szegényeim ügyét. Én csak a közvetitő kéz óhajtok lenni, mely átveszi az adományt; a kisérő sziv épp ugy önökben lesz, mint az adakozó. Kettős jótékonyságot esdek!

Clemence: Igazán, uram, finomabb módon nem hárithatná el magától egy olyan jó tett érdemét, mely a legnagyobb mértékben becsületére válik. Ime adományom a szegényeknek. *(Mortemer fölkel s elveszi az adományt.)*

Rebecca: S ime az enyém. *(Ugyanugy).*

Louise: És az enyém. *(Ugyanugy).*

Mortemer: A pénzt át fogom adni szegényeimnek; de e mosolyokat szeretném magamnak tartani meg. *(Antoinette felé nyujtja kezét).*

Antoinette (*fölkel; vigan*): Éppen jókor mondja, mert én ugyse adhatok egyebet, mint egy mosolyt.

Clémence: Ime, helyette, uram.

Mortemer: Hiteleztem volna a kisasszonynak. Nagyon jó arcza van.

Clémence: És most, uram, rajtunk a sor, hogy bocsánatot kérjünk a meglepetésért, melyet az imént tanusitottunk; de igazán a lépés, melyet tett, oly váratlan volt azok után, amiket önről beszélnek . . .

Mortemer (*vigan; leül*): Látom, asszonyom, hogy a hirem jobb volt, mint magam . . . ma már, kettőnk közül, én vagyok a jobbik, *ma már jobb vagyok nála*. Korosabb lettem, s az idő meghozta a bölcsességet is.

Rebecca: És ime, remetévé lett!

Mortemer: Nem akarom elérteni, asszonyom, e szavak élét, melyek a megvénült ördöggel hasonlitanak össze . . .

Clémence: De, szóval, a bünbánatra adta magát!?

Louise: És a magános életre?!

Mortemer: Oh, se az egyikre, se a másikra.

Mind: Ah?

Mortemer: Megvallhatom-e? . . . Meg lehet vallani.

Clémence és Rebecca: Igen, igen!

Mortemer: Nos hát, én nem bántam meg semmit . . . de éppenséggel semmit.

Rebecca: Ah!

Mortemer: A mi pedig a magánosságot illeti, ez már nem is antipátia . . . valósággal borzadok tőle!

Rebecca (*élénken*): Ah! mennyire értem!

Mortemer: Világban élő ember voltam . . . és az is maradtam! . . . Nyáron kóborlok, de mihelyt az idő csipősre válik, látnom kell az én Párisomat, báljait szinházait és különösen, ah, különösen önöket, hölgyeim! A mi a szerelemben a tekintet, a mi a vidámságban a kaczaj, az Párisban a nő! Ha már bele kell nyugodnom abba, hogy nem élhetek többé önöknek, hölgyeim, ám legyen ugy, . . . de belenyugodni abba, hogy nem élhetek többé önöknek a közelében . . . nem, soha! Ha már egy nő nem töltheti be az életemet, mint hajdan, jó! . . . de legalább mindnyájuk mellett maradhassak . . . hogy ez az élet

türhető legyen. Szóval, hogy ha szabad egy elavult hasonlattal élnem (*hisz nincsenek itt ifju gavallérjaik, a kik kinevetnének*), ám lemondok róla, hogy bokrétát kössek, de legalább hagyják meg nekem — a kertet.

Rebecca: Udvariasabb formában már nem lehet visszavonulni a zajos életből.

Mortemer: Ah, hisz ez természetes! Ha tudnák, mily kellemes dolog egy ilyen vén legénynek, mint én . . .

Clémence: Oh! vénnek . . .

Mortemer: Igen, igen! Én nem áltatom magamat, megvénültem! Tudják-e, hogy nemsokára negyvennyolcz éves vagyok! . . .

Rebecca: Eh, hisz férfinak ez a második ifjuság, az igazi! . . .

Mortemer (*örömmel*): Meglehet! . . . meglehet! . . .

Clémence: És akárhány harmincz évest tudok . . .

Mortemer (*mint fenn*): Oh, bizonyosan! . . . bizonyosan! . . . Tagadhatatlan, hogy kitünően érzem magamat és ugy találom, hogy tiz év óta nem sokat változtam.

Rebecca: No látja!

Mortemer: De végre is megvénültem, és . . .

Clémence: Dehogy vénült meg! Csak: nem fiatal többé. Ez nagy különbség.

Mortemer (*fölkel és meghajlik*): Ön nagyon jószivü, asszonyom! Ime, szegényeim után rám került a sor. — Megengedi?

Clémence (*kezét nyujtja*): Nagyon szivesen.

Mortemer (*megcsókolja a Clémence kezét*): A mai fiatal emberek megelégednének vele, hogy kezet szoritsanak önnel és nem tudnák az ügyetlenek, mennyit veszitenek! (*Megint megcsókolja a Clémence kezét.*)

Rebecca: Azt mondta előbb, hogy kellemes . . . (*megcsókolja a Rebecca kezét.*)

Mortemer: Igy köszönni meg a jóságukat, asszonyom . . . végtelenül jól esik! (*Louise felé tart.*)

Louise: Nem . . . nem erről van szó. — A mit még azelőtt akart mondani! . . .

Mortemer: Azelőtt? . . . Ah, bocsánat! kissé megfeledkeztem magamról . . .

Antoinette (*halkan Louisehez*): Már az igaz, ahhoz

képest, hogy nem köt bokrétát, elég közel jár a virághoz.

Mortemer (*meghallotta az Antoinette szavait, mosolyogva néz Antoinettere, a ki hirtelen egy album fölé hajlik. Mortemer Clémencehez*): A kisasszony nővére kegyednek, asszonyom? . . .

Clémence: Férjem nővére. Most jő a zárdából! . . .

Mortemer: Ugyanaz a báj! . . . Fogadni mertem volna, hogy egy családból valók.

Rebecca: Ha ennyit bókolgat uram, sohase tudjuk meg, mi az a kellemes dolog, a mit emliteni akart.

Mortemer (*leül*): Nos, ez a kellemes dolog azt tenni, a mit én teszek. Ime, hölgyeim, ez az én mindennapi foglalkozásom, délutáni 2 órától reggeli 2 óráig! . . . Gazdag, semmittevő és független vagyok . . . Tehetek-e okosabbat, minthogy másoknak élek, ha már magamnak nem élhetek eléggé?! Nem praktizálok többé, csak szemlélődöm. Ismerek mindenkit és mindenki ismer! . . . Minden titoknak meghallom a felét, a többit kitalálom és mulatok rajta. Három órakor látogatást teszek . . . négy órakor ismét; aztán társaságban ebédelek, aztán az estét megint társaságban töltöm. Itt is, ott is van egy kis helyem az asztalnál, a tüzhely mellett, vannak jó barátaim, a kik koronkint megkérdeznek egyről-másról, különösen a nők, a kik ugy tekintenek, mint a szerelem földének egyik legbuzgóbb kutatóját s ezért megtisztelnek bizalmukkal . . . Mindez, mint látják, nagyon kellemes, nagyon mulattató s különösen nagyon ártatlan foglalkozás . . . Főkép nagyon ártatlan! . . . Minthogy nem vagyok veszélyes többé!

Rebecca: Nos, meglehet, valami olyast mondok, a mi vakmerően illetlen, de . . . Megengedi?

Mortemer: Kérem!

Rebecca: Nekem ugy tetszik, hogy ön olyanformán tesz, mint V. Sixtus . . . és gyakran elhajitja a mankóit!

Mortemer: Soha . . . elbuknám . . .

Clémence: De lábainkhoz esnék? . . .

Mortemer: Oh! bizonnyára!

Rebecca: Tessék, mit mondtam?!

HETEDIK JELENET.

Előbbiek, **Claviéres, Nantya.**

(Megjelennek a háttérben; puskáikat és vadásztáskáikat átadják a szolgáknak).

Antoinette: Itt vannak a vadászok! *(Hozzájok megy).*

Claviéres *(a háttérben):* Csak kettő közülök.

Clémence: A férjeinket elvesztették?

Claviéres *(előrejön. Antoinette Nantyaval a háttérben marad):* El, asszonyom. Jean pedig, a ki velünk együtt visszafordult a kastély felé, az imént tünt el a nádasban.

Clémence: Engedje meg, hogy bemutassam . . .

Claviéres *(meglepetve):* Nini, Mortemer!

Clémence: Ismerik egymást?

Claviéres: Ő, Veaucourtois és én . . . tizenöt év óta! Csakhogy azt hittem, a Pyrénéesekben jársz!

Mortemer: Onnan jövök, barátom s mivel e vidéken néhány nagyobb birtokom van, melyeket bérbe adtam s már több mint 20 év óta meg se néztem, arra határoztam magamat szerencsémre . . .

Clémence: És az egész környék szerencséjére! *(Claviéreshez.)* Mortemer ur a környékbeli szegényeknek kéreget.

Claviéres *(elbámul):* Ah! . . . ő kéreget!

Mortemer *(szerényen):* Igen, barátom!

Claviéres *(szerényen):* A templomban?

Mortemer: Nem, házról-házra járok . . . szegény leégettnek . . . nagyon érdekes család, barátom . . . az apa béna . . . négy gyermek . . . Remélem, hogy a te adományod is . . .

Louise: Rajta, Claviéres ur! Nyissa meg az erszényét!

Claviéres *(Mortemerre nézve):* De asszonyom . . . Nagyon szivesen, nagyon szivesen. *(Félre, mialatt a tárczáját keresi).* Ő! És kéreget! Mi az ördögöt akar hát ezzel?

Rebecca *(a háttér felé fordul, a hol Nantya Antoinettel maradt):* S most önön a sor, Nantya ur! Rajta Nantya ur! *(A nők mind Nantya felé fordulnak).*

Claviéres *(egyedül van az előtérben Mortemerrel):* Te, hallod! Visszaadod, ugy-e? Mi? Én ugyan nem dobom a pénzt a te tüzvészedbe.

Mortemer: Hallgass, fecsegő és idevele.

Claviéres: De . . .

Mortemer (*hangosabban, látva, hogy a nők visszajönnek hozzájuk*): Négy gyermek, kedves barátom és egy áldott állapotban levő asszony.

Claviéres (*pénzt ad s aztán visszamegy balra*): Oh, teringettét! . . . Maradjunk ennyiben! Már szinte látom az ikreket!

Clémence (*Nantyahoz, a ki előrejött*): Rajta, Nantya ur, a tüzkárosultaknak.

Nantya: Oh a czél szent! (*Kiveszi erszényét.*) A környékből valók a szegény emberek?

Mortemer: Fájdalom igen, uram.

Claviéres: Négy gyermek! Három iker . . .

Mortemer: Még nem! . . . csakhogy.

Claviéres: Minden arra mutat!

Nantya: Ez különös! Senkit se ismerek ezen a vidéken, a kinek a háza leégett . . .

Mortemer: Ah, uram, ha mind ismernők azt a sok nyomort, a mely elrejtőzik?! . . .

Nantya (*mosolyog*): Mégis, uram, a tüzvész . . . Ebben az esetben el lehet mondani, hogy nincsen tüz füst nélkül . . .

Clémence: Fuj, Nantya ur, ön kéreti az alamizsnáját!

Nantya (*pénzt ad Mortemernek*): Ellenkezőleg, asszonyom, olyannyira elégtelennek tartom ezt a csekély segitséget, hogy mindjárt megkérem ezt az urat, legyen szives megmondani az illető szegény emberek lakása czimét.

Mortemer (*félre*): Áj!

Louise: Igaz, ez jó lesz. Legalább küldhetünk nekik fehérnemüt és ruhadarabokat is.

Clémence és **Rebecca:** Igen, igen!

Mortemer: Hogyan? A lakásuk czimét?! . . . De hisz ez igen egyszerü . . . A czim . . . Szegény emberek . . . hogy fognak örvendeni! . . . Csakhogy nincs nálam irón.

Nantya: Ime, az enyém! . . .

Mortemer (*félre*): Átkozott ficzkó! . . . Hát már sohase fogok kieviczkélni ebből a gyüjtésből!

Antoinette (*a háttérben*): Veaucourtois cousin-t jelentem! . . . Börig van ázva! . . .

NYOLCZADIK JELENET.

Előbbiek. **Veaucourtois** (*nagyon elegáns vadász-öltözetben; hajlott, görbe hátu, rövidlátó; parókát hord; csúzos fájdalmak a vállában; azzal a rövid, száraz köhögéssel, mely a kimerült embereknél tapasztalható. Nyakig lucskos. Jövet, rázza magáról a vizet*).

Veaucourtois (*Szolga követi, kinek a kezében spongya*): Kövessen, barátom, a spongyájával! . . .

Clémence: Ah, istenem!

Veaucourtois (*a vadászharisnyájáról rázza a vizet*): Semmi, cousine . . . csak egy kis bukfencz a patakba! Ennyi az egész!

Claviéres: Hisz csak éppen ez kellett a te csúzodnak.

Veaucourtois (*a spongyával törli magát*): Van is szó most csúzról! . . . (*Lelkesülten.*) Milyen fölfedezést tettem! . . .

Mortemer: A vizben?

Veaucourtois: Nini! Mortemer! Ah, ez ideális! Igen, a vizben.

Claviéres: Vadkacsa?

Veaucourtois (*a spongyával törli magát*): Ellenkezőleg! . . . Fülemile!

Claviéres: Jóságos isten, megint egy énekesnőt szedett ki a fészkéből! . . . Már a tizenhetedik ebben az esztendőben.

Veaucourtois: Oh, csakhogy ez . . .!

Mortemer: Micsoda ifjuság! . . . mi?!

Veaucourtois: Tizenöt év!

Claviéres (*Mortemerhez*): Ahá! . . . Mint mindig!

Veaucourtois: Micsoda zamat! micsoda frisseség! micsoda hang! (*Elragadtatással.*) Az . . . az . . . az izé közt . . . nem találom meg a szót . . . énekelt . . . és igy toppantgatott a féllábával . . . a sárban . . . hogy kicsalja a rákokat! (*Énekelve.*) Oh! la la! (*utánozni akarja, de mindjárt abba hagyja s ugy tesz mint a kinek hirtelen megfájdult a keresztcsontja tája*).

Claviéres: Hé! Vigyázz az alkotmányodra!

Veaucourtois (*magához tér, nyugtalanul és tévedező tekintettel, igyekezve összeszedni gondolatait*): Miről is beszéltem az előbb?

Claviéres (*sugja neki*): A rákokról!

Veaucourtois (*meginti belemelegedve*): Ah, higyjék el, ez ideális! De hisz majd meglátják.

Clémence: Magával hozta?

Veaucourtois: Hogyne! (*A háttér felé kiált*) Gyere be Ninám. Trouillon Claudine-nak hivják! de én Ninának kereszteltem, Trouillon Ninának — hogy a szinlapon jól fessen a neve! — Nina! . . . (*Nyávogva*) Nina, Nina!

Claviéres: Az ám, de nem jön!

Veaucourtois: Még egy kicsit vad . . . De ha majd szárnyra bocsátom . . .

Mortemer: Meg fog változni okvetetlenül.

KILENCZEDIK JELENET.

Előbbiek. **Nina** *megjelen a háttérben.*

Veaucourtois: Ah, brava! itt van az isteni Nina! itt van a diva!

Nina (*rákásznő öltözelben, csupasz láb, szárfaczipők*): Hát osztán mit akarnak?

Veaucourtois: Képzeljék el ezt, a mint a szinpadon megjelenik! mi?!

Claviéres (*baloldalt ül, Mortemer szintén*): Gyere hát közelébb, te kis liba!

Nina (*ostobán nevet*): Már hogy liba vónék!?. . . Ó, ez már mégis csak furcsa! . . . Maguk tán ingerlődnek velem? . . .

Veaucourtois (*elragadtatva*): Micsoda frisseség! — Tudod mit, danold el, a mit az imént danoltál.

Nina (*ostobán nevet*): Osztán mit kapok érte, ha eldanolom?

Nantya: Ah, máris?

Veaucourtois: A művészi vonás! A vágy a függetlenségre!

Claviéres: Hanem a hangja egy kissé élesnek tetszik!

Veaucourtois: Hja, zöld még a gyümölcs! De ha majd utat nyitok neki a világba, mint a Farinellinek . . . (*Rebeccához*): Mert hisz tudják, hogy a Farinellit én bocsátottam szárnyra!

Rebecca (*menekülve*): Igen, igen, tudom!

Veaucourtois (*Mortemerhez*): Ezernyolczszáznegyvenötben gyufát árult az utczán.

Mortemer (*szökve*): Igen, igen!

Veaucourtois (*Clémence-hoz*): Közbenjárásomra szerződtették az Operába és . . .

Nina: Éhes vagyok!

Veaucourtois (*elragadtatva*): Ő éhes!

Claviéres: Minden jó tulajdonság meg van benne, a mi a hivatásához szükséges!

Clémence (*Baptiste-hoz*): Vigyék a konyhába!

Veaucourtois: Helyes, nagyon helyes!

Clémence (*Mortemer-hez*): Ha szive lesz bennünket megvárni uram, a hölgyekkel összeszedünk egyet-mást pártfogoltjai számára . . . Nantya ur segitségünkre lesz. (*Jobbra el Louiseval, Rebeccával és Nantyával, az alatt a mi következik*).

Mortemer: Ezerszer köszönöm, asszonyom.

Antoinette (*Ninához*): Kicsike, te velem jössz. . . (*A baloldali kijárás felé vezeti*).

Nina: Tiszta bort ad inni?

Antoinette: Igen, igen! Tiszta bort kapsz. (*Elvezeti balra.*)

Veaucourtois: Tiszta bort akar! . . . Milyen maestria! Ez ideális! (*Utána néz Ninának és tapsol.*) Brava! brava! oh diva!

TIZEDIK JELENET.

Mortemer, Claviéres, Veaucourtois.

Mortemer (*magában*): Na, kibujtam alóla, hogy lakásczimet költsek . . . Ugyancsak szorongattak! (*Fenhangon.*) Most pedig hagyjuk a divát és beszélgessünk egy kissé magunkról. E szerint ti otthonosak vagytok ebben a házban? . . . . (*Leül az asztal mellé*).

Claviéres (*épp ugy tesz*): A mint látod.

Veaucourtois: Bizony itt szükség van ránk, hogy egy kissé vidámmá tegyük a házat!

Mortemer: És milyen czimen vagytok itt? mint rokonok vagy csak mint jóbarátok?

Claviéres: Mind a két czimen: Veaucourtois cousin-je Chavenayné asszonynak.

Veaucourtois: Hasonlítunk is egymáshoz.

Claviéres: Nekem meg Chavenay gyerekkori, jó barátom.

Mortemer: Szépen vannak ebben a kastélyban. És kicsoda ez a Chavenay?

Claviéres: A tábornok fia.

Mortemer: S a felesége?

Veaucourtois (*a fejét töri, a nélkül, hogy eszébe jutna a név, melyet említeni akar*): Ez egy . . . egy izé . . . szóval az én családomból való! . . . egy . . . nem jut eszembe a név . . . igazán különös! . . . (*Ugy tesz, mint a ki erőlködik, hogy rájöjjön valamire*).

Claviéres (*Mortemer-hez*): D'Affranville-lány!

Mortemer: Mióta házasok . . .?

Claviéres: Másfél esztendő óta.

Mortemer: És a házasság . . . Családi érdekekből, vagy . . .?

Claviéres: Nem, szerelemből . . .

Mortemer: Igy hát ez a Chavenay . . .?

Claviéres: Nagyon kedves ember.

Mortemer: Hát a barna hölgy?

Veaucourtois (*a ki azóta folyton törte a fejét, triumfálva*): Ah! már eszembe jutott! . . . D'Affranville-lány!

Claviéres: Igen, már mondtam.

Veaucourtois: Akkor hát miért kérditek?

Claviéres (*vállat von*): Oh, te vén szamár! . . . (*Mortemer-hez*) A barna hölgy Du Bourgné asszony.

Mortemer: Hogyan? Szintén asszony?

Claviéres (*sóhajt*): Még pedig az én hibámból.

Mortemer: Ugyan eredj!

Claviéres: Istenem, pedig ugy van; nekem kellett volna elvennem . . . Csakhogy, a mint tudod, előttem a nyugalom a legfőbb jó ezen a világon! Arra a gondolatra, hogy feláldozzam legényéletemnek a szabadságát, szakitottam s Rebecca daczból Du Bourghoz nőül ment.

Mortemer: E szerint ez a Du Bourg nem számit?

Claviéres: Eh, persze hogy nem számit! Olyan férj, tudod . . .

Mortemer: Van már két éve, hogy férj és feleség?

Claviéres: Három éve.

Mortemer: A mi pedig a két fiatalabbikat illeti, az egyik, ha nem csalódom, a Chavenay ur huga?

Claviéres: Igen, mostoha huga.

Mortemer: Eh, hisz én ismertem a tábornok második feleségét. Szép szőke asszony volt s nagyon fiatalon halt meg.

Claviéres: Nos, ő volt Antoinette kisasszonynak az édes anyja . . . A negyedik hölgy végre, hat hét óta felesége annak a kis Troënesnek, a ki elverte a vagyonát.

Veaucourtois: Florine miatt?

Mortemer: Tehát a mézesheteiket élik?

Claviéres: Oh! ezek a mézeshetek nem tulságosan édesek . . .

Mortemer: Hogy, hogy? Az asszonyka talán nem szereti a férjét?

Claviéres: Azt nem lehet mondani. Hanem a férjnek nem tetszik az állapot.

Mortemer: Nagyon jól van! Igy hát ti kópék, e közt a sok szép asszony közt ugy intézitek a dolgot, hogy együtt vadásztok a férjekkel, titokban meg udvarolgattok az asszonyoknak!

Claviéres (*tiltakozva*): Ezeknek?

Mortemer: Ugyan mért ne?

Claviéres: Oh! soha!

Mortemer (*kötődve*): Képmutatók! Mintha nem volnátok törzsökös tagjai az agglegények szeretetreméltó szövetkezetének, melyhez én is tartozom s mint ha nem volnánk októberben! Hagyjátok el, tudom én jól, mi megy végbe, ilyenkor október táján, az agglegény lelkében! Didergünk barátom! . . . s szeretnénk egy kicsit fölmelegedni . . .

Veaucourtois: Dideregni, én!

Mortemer: Dideregtek bizony, kedves barátaim: — mert itt a tél és mi alatt közeledik az idő, a mikor vissza kell menni Párisba, nem gondolhattok borzongás nélkül arra a fagyos lakásra, a hová üres szivvel kell visszatérni a szerelemnek egy árva kis parázsa nélkül, a melyből szikrát lehetne kicsalni!

Veaucourtois: Eh, én nálam jó tűz van, valóságos kohó: az egész balett . . .

Claviéres: S aztán csak talál az ember valami irgalmas lelket . . .

Mortemer: Igen, igen. De a *tűzhelyet* nem ez a tűz melegiti. És én, kedves barátaim, a tűzhelyről beszélek.

Claviéres: Hová az ördögbe akarsz kilyukadni a tűzhelyeddel?

Mortemer: Ah, gyerekek! Nincs édesebb szabadság a világon, mint a miénk . . . Csakhogy a mint épp a legizesebb gyümölcsökben szokott féreg rejtőzni, . . . ugy a mi kedves szabadságunknak is megvan a maga férge, mely rendesen igy ősz vége felé búvik ki rejtekéből és pedig ilyen körülmények között (*Felállva*): Az első hideg napok valamelyikén, mikor egész Páris hazaköltözködik, este hat és hét óra között magánosan, szivarral a szájatokban, a boulevardon sétáltok, ugy a Café Riche táján . . . Köd ereszkedik le . . . s a kocsizörgés nem akar véget érni! Ebéd ideje volna s igy gondolkoztok: Vajjon hová menjek ebédelni? Vendéglőbe? Torkig vagyok a vendéglőkkel! . . . Vagy a körbe? . . . Eh, hallgatni, felelni! . . . Elég ha az estét ott ütöm agyon . . . Hová menjek ebédelni? — Egyszerre egy jó barátotok szalad el mellettetek! Megállitjátok! . . . Ebédelj velem! — Nem lehet, vár a feleségem! — Eh, hadd várjon egy kicsit! — Köszönöm szépen, a kicsinyemnek most jön a harmadik foga; nem, nem, majd máskor! Jó éjszakát! És fut, a hogy a lábai birják. — Mosolyogtok: „Várja a felesége! . . . s a gyereke fogzik! . . . Szegény ember! . . .“ De lassankint a mosoly eltünik ajkatokról . . . mert, kedves vizióban, látni vélitek a világos és kedélyes ebédlőt, a hol a tűz vigan pattog a gazda tiszteletére! . . . S a nyugtalankodó asszonykát, a ki fel s alá jár az órától az ablakig . . . Meg a gyereket, a ki a lépcsőházban kiabálni kezd: „Itt a papa! . . . a papa! . . .“ És — hideg van, a köd mind sürübben és sürübben ereszkedik le, a kocsizörgés nem akar véget érni . . . . s egyedül vagyok, egészen egyedül . . . . borzasztóan egyedül . . .

Claviéres: Az bizonyos, hogy néha . . .

Veaucourtois: Mikor hó esik!

Mortemer: Nos, kedves barátaim, ha ismeritek a melankóliának ezt a rohamát . . . tudjátok-e, mi ez?

Claviéres: A spleen?

Veaucourtois: A náthaláz?

Mortemer: Nem, hanem a vágy a családi élet után.

Claviéres: Azt hiszed, hogy sajnáljuk, hogy családot nem alapitottunk?

Mortemer (*élénken*): Oh, értsük meg egymást! Nem a házasságról beszéltem én, amely maga az intézmény, hanem a családi életről, mely az előnye ennek az intézménynek. — *Természet* anyánk jól ismer bennünket; nem érzéseinknél fogva csip meg — mert ezzel ugyan nem nagyon hatna Veaucourtoisra — hanem önzésünknél fogva ejt meg! — Jó tűz! — Jó vacsora! . . . az a nyugalom, az a kellemes, finom jólét, melynek egyes egyedül a női lehelet adhat életet, s melyet a hőtel pinczérének figyelmessége csak annyira pótol, a mennyire az illatszer tudja pótolni a virágot, . . . ah, ez az . . .

Claviéres: De mindezt — meg lehet szerezni pénzért is.

Mortemer: Igen, de mikor csak pénzért van meg, akkor nem sokat ér! — Biz ez szomoru!

Claviéres: Te, csak nem akarod, hogy megházasodjunk?! . . .

Mortemer: Késő!

Veaucourtois: Lám, én azt akartam mondani, máris? mert . . .

Claviéres (*Mortemerhez*): Nos hát, mit csináljunk? . . .

Mortemer: Hát azt, a mit minden agglegény csinál az éden ördöge óta, a ki a legelső hive volt a celibátusnak! . . .

Claviéres: Portyázni járjunk a szomszédba?

Mortemer: S telepedjünk bele a más fészkébe!

Claviéres: Oh!

Mortemer (*vigan*): No, persze. Csak föl kell vetnünk ezt a kérdést s egész határozottan: „Vajjon a házasság a férjekért van-e?“ — a felelet az, hogy nem, mert a férjek rosszul érzik magukat a családi körben! Tehát inkább az agglegényekért van, mert ezek meg nagyon jól érzik magukat benne! — Mit is keresel te, oh nőtelen ember?! Házat, mely ne

legyen tele a porontyaiddal, asszonyt, a ki ne legyen se feleséged, se gyermekeid anyja, — házasságot, a házasság veszélyei és családi életet, konyha nélkül! — Nos hát, itt van egy derék ember, a ki olyan szives és megházasodik a kedvedért s a kinél mindent meglelsz, a mit csak kivánsz. — Szép asszony, uj lakás, perzsa szőnyegek, kitünő élelem! — mi kell egyéb?! Huzd fel a fehér keztyüdet, óh nőtelen férfiu! — Már csak téged várnak. — Belépsz; a háziur, a ki ásitozott és az óráját nézte, legkényelmesebb karosszékét tolja elibéd; a háziasszony pedig, a ki ásitozott és a férjét nézte, legszebb mosolyával fogad. A férj megszökik, minthogy levetted lánczait ama bizonyos óráig, a mikor rajtad lesz a sor: megszökni s a mikor ő fogja levenni a te lánczaidat! Ő boldoggá tesz téged, te boldoggá teszed őt; ő nagysága boldoggá tesz mind a kettőtöket . . . És igy: egyszerre a legfüggetlenebb férj és a legrendezettebb viszonyu agglegény vagy!

Claviéres: Annyi bizonyos, hogy a ki szereti a kényelmet, mint én . . . És azt hiszed, hogy itt megtalálhatnók . . .

Mortemer: Téli tűzhelyeteket? Mindenesetre. Sőt remélem, hogy én is megtalálom az enyémet.

Claviéres (*élénken*): Hogyan, te is?

Mortemer: Hisz csak azért jöttem!

Claviéres: Ne beszélj! Különben mindjárt gondoltam, hogy a tűzvész, meg a gyüjtés . . .

Mortemer: Patvarba! . . . Magamnak gyüjtök. A tüzkárosult én vagyok.

Veaucourtois (*a ki azóta, hogy félbeszakitották, mindig közbe akart szólni*): Igen, azt akartam mondani . . .

Mortemer: Három új házaspár! Pompás! Csak választani kell! Három éves, másfél esztendős . . . és hat hetes házasságok . . . Az elsőben a családi boldogságot már megcsipte a dér, . . . a másodikban a szerelem csillaga hamvadóban, a harmadikban pedig még alig pislákol, ugy, hogy csak rá kell fúni és kialszik . . . S mintha az égi jel az aggancsos volna . . . A dolog, ugy látszik, megérett! . . . Rajta, legényember, előre! . . . Hollá, itt vagyok!

Claviéres: És hogy belémelegszik!

Veaucourtois (*kitalálni erőlködik, hogy mit akart mondani*): Igen . . . én . . . azt akartam mondani . . .

Claviéres: Tehát még mindig a régi vagy? . . .

Mortemer: És miért ne volnék a régi?

Claviéres: Mit tudom én?! . . . Az ember mindennap öregszik és . . .

Mortemer: Ugyan eredj! Öregszik! . . . Kicsoda öregszik?

Veaucourtois (*épp ugy*): Kicsoda öregszik? . . . No bizony! . . . A mint mondtam . . .

Claviéres: Hát a kor?

Mortemer: Előitélet! Ne hagyjátok magatokat, teremtette! Tegyetek ugy, mint én! Nincs meg én bennem a régi hév? Nem vagyok kész ma is ezer bolondságot követni el a szeszélyeimért? De bizony, csak ugy, mint hajdan! — Igy tehát még mindig fiatal vagyok . . . Mit tesz az, hogy az idő repül, ha én megállapodtam? . . . Mit tesz az, ha évek terhe ereszkedik rám, ha ezt a terhet lerázom magamról, ha éveimnek ura maradok?! . . . Nem adom meg magam az öregségnek, hanem küzdelembe bocsátkozom vele! Ő azt kiáltja nekem: Jövök s te nem fogsz szeretni! Én meg azt felelem neki: Igen, de én még szeretek s te nem fogsz jönni!

Claviéres: Ha igy folytatod, még kedvem kerekedik, hogy én is ugy tegyek! De megtudhatom legalább, hogy e hölgyek közül melyikre veted ki a hálót?

Mortemer: Mindegyikre, a mig választásom valamelyiknél meg nem állapodik.

Claviéres: De hogy jutsz be a házukba?! . . .

Mortemer: Már megtörtént.

Veaucourtois (*folytatva*): Azt akartam mondani! . . .

Claviéres (*félre tolja Veaucourtoist*): És Chavenay a ki hallott viselt dolgaidról? . . .

Mortemer: Eh, meg fog hívni magához!

Claviéres: Ah, ezt már szeretném látni!

Mortemer: Mindjárt meglátod, mert azt hiszem, jönnek!

Claviéres: Nos, minden igen szép s én követem a példádat. Előre!

Veaucourtois (*haragudva, hogy nem mondhatta el a magáét*): De teringettét! . . . hagyjatok már beszélni!

Claviéres: Mi az?

Veaucourtois: Eh, már nem tudom! . . . már nem tudom, hogy mit akartam mondani.

MÁSODIK JELENET.

(*Előbbiek.* **Clémence, Louise, Rebecca, Antoinette** *különféle öltözetdarabokat hoznak,* **Nantya, Chavenay, Du Bourg,** *vadászöltözetben.* **Veaucourtois** *e jelenés alatt eltünik. Egy szolga a háttérben*).

Clémence: Hozzuk, a mit össze tudtunk szedni. (*Chavenayhoz.*) Barátom, Mortemer ur, kinek látogatását emlitettem . . .

Chavenay (*Mortemerhez, a ki üdvözli*): Didier de Mortemer urhoz van szerencsém?

Mortemer: Igen, uram!

Chavenay (*nézi Mortemert*): Bár nem volt szerencsém önt ismerni, tudom, sokszor hallottam a nevét.

Claviéres (*félre*): Ahá!

Mortemer: Remélem Chavenayné asszony kegyes lesz megengedni, hogy vállalkozásomat befejezhessem s hirt hozhassak neki szegényeimről.

Clémence (*a férjére néz zavartan*): De mi még ez este visszatérünk Párisba, uram.

Mortemer: Magam is, asszonyom, holnapután és ha felhatalmaz rá, hogy értesithessem, mihelyt megérkezem . . .

Claviéres (*feleségéhez, a ki igent akar mondani*): Nem lehetünk olyan szerénytelenek, hogy e szivességet elfogadjuk! . . . De ha megengedi, uram, én fogom önt meglátogatni . . .

Claviéres (*félre*): Vége a szép tervnek! . . .

Mortemer: Nagyon örülnék uram, csakhogy őszintén szólva, képtelen vagyok jövendőbeli lakásom czimét megmondani, mert még magam sem tudom; mint nőtlen embernél nem ritkaság, kissé nomád életet élek . . .

Claviéres (*félre*): Oh, a hazug! Tiz év óta lakunk ugyanabban a házban.

Chavenay (*Meglepetésében, hogy Mortemer nem enged, Mortemert nézi*): Ah, ugy!

Mortemer (*folyton mosolyogva*): És igy nekem kell az elsőnek lennem, a ki . . .

Chavenay: Az már más, uram; legyen meg-

győződve, nagyon szivesen látom! . . . (*E pillanattól fogva Chavenay nem veszti el Mortemert szeme elől*).

Mortemer: Ezerszer köszönöm, uram! (*Félre Claviéreshez*) kissé nehézkes ez az ur . . . de azért sikerült!...

Antoinette (*a háttérben az egyik szolgával, a ki az öltöny- és fehérnemü csomagokat tartja*): Hova kell ezeket vitetni, uram?

Mortemer: A mi derék plébánosunkhoz, kisasszony, ha olyan szives akar lenni; ő majd eljuttatja rendeltetési helyére ezzel a pénzzel együtt.

(*Átadja neki a gyüjtött pénzt.*)

Clémence: Értette, Antoine?

Mortemer (*indulni készül, köszön*): És most . . .

Nantya (*visszatartja*): Bocsánat, uram! . . . de az a lakásczim, melyet szives volt igérni? . . .

Mortemer: A lakásczim?

Nantya: Igen, e szegény emberek lakásczime? . . .

Mortemer: Ah, igaz . . . ezer bocsánat! . . . (*Magában*). Nem engedi el! (*Fenszóval.*) Csakhogy . . . nem olyan könnyü, . . . tetszik tudni, falun . . . a ház magában álló! . . . nincs utczába ékelve . . . Egész mappát kellene rajzolni . . . a földekről, meg az utakról, . . . de minthogy szerencsém lesz önt viszontlátni, . . . a mit a szomszédság czime remélnem enged. (*Kezét nyujtja: Nantya hideg udvariassággal hajlik meg s nem kezet fog, hanem visszamegy Chavenayhoz*). Mi a manót! . . kezet nyujtok neki és . . . (*Claviéreshez.*) Ki ez a fiatal ur?

Claviéres: Nantyának hivják.

Mortemer (*uralkodva magán*): Ah, ah! kezd terhemre lenni! (*Üdvözli Chavenayt és Du Bourgot*). Uram . . . (*Üdvözli Chavenaynét.*) Asszonyom . . .

Chavenay (*félre Nantyához*): Tetszik önnek ez az ember, Nantya?

Nantya (*épp ugy*): Egy cseppet sem.

Chavenay: No, magamnak sem.

Veaucourtois (*berohan*): Segitség! Segitség!

Mind: Mi az?

Veaucourtois (*rémülten*): A Tróioni megful! sokat evett!

Claviéres: Sokat evett?! — Jól kezdi! (*Mortemer a háttérben, köszön, a Chavenay és a Nantya tekintete folyton kiséri*).

(*Vége az első felvonásnak.*)

MÁSODIK FELVONÁS.

(Szalon Chavenaynál. — Oldalajtók jobbra és balra és a két tompa szögletben. — A szín fenekén kandalló és két causeuse. — Jobbra zongora, melynek eleje a szalon közepe felé fordítva. Elég távol van a faltól, hogy a közön át lehessen menni. — A jobb oldali első ajtó az ebédlőbe vezet; a második ajtó a bejáró. — A baloldali első ajtó egy másik lakosztályba vezet; a második ajtó ugyanezen az oldalon, Chavenay dolgozószobájába nyílik. — A középen gueridon-asztal, körülötte székek. — Balra sakkjátékhoz való (koczkázott) asztalka, karosszékek, puffok stb. stb. — Este, ebéd után.)

ELSŐ JELENET.

Chavenay, Du Bourg.

(Az ebédlőből jönnek.)

Chavenay: Gyere; itt magunkban leszünk! S mialatt a hölgyek az ebédlőből a feleségem szobájába mennek, beszélgethetünk.

Du Bourg: Micsoda rejtélyeskedés! . . . Mit akarsz mindezzel mondani?

Chavenay *(az asztal mellett ülve, szemben Du Bourggal, a ki a másik oldalon ül)*: Du Bourg, barátom, immár három esztendeje, hogy házasember vagy... Ugyan mondd meg, gondolkodtál-e valamikor komolyan a házasságról?

Du Bourg: Előbb? . . . Vagy azóta? . . .

Chavenay: Azóta.

Du Bourg: Biz' isten nem tudom, mit mondjak . . . Tudod, én . . . azért házasodtam meg, . . . a miért mindenki, . . . hogy ne legyek rosszabb, mint más . . . Csinos asszonyt vettem el, a kinek szép hozománya is volt, . . . mert igy kellemesebb volt a dolog . . . Elmondhatom, hogy szeretem is, . . . hisz csak szereti az ember a feleségét! . . . rajta vagyok, hogy boldoggá tegyem . . .

Chavenay (*félbeszakítja*): És nyugodtan alszol?...

Du Bourg: És nyugodtan alszom!

Chavenay: Pedig hát, Du Bourg, a te fiatalságod elég viharos volt s bizony csak azért házasodtál meg, hogy véget vess ezeknek a viharoknak.

Du Bourg: Mint minden férfi . . .

Chavenay: Igen, mint minden férfi; csakhogy a feleséged nem azért ment férjhez, hogy véget vessen valaminek, hanem hogy kezdjen valamit el, . . . mint minden nő!

Du Bourg: Hát persze! . . .

Chavenay: Bizony persze! . . . És te azt hiszed, hogy ez a vég, mely pihenésre hajtja a fejét és ez a kezdet, mely szinte toporzékol . . . olyan könnyen megférnek egymással? . . .

Du Bourg: Ejnye, hallod, de átkozott rossz kedvü vagy ma este! . . .

Chavenay: Ah, Du Bourg, a házastársaknak ez a fogata, melyben a Mult és a Jövő vannak együvé fogva, — a Mult, tudniillik a férj s a Jövő, tudniillik az asszony — ez a fogat az első napokban szép ügetéssel indul utnak! . . . De már egy pár mértföldnyire férj uram, a ki ismeri az egész vidéket, csöndesebben kezd haladni, éppen akkor, mikor ő nagysága, a ki még semmit se látott, kedvet kap a sétához. Szaladjunk, szaladjunk, szól emez, a ki teli tüdővel szivja magába az életet. Ugyan minek? felel a másik, a ki torkig van vele . . . Ej, ej, — gondolja magában ő nagysága — ez a czimbora, a kit mellém adtak, meglehetősen unalmas fráter! Arra téved egy pompás hátasló, mely vidáman ugrál jobbrabalra . . . könnyü neki, legény, nem húzza a házasság szekerét! . . . Ez már másféle állapot — gondolja ő nagysága — igy szeretem én a dolgot! . . . És nekiiramodik! . . . Férj uram ellentáll, az istráng szakad és a házasság szekere ráesik a szegény férjre,... mialatt ő nagysága balra kanyarodik és végigvágtat a sikon!

Du Bourg: Hallod, ha te azért hívtál meg engem, hogy ezt a silány metaforát feltalálhasd! . . .

Chavenay: Pedig azért hívtalak! . . .

Du Bourg (*nyugtalanul*): Hogy-hogy? Miért?

Chavenay: Azért, mert engem már rángatnak, Du Bourg barátom . . . mert szükségem van a segitségedre, hogy föl ne boruljak . . . Kérlek, ne tagadd meg ezt a segitséget . . . Ha rád kerülne a sor, viszonozni fogom.

Du Bourg (*nagyot lélekzik*): Ah, hát rólad van szó! . . . jó . . . azt hittem . . . Beszéljünk tehát rólad. Talán kezd a feleséged nyugtalanitani . . .

Chavenay: Nagy ón.

Du Bourg: Meg tudtál valamit? . . .

Chavenay: Semmit.

Du Bourg: Vagy egy kis kaczérkodás az, a mi bánt?

Chavenay: Még az sem.

Du Bourg: Ugy hát . . . Meghidegült irántad? . . .

Chavenay: Igen.

Du Bourg (*fölkel*): Ez az egész? . . . Ah, ha Rebeccáról volna szó! . . .

Chavenay (*szintén fölkel*): Csakhogy nem Rebeccáról van szó! . . . S abban igazad van: ez még semmi. De van a dolognak egy kis bibéje. A feleségem gazdag, fiatal, szép, ünnepelt . . . és nincs a világon semmi egyéb baja . . . csak az, hogy nagyon is boldog.

Du Bourg: Ah!

Chavenay: Unatkozik, barátom, ennyi bizonyos. Életéből hiányoznak az események, hiányzik tehát az izgalom is, a mi egyedüli tápláléka az asszonyi léleknek. Olyannyira szerettem, hogy utoljára természetesnek, magától értetődőnek találta a dolgot . . . . s mivel természetesnek találja, ez a szerelem most már banálisnak, közönségesnek tünik fel előtte . . . Hidd el, Du Bourg, a szerelemből egyforma rész jut ki minden szerelmes párnak; s ebből a részből a mennyivel többet vesz ki az egyik fél, annyival kevesebb jut a másiknak. Én az egészet a magamévá tettem, neki semmisem maradt belőle! Az ideál az volna, ha a szerelem mind a két szivben egyforma szinvonalig emelkednék, de ez maga a kék ég . . . . És itt a földön a bölcsesség ugy látszik abban áll, hogy igyekezzék az ember egy kissé kevésbbé szeretni, mint a hogy a másik szeret. Mert akkor tán a szeretett lény a fejébe veszi, hogy az egyensulyt helyre fogja állitani.

Du Bourg: Értem . . . Ez ugyan megint metafora, de azért elviselem . . . Hanem . . . honnan gondolod, hogy a feleségeddel már igy áll a dolog?

Chavenay *(félbeszakitja)*: Ah, istenem, ezerféle tünet mutatja ezt. Először is szeszélyei, érthetetlen ötletei, migrainejei és ideggörcsei . . . aztán az, hogy könnyekre fakad semmiségek miatt, vagy kaczagni kezd minden igaz ok nélkül, . . . vitatkozási kedve, makacskodásai s látnivaló igyekezete, hogy kihozzon a sodromból, csak azért, hogy aztán tüntethessen „sértett méltóságával, . . .“ fellobbanásai, melyekkel néha keblemre borul, s azt erősiti, hogy szeret, de olyan hangon, mely elárulja, hogy nem egészen bizonyos benne s hogy inkább cs k szeretné, ha ugy volna! . . . Aztán meg szinte másvilági szemérmetessége! . . . Szertelen vágyódása, hogy gyermeke legyen, a bébé: monomániája . . . az a sok irigykedő tekintet, melyet a dajkákra vet, . . . sóhajtásai: „Ah, ez az igazi boldogság! . . .“ a mi különösen hizelgő rám nézve . . . Szóval mit mondjak még? ezer és ezer apróság, melyet te bizonyosan épp oly jól ismersz, mint én, mert hát te is körülbelül ott vagy, a hol jó magam . . .

Du Bourg: Dehogy! . . . Rebecca ugyan nem . . . Rebecca regényt olvas, templomba jár . . .

Chavenay: Ah, igaz! . . . Még egy tünet, a melyről megfeledkeztem! . . . Ez a nagy buzgóság, mely egy szép napon ismét növekedésnek indult s mely megremegteti az embert, mert azt a gondolatot kelti fel: vajjon kisértésben van-e vagy lelkifurdalást érez, hogy ennyire neki adta magát az ájtatosságnak! . . . De van még egy tünet, mely borzasztóbb, mint a többi együttvéve! . . . a legutolsó, Du Bourg, a legszörnyübb valamennyi közül! . . .

Du Bourg: S mi az?

Chavenay: A nőtlen ember megjelenése a házban! A farkas kullogása a kert alatt!

Du Bourg *(meglepetten)*: Ah!

Chavenay: Ah, barátom . . . a nőtlen ember egy házaspár közelében az, a mi a penész a szőllőben! . . . ha a nőtlen ember hozzáfog! . . . . És nincs olyan esküvő, a hol meg nem jelenik; ott volt a tieden is;

ő volt az első, a ki a sekrestyében aláírta a nevét mint tanu s ő volt az első, a ki mosolyogva üdvözölte a feleségedet . . . . Oh, az a mosoly! . . . . Aztán a mézeshetek alatt eltünt, türelmesen várva *az ő idejét!* . . . . Egy este . . . . mialatt valami balcsillagzat ragyog fölötted az égen . . . . viszont látod, ujra megjelent. Kiszimatolta, hogy elérkezett az idő, a mikor beállithat hozzád. Itt van. Fehér nyakkendőt tett föl; mosolyog. Mosolya olyan szemtelen és elbizakodott, mintha csak azt akarná mondani vele: Nos hát, kedves uracskám, most már rajtam a sor . . . . köszönöm, hogy terittetett számomra . . . .

Du Bourg: Az igaz, hogy ha erre gondolunk, hát végigfut a hátunkon a hideg!

Chavenay: A mig csak Veaucourtois cousinról és Claviéres barátunkról lehetett szó . . . . még nem ijedtem meg . . . . . de aznap, mikor ez a hirhedett gyönyörvadász . . . ez a Mortemer . . . tolakodott be a házamba . . . aznap föltettem magamban, hogy éber leszek és a hat hét óta, mióta Párisban vagyunk, folyton lesem a róka megjelenését. Oh, sokkal ügyesebb, semhogy elsietett látogatással árulná el a játékát . . csak a mult hétfőn került elő. Itt voltam! Csütörtökön este megint eljött! . . . itt voltam! Ma este ujra eljön! itt vagyok! . . . mindig itt leszek!

Du Bourg: És mindeddig semmit se vettél észre?

Chavenay: Semmit! — ott *kullog* mint a farkas a nyáj közelében, az asszonyok körül . . . quaerens quem devoret! . . . Körben jár, de e kör naprólnapra szükebbé válik Clémence körül, a kit mulattat ennek az embernek az elméskedése . . . . Még csak odáig jutott, hogy nagyon kedves embernek mondja . . . A meddig mondja, jó! de ha majd nem fogja többé mondani . . . oh, akkor nagyon beteg leszek, Du Bourg! . . . . és hogy ez a pillanat ne következzék be soha . . . . te rád számitottam!

Du Bourg: Hogyan?!

Chavenay: A feleségem unatkozik! . . . s az az ember szórakoztatja . . .

Du Bourg: Igen!

Chavenay: Aztán meg, Clémence rettenetesen kíváncsi.

Du Bourg: Igen!

Chavenay: Nos tehát, ma a kíváncsiságát fogom fölébreszteni és még ez este . . .

Du Bourg: Jönnek!

Chavenay: Csitt! . . .

MÁSODIK JELENET.

Chavenay, Du Bourg, Nantya.

Baptiste (*bejelenti*): Nantya ur!

Chavenay (*örömmel*): Ah, hisz ez Nantya! . . .

Nantya (*bejön, kezet fog*): Én magam, kedves szomszéduram!

Chavenay: Micsoda jó szél hozta önt, kedves barátom? . . . Hisz ön csak az év vége felé szokott Párisba jönni! . . .

Nantya: Ez egyszer hamarább gondoltam rá magamat, hogy Párisba jöjjek . . . Komoly dologban érkezem. Egy nagy elhatározás hozott, a mely talán önt is érdekelni fogja!

Chavenay: Engem? (*Du Bourg hátrább megy s a zongorán levő albumokban lapozgat.*)

Nantya: Majd elmondom. — Chavenayné asszony?...

Chavenay: Mindjárt itt lesz s vele Du Bourgné asszony, ki oly kedves, hogy ma este velünk ebédel . . . meg a Troënes-pár is, a kiket magamnál tartok az egész héten át, hogy ügyelhessek egy kissé erre a kópé Troënes-re.

Nantya (*miután körülnézett*): És Antoinette kisasszony?

Chavenay: Antoinette kiasszony bele van bolondulva Párisba, a mint ez meg szokott esni olyan kisasszonyokkal, a kik éppen most kerültek ki a kolostorból! . . . Ma este az operában van.

Nantya: Ön nélkül?

Chavenay: Louise asszony, a ki szintén ebben a házban lakik, s a kinek a leánya még a nevelőből barátnője Antoinettenek, megkért, hogy Antoinette-et is magával vihesse az operába. Ez az első eset, hogy Antoinette színházba megy. Roppant vágyódott rá s én nem tudtam tőle megtagadni ezt az örömet.

Nantya: Igy hát ma este nem lesz szerencsém itt látni?

Chavenay: Meglátja holnap, kedves barátom, . . . ha eljön megbeszélni velem azt a komoly dolgot, . . . mely engem is érdekel egy kissé, s melyet talán kitaláltam!! . . .

Nantya (*élénken*): Oh, nem hiszem!

Chavenay (*mosolyog*): Megengedi, hogy Du Bourg előtt? . . .

Nantya: Hogyne!

Du Bourg (*hátrább megy*).

Chavenay: Nos hát, kedves Nantya, ön meg akar házasodni s csak azért jött Párisba, hogy megkérjen egy kisasszonyt. . . . Jó nyomon járok?

Nantya (*kissé zavarban*): Csakugyan . . . . arról van szó . . .

Chavenay: Egy kisasszonyt, akit ön nagyon szeret s aki valószinüleg viszont szereti önt? . . .

Nantya (*megindultan*): Remélem legalább, hogy nem vagyok közömbös neki, . . . de honnan gondolja, ismeri talán? . . .

Chavenay: Igen, egy kissé! ha, amint gyanitom, hugomról, Antoinette kisasszonyról van szó!!

Nantya: Ah, ön kitalálta, hogy . . .

Chavenay (*vigan*): De hát hogyne, nagy gyermek! Nyilatkozzék már végre! Ide s tova három hónapja várom, hogy *igen*-t mondhassak, még pedig igaz szivvel!..

Nantya: Köszönöm. Lelkem mélyéből köszönöm. De, igazán, ön nem hagy időt elmondanom . . . .

Chavenay: Ugyan mit?

Nantya: Hogy ez nem megy olyan könnyen, mint az ön barátsága és az én szerelmem óhajtják! . . .

Chavenay: Miért nem? . . .

Du Bourg (*el akar menni*): Megyek a . . .

Nantya (*a középen*): Nem, nem; maradjon kérem, kedves Du Bourg; egy derék ember jelenléte éppen nem fölösleges olyankor, ha valaki afféle vallomást tesz, mint a minőt én akarok tenni.

Chavenay: Ugyan, micsoda vallomást, kedves Nantya?

Nantya: Fájdalom, azt, hogy a név, melyen szólitott, nem az enyém.

Chavenay: Az ön neve nem Nantya!?

Nantya: Ez csak egyik birtokomnak a neve . . . .

Chavenay: S a családi nevét . . . .?

Nantya: A családi nevemet nem viselem. Talán túlságosan aggodalmaskodónak fog tartani, de én természetesnek találom a dolgot. Azt hittem, hogy egy férfi csak az apjának a nevét viselheti jogosan. Nos, anyám, . . . anyám férjétől elválva élt, . . . egy ballépés miatt, melynek én vagyok a szomoru bizonysága, s melyért sokkal inkább megszenvedett, semhogy más emlékezés élhessen bennem, mint imádandó jóságának emléke! . . . . Mióta megtudtam az igazat, azt, hogy olyan ember nevét viseltem, aki nekem semmim se volt, ugy véltem, hogy elég volt ellopnom a becsületét, nem lehet ellopnom a nevét is. Igazi atyámnak a nevét nem ismertem; különben se volt hozzá semmi jogom. S azért elhatároztam, hogy nevet egyik jószágomból kölcsönzök, mely anyámnak a tulajdona volt. Ime, kedves barátom, igy van, hogy Nantya vagyok az egész világnak, kivéve önt, akinek tartoztam ezzel a vallomással, hogy határozhasson róla, vajjon ez az igazság akadálya-e boldogságomnak?

Chavenay: Mindezt sejtettem, kedves barátom, s nem találtam egyebet az egészben egy kis nehézségnél, melyet könnyedén el fogunk oszlatni. Bármily czimen lett is ez a név az öné, annyi bizonyos, hogy e név egy becsületes embernek a neve, s mi a becsületes emberhez megyünk feleségül! . . . Tehát . . .

Nantya: Még mindig remélhetek! . . .

Chavenay (*kezet nyujt*): Mindent!

Nantya (*tuláradó örömmel rázza meg a kezét*): Ah, ön a legjobb ember a világon!

Chavenay: És a legjobb sógor! . . . Akarja, hogy még ma este közöljem a feleségemmel! . . .

Nantya: Nem, nem! . . . . Kérem! Egy szót se senkinek, mig Antoinette kisasszonynyal nem beszéltem! A kezét meg kellett kérnem öntől, de a szivét . . . . csak ő adhatja nekem!

Chavenay: Igy hát engedelmet kiván tőlem, hogy udvarolhasson neki? . . .

Nantya: Természetesen!

Chavenay (*Du Bourghoz*): Kedvesek ezek a szerel-

mesek! Már három hónapja udvarol — engedelem nélkül!

Nantya: Oh, becsületemre mondom, egy szóval se árultam el, hogy . . .

Chavenay: Nagyon jól tudom! . . . Hanem azért ő mégis megértette önt! . . . . Ej, ej, nagy gyermek! Megengedem, hogy udvaroljon! *(Du Bourghoz):* Egy férjjel több, látod!

Nantya: Mi az?

Chavenay: Semmi, semmi! Eszembe jutott valami, amit Du Bourggal beszéltünk! Itt vannak a hölgyek.

MÁSODIK JELENET.

Előbbiek, **Clémence, Rebecca, Louise.**

Clémence *(balról, utána Rebecca és Louise):* Ah, Nantya ur!

Nantya: Megengedi asszonyom, hogy kezet szoritsak önnel, amint falusi ember szokta? *(Megfogja mind a két kezét.)*

Clémence: Ez már kellemes meglepetés! . . . Még nem vártuk! . . . . *(Nantya a másik két hölgy üdvözlésére siet, akik a kandallónál foglalnak helyet.)*

Chavenay *(egyedül van nejével az előtér közepén):* Komoly ügyek szólitották Párisba.

Clémence: Pénzdolgok?

Chavenay: Nem, szivügyek; de szörnyen diszkrét! . .

Clémence *(halkabban):* Antonietteről van szó, ugy-e?

Chavenay *(meglepetve):* Hogyan, ön tudja?

Clémence: Olyan ostobának tart?! . . *(Hátrább megy.)*

Chavenay *(Du Bourghoz, aki jobbra, a zongora előtt ül):* Ilyenek a kedveskedései! . . .

Nantya *(Rebeccához):* És az egészsége, asszonyom?

Rebecca *(a szinfenéken, a jobb oldali causeuse-ön):* Oh, ne is kérdje! Roppant migraine-em van ma este! . . .

Clémence *(Nantyahoz):* Ha Chavenay ur előbb értesitett volna minket, hogy ön itt van . . .

Chavenay *(Du Bourghoz):* Chavenay ur! . . Azelőtt *Gaston* voltam . . .

Du Bourg *(Chavenay-hoz):* Rebecca engem mindig *Anatole*-nak hiv . . .

Chavenay: Hadd el, ez se bizonyit semmit! . . .

NEGYEDIK JELENET.

Előbbiek, **Troënes.**

(Ugyanazon ajtón jön be, a melyen a hölgyek.)

Chavenay: Ahá, itt van Troënes, a ki végre elszitta a szivarját . . . (*Nantya és Troënes kezet fognak.*)

Troënes (*rossz kedvvel*).: Valamivel csak agyon kell ütni az időt! . . . Ezt az egyet elfelejtették megtiltani!

Chavenay (*Du Bourghoz*): A gondnokság még most is a begyében van! (*Hátrább megy, a hölgyekhez*).

Troënes (*Nantyához*): Csak nem képzeli, hogy mulatok nála! . . .

Nantya: Miért ne? Elég kedves emberek járnak hozzá!

Troënes (*meglepetve körülnéz*): Ah! . . . ilyen sszonyok, mint ezek! Köszönöm. Hát ön, ön eredetieknek találja őket, mondja?

Nantya: Eredetieknek? Nem, de . . .

Troënes: Ah, ha arra az időre gondolok, a melyet Florine-nal, Crevette-tel és Cocote-tal töltöttem! . . . Ah, ezek már eredeti asszonyok voltak!

Nantya (*tréfás hangon*): Ah, meghiszem! . . .

Troënes: De ezek tisztességes asszonyok! . . .

Nantya: Nos és Troënesné asszony!? Őt se találja kedvesnek, elragadónak?

Troënes (*közömbösen*): De igen, . . . kedves, . . . kedves.

Nantya: S aztán szép!?

Troënes: Igen, . . . igen, . . . elég szép.

Nantya: És jó . . . és gyöngéd . . . és?

Troënes: Az, az, de nem eredeti! . . .

Nantya (*magában*): Mint Crevette. (*Hátrább megy, ama csoport felé, mely a kandalló körül telepedett le, mialatt Troënes, a ki előbb távozott helyéről, mint Nantya, a jobb oldalon levő sakktáblás kis asztalhoz ül le, hátat fordítva mindenkinek.*)

Rebecca (*a kandallónál, folytatva a társalgást*): Hogyan, ez a regény nem tetszik önnek?

Chavenay: Nem bizony.

Du Bourg: Micsoda regény?

Rebecca: A melyet Mortemer ur hozott!

Nantya (*Chavenayhoz*): Ah! El szokott jönni az az ur? . . .

Chavenay (*megint előrejön*): Igen, néha . . . esténkint.

Nantya (*gunyosan*): Még mindig kéreget? . . .

Chavenay (*a zongora mögött áll, Du Bourg mellett, a ki folyvást egy albumot lapozgat*): Igen, csakhogy most szavazatokat kéreget. A társaság kitüntetett udvarlója akar lenni s e végből kéregeti a hölgyek szavazatát. (*Halkan Du Bourghoz*): Hallgasd csak ezt.

Louise (*a középen levő asztalnál a nézőnek szemben ülve*): Nos, legelőször is az enyémet hóditotta meg. (*Férjére néz, a ki a sakk- és a táblafigurákkal épitget s neki hátat fordit.*) Nem is képzelek finomabb, vigabb, jobb modoru, szóval kellemesebb embert!

Chavenay (*halkan Du Bourghoz*): Nos, Troënes már kikapta a részét.

Clémence (*az asztal mellett, jobbra ül s dolgozni kezd*): Bizonyára olyan ember, a ki egy pillanatra se válik unalmassá.

Chavenay (*épp ugy, Du Bourghoz*): Most rám került a sor.

Rebecca (*előbbre jön, hogy jobb oldalt helyet foglaljon, előveszi a himzéséhez való hárászt*): És milyen tűz van a szemében! . . . Arczán az élet viharainak nyoma! . . . Ah, milyen szenvedélyei lehettek ennek az embernek! . . . (*Leül.*)

Chavenay (*Du Bourghoz*): Ez meg neked szól!.. persze, mi . . . szenvedély dolgaiban, nem versenyezhetünk velök.

Du Bourg: Csak nem szöktethetem meg Rebeccát!?

Nantya (*a hölgyek mögött*): S ma este is el fog jönni ez az ur?

Clémence: Azt hiszem, igen, Claviéres és Veaucourtois cousinnel.

Chavenay (*óráját nézi, Du Bourghoz*): Kilencz óra!.. Az ellenség nincs messze!

Du Bourg (*állva, halkan*): Akkor hát végezd be, a mit elkezdtél s mond meg végre, hová czélzasz ezzel a rejtélyeskedéssel?

Chavenay (*folyvást hallgatózik*): Majd ha itt lesznek!

Du Bourg: Hallod talán, hogy jönnek?

Chavenay (*épp ugy*): Szimatolom őket! (*Az ajtó kinyilik.*) Fegyverkezzünk, Du Bourg! . . . közeleg a nőtlenek tábora.

ÖTÖDIK JELENET.

Előbbiek, **Veaucourtois, Claviéres.**

Baptiste (*bejelenti az érkezetteket*): Veaucourtois ur! Claviéres ur!

Chavenay (*halkan Du Bourghoz*): Ah, a generális tehát várakoztat magára!

Veaucourtois (*nagyon elegánsan öltözve*): Ah, bravo! ah, bravo! . . . ezek a virágok a lépcsőn . . . az előcsarnokban! . . . (*Hangja megtörik, tátott szájjal erőlködik beszélni, de nem tudja folytatni.*)

Clémence: Ah, istenem, mi az? (*Mindenki fölkel, körülfogják Veaucourtois-t és leültetik.*)

Claviéres: Bocsánat! . . . . az egésznek semmi jelentősége . . . idült rekedtség . . . egy kis elfulás . . . megesik néha . . . Eh, Veaucourtois!

Veaucourtois (*hangját félig-meddig visszanyerve*): Semmi bajom, kérem, semmi bajom . . . egy kis szamárhurut az egész . . . ez a lépcső . . . s én ugy járok a lépcsőn, hogy minden negyedik fokra ugrom rá . . . a vérem meg nagyon hamar a szivemre tódul . . . . olyan sebesen . . .

Claviéres: E szerint még mindig gyöngélkedő, cousin?

Veaucourtois (*fölkel*): Olyan kényes a szervezetem, mint egy asszonyé! Nem vagyok hordár, . . hogy egészséges legyek! . . .

Claviéres: No, most már egészen rendben van! . . (*Üdvözli a hölgyeket.*)

Veaucourtois (*megfogja Chavenay kezét s megakarja csókolni*): Hogy van, bájos cousine.

Chavenay: Jól és ön?

Veaucourtois: Ah, bocsánat, azt hittem, hogy a kedves cousine! . . . de hol is van hát? (*Keresztülmegy a szinen, Chavenay-nét keresve.*)

Chavenay (*Claviéreshez*): A rövidlátása még erősebb, mint a mult hónapban, nem igaz? . . .

Claviéres: Hogy az ördögbe ne volna erősebb! Minden éjjel korhelyeskedik s csak reggel fekszik le! De hova megy hát? (*Hátrább megy, keresztül a szinen, Veaucourtois után, a nagyobbik asztal mellett elhaladva.*)

Veaucourtois (*a ki átment az egész előtéren,*

Troëneshez érve, mint fentebb): Kedves cousine! . . . . (*Troënes meglepetve néz rá.*) Ah bocsánat, azt hittem, hogy . . .

Claviéres (*elcsipi Veaucourtois-t s arra felé forditja, a hol Clémence van*): Erre! . . . erre! . . .

Veaucourtois: Ah, helyes, helyes! (*Üdvözli Clemence-t.)*

Claviéres (*visszajön a jobb oldalra s leül Rebecca mellé*): Ah, ez épen nekem való ülőhely! (*Rebeccához*). Hogy érzi magát asszonyom?

Rebecca: Jól, köszönöm . . . . (*Körülnéz, hogy vajjon meghallhatják-e s aztán halkabban.*) Ön hát nem volt ott, a hová kértem?

Claviéres (*épp ugy; feléje hajlik, mintha munkáját nézné*): Hogyan, nem voltam ott? De hisz épp egy óráig vártam önre!

Rebecca (*épp ugy; élénken*): Ah, hogyisne! Ott lett volna négykor?

Claviéres: Négytől ötig. Tizenegyszer sétáltam körül a Saint-Germain des Prés-ben!

Rebecca: L'Auxerrois-t akart mondani?

Claviéres: Des Prés-t.

Rebecca: De hisz L'Auxerrois-t mondtam.

Claviéres: Des Prés-t mondott.

Rebecca (*bosszusan*): Ah, ha önnek ilyen hallása van! Csitt, figyelnek ránk! (*Du Bourg fölkel s hozzájuk megy; ugy tesznek, mintha a himzést néznék.*) Ugy-e, csinos ez a himzés?

Clémence: Mortemer urat nem látta ma este Claviéres ur?

Claviéres: De igen, asszonyom, engedelmével. Egy házban lakunk. Bizonyosan tudom, hogy el fog jönni.

Veaucourtois (*Louise fölé hajolva, a ki fényképalbumokat nézeget*): Oh, pompás! Pompásan el van találva! . . .

Louise: Hogyan? Ismeri?

Veaucourtois: Ez Theresa!

Louise (*nevet*): Dehogy, nézze meg csak jobban.

Veaucourtois: Oh, pompás! . . Ez Tom Pouce!..

Louise (*épp ugy*): Dehogy! . . . Egy ur háttal fordulva.

Veaucourtois: Oh, pompás! . . .

Chavenay (*tul az asztalon és a hölgyeken*): Hát a rákászleány mit csinál, cousin?

Veaucourtois: Ah, a felséges teremtés! Valóságos gyöngy! Énekleczkéket adatok neki! . . . Minő hang! Észembe juttatja a Farinellit!

Claviéres (*magában*): Oh, sapristi! Vigyázzunk! (*Fölkel és a szélső jobboldalra megy.*)

Veaucourtois (*Clémence-hoz*): Mert hiszen tudja, hogy én fedeztem fel a . . . a . . . a . . . (*Erőlködik, hogy eszébe jusson.*) Hogy is mondjam csak? Nem emlékszem a nevekre! . . A . . a . . a . .

Clémence: A Farinellit, igen tudjuk. (*Fölkel és megszökik a jobboldalra.*)

Veaucourtois (*visszafordul Chavenay felé*): A Farinellit! . . . Az utczán árulgatta a szegény a . . . . a . . . a . . . Nem találom meg a szót . . . a . . a . . . a . . .

Chavenay: A gyufát! . . . Igen. (*Megfordul és megint hátramegy.*)

Veaucourtois (*ugyanaz a játék Du Bourg-val, aki Troënes-t nézi, a mint ez a sakktábla-figurákkal épitget.*) A gyufát! . . . Történt pedig ez . . . mikor is történt ez? . . . Várjanak csak! . . . Szé . . . igen . . . Nem emlékszem a dátumokra.

Du Bourg: 45-ben történt . . . Ugyan, hagyja már abba! (*Hátrább megy.*)

Veaucourtois: 45-ben . . . csakugyan 45-ben! . . Hát mégis jól mondtam . . . (*Troënes felé fordul.*) Elintéztem, hogy szerződtessék az operához, a hol . . . a hol . . .

Troënes (*szökve*): Kifütyülték . . . . Én is ott voltam . . .

Veaucourtois: Kifütyülték! . . Ön is ott volt! . . Dehogy! Ön összetéveszti! (*Egyedül van a sakkvár előtt, melyet Troënes épitett. Lorgnonján át nézi a sakkvárt.*) Azt akartam mondani! . . .

HATODIK JELENET.

Előbbiek, **Mortemer.**

Baptiste: Mortemer ur! (*Különböző mozgolódások mindenfelé.*)

Clémence (*a belépő Mortemerhez*): Már nem reméltük többé, hogy még ma este látni fogjuk, Mortemer ur.

Mortemer (*vidáman*): E szerint vártak, asszonyom? (*Üdvözli a nőket.*) Hölgyeim! (*Chavenay-hoz*): Uram! Uraim! (*Észreveszi Nantya-t; hidegen üdvözlik egymást.*) Az operából jövök.

Rebecca: Ah, nos, minő sikere volt az uj énekesnőnek?

Mortemer: Csinos leány, hanem a hangja gyönge.

Veaucourtois (*balra, az előtérben, a két asztal közt, de a nézőhöz közelébb és feléje fordulva, egy kis széken ül*): Majd ha a Nina énekel, az lesz a siker!

Clémence (*visszaül a helyére*): És aztán . . . mi ujság?

Mortemer: Szerettem volna olyat mondani asszonyom, a mit ön bóknak nevezne, de elhallgatom!

Clémence: Hogyan, ön, aki máskor olyan érdekes történetkéket tud elbeszélni, ez egyszer ugy jött, hogy nincs számunkra egyetlen kis anekdotája sem?! . . . Nem mond semmi ujságot?

Louise (*a ki nem kelt föl a helyéről*): Semmi elmésséget?

Rebecca (*mint Louise*): Nem történt valami érdekes eset?!

Nantya (*balra, szélrül*): Valami tűzvész?

Mortemer (*ajkát összeszoritva, de türtőztetve magát*): Nem, nem volt tűzvész! igazán restellem, hogy ujság nélkül jöttem, de . . . . mit tegyek? Kereket oldjak?

Clémence: Nem! Üljön le; csakhogy arra itélem, hogy nagyon elmésnek kell lennie!

Mortemer (*Rebecca és a zongora közt ült le*): Ha segitségemre lesz!

Clémence: Ön tehát ma nem tett látogatásokat s szokása ellenére nem látta egész Párist?

Mortemer: Engedelmet kérek: tizenegy órakor a Prefét urnál voltam s tudtára adtam a Du Bourgné asszony kivánságát, azt az ormótlan nagy fát illetőleg, mely elzárja előle a kilátást a Champs-Elysées köröndjére . . .

Rebecca (*élénken*): Ah, nem feledkezett meg rólam?

Mortemer: Akarva se tudnám tenni . . .

Rebecca: És a Prefét?

Mortemer: „Nem éppen arról van szó," — szóltam

a Prefétnek — „hogy Du Bourgné asszony lássa a járókelőket, de a mi sokkal fontosabb, hogy a járókelők lássák Du Bourgné asszonyt." A Prefét mosolygott és azt felelte, hogy a kívánság nagyon helyén való!

Rebecca: E szerint . . . a . . . fát . . . ki fogják vágni?

Mortemer: Ki fogják vágni!

Rebecca: Csókolja meg a kezemet. (*Du Bourg-hoz*): Megengedi, uram?

Mortemer (*Du Bourg-hoz*): Már megtörtént!

Du Bourg: Akkor hát megengedem.

Mortemer (*Clémence-hoz*): Ahogy a Prefét-tel végeztem, asszonyom, ugy egy óra tájban, tűvé tettem a várost, hogy felkutassam azt a hires szövetet . . .

Clémence: Ah! (*Rebeccához*): Arról a ruháról van szó, kedvesem, arról a gyönyörü ruháról, mely Vladeonovné asszonyon volt a multkor, az olasz operában! . . . Olyan szövet, édesem, a minőket csak az Ezeregyéjszakában emlegetnek.

Rebecca: Nos?

Clémence: Természetesen meg kellett tudni, honnan való ez a mesés ruha . . .

Mortemer: S már megtudtam!

Clémence: Megtudta?

Mortemer: A szövet indiai . . .

Rebecca: S hogy jött rá?

Mortemer: Ah, ez az én titkom!

Clémence: De ha Indiába kell menni, hogy az ember megszerezze . . .

Mortemer: Onnan jövök. (*Szövetmintát ad át Clémence-nak.*)

Clémence (*elragadtatva*): A minta! Meg fogom kapni a szövetet?

Mortemer: Holnap reggel! . . .

Louise: De hisz ez valóságos álom!

Clémence (*mind a két kezét odanyujtja Mortemernek*): Ön tündér . . . igazi tündér! . . .

Mortemer: Ime, ez az, a minek utána járhattam még a nap első felében; délután a magam dolgát végeztem, aztán néhány látogatást tettem, nem feledkezve meg bizonyos prospektusról, mely a saint-florent-i kő-

szénbányákat ismerteti s melyet Chavenay ur kivánt . . . (*Átadja Chavenay-nak a prospektust.*)

Chavenay: Nagyon köszönöm.

Mortemer (*feláll*): Nem feledkezve a Troënes-né asszony hangverseny-jegyeiről . . . (*odaviszi s átadja Louise-nak a jegyeket.*)

Louise: Ah, elhozta?

Mortemer: Sem arról a megtalálhatatlan arczképről, a mely Du Bourg urnak a gyüjteményéből hiányzott.

Du Bourg (*a kinek átadja az arczképet*): Ah, uram!

Clémence: Igazán, olyan, mint a nap. . . annyi a sugara, hogy mindenkinek jut belőle! . . . És öt órakor hazament? . . .

Mortemer (*visszaül a helyére*): A hol ujszerü kaland várt reám.

Rebecca: Ah, itt a történetünk!

Mortemer (*mintha visszavonná, a mit mondott*): Azaz . . . azt mondtam, hogy „várt reám?!. . .“ nem! bocsánat! Nem éppen velem esett meg a dolog, hanem egyik barátommal; csakhogy magam is ott voltam, a mikor történt!

Louise:
Rebecca:
Clémence: } Halljuk a történetet, a történetet!

Mortemer: Oh, semmiség az egész! . . . Nincsenek jelen kisasszonyok? . . .

Clémence (*nyugtalankodva*): Talán olyas . . .

Mortemer (*élénken*): Oh! . . . . elbeszélhető dolog, asszonyom! Bennem megbizhatik. De végre is, kisasszonyok jelenléte nem okvetlenül szükséges hozzá.

Rebecca: Hallgatjuk.

Mortemer (*vigan*): Egy ur, a kit C.-nek fogok nevezni, ugy egy évvel ezelőtt, feleségül vesz egy szép özvegyet, B. urnak az özvegyét. A szép asszony, a kit kissé kaczérnak mondtak, meghal, s a papirjai között C. leveleket talál, melyekből kétségtelen, hogy a meghalt feleség igen jó viszonyban volt az én barátommal, a kit A.-nak fogok nevezni, C. odarohan ehhez, s égve a haragtól, azt proponálja A.-nak, hogy verekedjék meg vele életre-halálra . . . Az

ördögbe is, szól A. barátom, ön tulságosan heves! És tulajdonképpen miért vágnók mi el egymásnak a torkát? — Mert a feleségem és ön . . . . — De, soha! . . . — S ezek, nem az ön levelei ezek? . . . Az én barátom rápillant a csomagra . . . — Igen, csakhogy ez nem tartozik önre! . . . — Hogyan, ez nem tartozik reám? . . . — Persze, hogy nem, nézze meg csak a keletet! 1859! Nos, 59-ben, Clémencené asszony még nem volt az ön felesége . . . a B. ur felesége volt . . . Következésképpen csak B. urnak tartoznám felelni s igazán nem tudom, mit avatkozik ön ebbe? . . . C. kijön a sodrából, elteszi a leveleit, néz, fülét vakarja . . . — Ah, igen, igen, talán . . . De mégis! . . . — Mit mégis? . . . Azért egy kissé én is . . . — Dehogy, a legkevésbbé sem! Csak a szegény B. . . . — Az igaz, valóban csak a szegény B. . . . Uram, bocsánatot kérek . . . — Nincs miért, uram . . . — Jean! Kisérje ki a nagyságos urat . . . Emberünk eltávozik és nem tud hová lenni örömében, hogy az, a mitől félt, egy kissé hamarább történt, mint gondolta.

Chavenay: Az eset csakugyan uj s bizony sok szó fér hozzá.

Claviéres: Dehogy! . . . Kétségtelen, hogy ennek az embernek semmi joga elégtételt kérni.

Nantya (*a ki a szalon másik részében Du Bourg-val sakkozik, nyugodtan és nyomaték nélkül*): Megvallom, én az ellenkező véleményen vagyok. A férj helyében én ugy gondolkodtam volna, hogy mikor feleségül vettem a szóban lévő hölgyet, magamévá tettem multjának becsületét is s megöltem volna ezt az A. urat — elődömnek a számlájára.

Mortemer (*mosolyog s nyugodtan fordul meg, hogy Nantyanak válaszoljon*): Igen ám, hogy ha ez az A. ur engedte volna magát megölni . . . csakhogy nem egyezett volna bele.

Nantya (*épp ugy, játszva*): Nem kérdeztem volna a véleményét.

Mortemer (*épp ugy*): Ha ismerné uram, a kiről beszél, tudná azt is, hogy az illető a milyen kellemes és szeretetreméltó, igy társaságban, épp oly veszedelmes ember arra nézve, a ki megsérti.

Nantya: Valóban nem ismerem, uram, de őszintén szólva, azok után, a miket róla mondott, nem is vágyom vele megismerkedni; megvallom egy cseppet se tudom becsülni az olyan embert, a ki ily kedélyesen tud gúnyolódni azon, a mit én komolyabb dolognak tartok: egy becsületében sértett ember méltó felháborodásán.

Mortemer: Nekem ugy tetszik, fiatal barátom, hogy ön, korához képest, nagyon is puritán. Higyje el, a társasélet föltételei nem igen egyeztethetők össze ezzel a szigorusággal, a mely ki akarja irtani e világból a *mosolyt*.

Nantya: A *mosoly* ellen uram, semmi kifogásom; sőt hiszem, hogy helyén lehet néha a gúnymosoly és a megvető mosoly is. Csakhogy azt képzelem, a gúnymosoly nem arra való, hogy a komoly és tiszteletreméltó dolgokat sértegesse, hanem arra, hogy a nevetséges gyöngéket és a bünöket tegye céltábláivá.

Mortemer: Például milyen nevetséges gyöngéket és milyen bünöket?

Nantya: Például azoknak az embereknek a nevetséges önzését, a kik előtt, mint az ön barátja előtt, nincs semmi szent, a kik ugy élnek, mintha az élettel csak egyetlen kötelezettség járna: az, hogy a lehető legkellemesebben töltsük el. Azoknak az embereknek a szemetszuró kártékony és nevetséges önzését, a kik csak kényelmüknek élnek s akik férjek és apák nem akarnak lenni, hanem csak parazitákként élősködnek a társadalomban, a lehető legközelebb minden gyönyörhöz s a lehető legtávolabb minden kötelességtől!

Mortemer (*folyton mosolyogva*): Pompás! . . .

Nantya: S ezek az emberek, a kikről beszélek annál veszedelmesebbek, mert mikor megvénülnek, sehogy se akarják elhinni, hogy nem fiatal emberek többé, . . . mert abban a korban, midőn jó példával kellene előljárniok, se öregek, se fiatalok, hanem szánalmasan kétes lények, a kikben semmi sincs a fiatal emberből, csak a szenvedély és semmi sincs az öregből, csak a kitanultság! . . . Annál veszedelmesebbek, mert mikor jó példát várhatnánk tőlük, csak a vétkezésben járnak elől.

Mortemer (*sápadtan; de hirtelen mérsékelve magát, Veacourtoishoz*): Veaucourtois, erre neked kell válaszolnod! Rajtad a sor, beszélj.

Veaucourtois (*mintha álmából kelttették volna fel*): Mi tetszik? . . . Mit csináljak?

Mortemer: Felelj meg ennek az urnak arra a kis prédikációra, melyet a fejedhez vágott.

Veaucourtois: De hisz ez igen . . . Igen . . . Hogy is mondjam csak? Nem találom meg a szót! . . .

Mortemer (*felállva*): Én megtalálom! Ez igen szép és tökéletesen igaz! . . . s nem is képzelhető nagyobb impertinenczia . . . (*Nantya hirtelen fölemelkedik, aztán a többiek is*) . . . mintha valaki nem úgy viselkedik, a hogyan a korához illik . . . És . . . én, mikor meg fogok öregedni, kiállok az utczaajtóba s onnan fogom kiáltozni, hogy: megvénültem, megvénültem! . . .

Chavenay (*magában; szintén felállott*): Határozottan javithatatlan! (*Nantya visszamegy a hölgyekhez. Behozzák a theát. Clémence a theát kitöltögetni készül.*)

Mortemer (*Chavenayvel és Veaucourtoisval magukra maradtak az előtérben jobbra*): No nézd! De hát mit keres itt ez az urfi?

Veaucourtois: Nekem sehogysem tetszik ez az ember.

Mortemer: Bizony, nektek ugyan megadta.

Claviéres: Miért éppen *nekünk?*

Mortemer: De hát majd megcsipitek még!

Veaucourtois: Meg bizony, teringette! . . .

Chavenay (*a szinfenéken, balra, halkan Du Bourghoz*): Rajtunk a sor, Du Bourg. Itt a pillanat. (*Mind a ketten a dolgozószoba felé mennek s pár pillanat multán, a jelenet végén, észrevétlenül el. Veaucourtois átmegy a szinen s megvetően néz arra az üres helyre, a hol Nantyat véli. Nantya a kandallóhoz ment, a hol Louise és Rebecca ülnek.*)

Claviéres (*visszatartja Mortemert, a ki a háttérbe akar menni*): Mondd csak, választottál-e már?

Mortemer: Közülök?! . . . Nem én. Miért választani? — Mindegyiket választom.

Claviéres (*épp ugy*): Ah, csakhogy én! . . . Követtem a tanácsodat, hisz érted! . . . Nekem már van tüzhelyem! . . . De hogy kétfelől ne ostromoljuk . . .

ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

Mortemer: Du Bourgné asszony, mi? (*Claviéres hunyorit*): S mennyire mentél már vele? . . .

Claviéres: Oh, még sehogyse vagyunk! . . . Tegnap volt az első találkozó a Pére Lachaiseben.

Mortemer: A Pére Lachaise-ben? Vigan lehettetek!

Claviéres: A második pedig az imént lett volna, a Saint-Germain des Présben, a hol vagy egy óráig Flandrint tanulmányoztam . . . Még most is oda vagyok a fáradtságtól! . . .

Clémence (*egy csésze theát kinálva*): Claviéres ur.

Claviéres: Asszonyom! . . . (*Elveszi a csészét s baloldalt arra a székre ül, melyet előbb Veaucourtois foglalt el.*) Istenem, milyen jó is nyugodtan üldögélni és theázni!

HETEDIK JELENET.

Előbbiek, **Chavenay** *és* **Du Bourg** *nélkül.*

Mortemer (*egyedül maradt az előtérben, jobbra. Chavenay-t nézte, a ki Du Bourg-val bement a dolgozószobába.*) A férjek elillantak; de ez az urfi még most sem tágit! És a többiek is itt lábatlankodnak. Hogy rázhatnám le őket a nyakamról? Nem adnám sokért, ha egyedül maradhatnék az asszonyokkal! . . . (*Észreveszi, hogy Veaucourtois alattomban elcseni kalapját a zongoráról.*) Elméssz? . . .

Veaucourtois: Csitt! Utána megyek Ninának!

Mortemer: Hova a pokolba?

Veaucourtois: Florinehez! Bevezettetem a Florine társaságába, hogy formálódjék egy kicsit! . . . Vacsorával várnak, eljössz?

Mortemer: Nem én, hanem magaddal vihetnéd Troënes-t.

Veaucourtois (*Troënes-t nézi, a ki a zongora mögött alszik*): Ezt a murmutért?

Mortemer: Fölélesztenéd egy kissé a szegény fiut. Itt egészen megdohosodik! . . . Aztán megbarátkozol vele . . . és a felesége, a kinek megtetszettél . . .

Veaucourtois (*elragadtatva nézi Louiset, a ki a theáját czukrozza*): Eh, eh! Nem csodálom. Az imént mélyen a szemébe néztem szegény asszonykának;

s ez aztán a szem, ez az enyém! (*Mereszgeti a szemét.*) Tudod, nekem a szemembe van az erőm! . . . Rájok nézek, igy! . . . és megigézem őket! (*Arrafelé fordul, a merre Louiset látta; de Louise a háttérbe ment s helyét Claviéres foglalta el, a ki rumot önt magának; Veaucourtois tehát Claviéresre veti szerelmes pillantásait.*)

Claviéres (*nyugodtan*): Hallod-e, hé, engem ne magnetizálj!

Clémence: Mortemer ur!

Mortemer: Asszonyom! (*Odamegy, hogy elvegye a csészét.*)

Louise (*Troënes-hez*): Férjemuram! . . .

Troënes: Mi . . . mi az?

Louise: Akar egy csésze theát?

Troënes (*fölkel*): Theát?! Herbatheát?! Hisz azt akkor issza az ember, mikor ki van merülve a mulatságoktól s rossz az emésztése! . . . . . (*Louise visszamegy.*)

Veaucourtois (*Troënes-hez, a zongorán keresztül.*) Ha előbb mulatni akar, tudnék én egy felséges mulatságot.

Troënes: Hol?

Veaucourtois: Florine-nál!

Troënes: Az én hajdanimnál! . . . A ki olyan eredeti.

Veaucourtois: Csecse kis leány, mi?

Troënes (*felugrik*): Teremtette, meghiszem, hogy én is ott leszek! Tudja mit, én majd leszököm a cselédlépcsőn s odalenn találkozunk.

Veaucourtois (*dudol*): Helyes!

Troënes (*egyszerre nagyon jókedvü lett, magában dudolva*): Elillanok, mint egy árnyék s szentül megfogadom, hogy vissza sem térek. (*Megszökik az ebédlőbe vezető ajtón.*)

Mortemer (*balra ül s theázik. Veaucourtois-hoz*): Nos?

Veaucourtois: Megszöktettem! . . . s magammal viszem . . . (*Ismét megállott az esze. Rémült pofával hallgat el.*) Hova is mondtuk, hogy elviszem?

Mortemer: Florinehez.

Veaucourtois: Persze, hogy Florinehez! Nagyszerü lesz! (*Dudol.*) Igen, igen, elillanok, mint egy árnyék.

(*Eltávozik, miután előbb menetközben megszólítottta Nantyát, a kit Troënesnek vélt.*)

Mortemer: Tehát már négygyel kevesebben volnánk! (*Claviéreshez.*) Te nem tartasz velök? . . .

Claviéres (*balra ül*): Köszönöm! Nagyon jól érzem magamat, pihenek . . . legalább felejtem egy kissé Rebeccát.

NYOLCZADIK JELENET.

Előbbiek, **Veaucourtois** *és* **Troënes** *kivételével.*

Clémence: Chavenay ur . . . (*körülnéz a férje után.*) De hát hova lettek azok az urak?

Louise: Chavenay urnak dolgozószobájában vannak. (*A cabinet ajtaja félig nyitva maradt.*)

Clémence: Nem isznak theát? (*Ha gosabban szólitja.*) Chavenay ur!

Claviéres (*kidugja fejét a félig nyilt ajtón. Rémült arczot vág s levelet tart a kezében*): Parancsol?... Szólitott asszonyom?

Clémence: Istenem, mi baja?

Claviéres: Semmi! Fontos dolgom van! Olyan valami jutott tudomásomra! . . . Hagyjon kérem értekeznem Du Bourg-sal! (*Eltünik.*)

Clémence: De miféle fontos dolga lehet?

Du Bourg (*megjelenik az ajtóban, mint előbb Claviéres. Ő is roppant megrökönyödött arczot vág*): Az ég nevére asszonyom, egy percznyi türelmet! . . . (*Eltünik.*)

Rebecca (*meglepetve. Fölkel*): Anatole is!

Clémence (*nem hagyja abba*): De mondja kérem . . .

Claviéres (*kivül*): Később! Csukd be az ajtót, Du Bourg! (*Hallatszik, a mint bezárják az ajtót kulcscsal.*)

Clémence (*Louise*): Hisz ez érthetetlen! (*A cabinet ajtaja mellett marad, Nantyával, a ki iparkodik őt megnyugtatni*).

Rebecca (*állva, izgatottan*): Ez az arcz! A férjem! . . . Meg tudott mindent! (*Claviéreshez, a ki nyugodtan theázik*): Keljen föl, el vagyok veszve.

Claviéres (*megszeppenve*): Micsoda?

Rebecca: A férjem meg tudott mindent! . . . Talán ránk ismert valaki a Pére Lachaiseben!

Claviéres (*rémülten*): Eh, ugyan!

Rebecca: Beszélnem kell önnel.

Claviéres: De . . .

Rebecca: Rögtön. Vegye a kalapját s nyujtsa a karját!

Claviéres: Én . . .

Rebecca: Csitt! (*A háttérbe megy s készülödik a menetelre.*)

Claviéres (*visszateszi a csészéjét*): Teringettét! . . . (*A kalapját keresi.*)

Mortemer: Elmész?

Claviéres (*bosszusan*): El hát! . . . Még pedig ő vele!

Mortemer: Bravo!

Claviéres: Köszönöm! (*Átmegy a szinen.*) Itt hagyni ezt a pompás tüzhelyet! Ezt a pompás theát!

Clémence (*Rebeccához, a szinfenéken*): Máris? . . .

Rebecca (*lázasan, izgatottan*): Igen édesem, a migraine-em már szinte türhetetlen! Mondja meg kérem Du Bourgnak, hogy nem várhattam be s hogy kocsira ültem . . . Claviéres ur oly szives lesz és elkisér.

Clémence: Jó éjt.

Rebecca: Köszönöm. — Menjünk uram . . .

Claviéres: Itt vagyok asszonyom! . . . Hölgyeim . . . (*Magában, Rebeccát követve és siralmas arczczal nézve a tüzhelyre.*) Pedig olyan jól éreztem itt magamat!

KILENCZEDIK JELENET.

Mortemer, Clémence, Louise, Nantya.

Mortemer (*a szinfenéken, a kandalló mellett Nantyára nézve, ki a hangjegylapokat forgatja*): Igy már hattal kevesebben volnánk! — De hát ez az urfi sohasem fog elmenni?

Clémence (*folyton a cabinet ajtajára nézve*): Kulcscsal zárta be! . . . Mi lehet ez?

Louise (*jobbra*): Nini, a férjem eltünt.

Mortemer: Igen, asszonyom, még pedig Veaucourtois urral.

Louise: Ah! Istenem! Már megint!

Clémence: De hát hová viszi?

Mortemer: Ugy hiszem, az operába.

Louise (*rémülten*): A szinfalak közé! Nem akarom, hogy oda menjen! Ugy a szivemre kötötték, hogy ne ereszszem a szinfalaknak még a tájékára sem!

Nantya: Akarja asszonyom, hogy fölkeressem és visszahozzam?

Louise: Ah, kérem, legyen oly szives!

Nantya: Azonnal! (*Veszi a kalapját elő.*) Az operában tán meglátom Antoinettet! (*Fenn.*) Csak vele térek vissza asszonyom! . . .

Louise: Köszönöm! . . . (*Utána szalad.*) Fogasson be a kocsiba, kedves Nantya ur! (*Beszédközben kimegy vele.*) Menjen kocsin!

TIZEDIK JELENET.

Clémence, Mortemer.

Mortemer (*triumfálva*): Héttel kevesebben! Végre! (*Ugy tesz, mintha a kalapját keresné . . . Clémence a cabinet ajtajánál hallgatózik.*)

Clémence (*megfordul a zörejre, melyet Mortemer egy szék félretolásával okoz*): Ön is megy?

Mortemer: Ha ugy kivánja! . . .

Clémence: Mindjárt elmehet, de előbb mondjon jó éjt Chavenay urnak, a ki csak nem marad örökké ebben a szobában bezárkózva.

Mortemer (*visszateszi a kalapját valamelyik butordarabra, édeskésen*): Maradok akár hajnalig!

Clémence: Mit gondol, mi lehet ez?

Mortemer: Micsoda?

Clémence: Ez a fontos ügy, a mit igy titkol előttem! . . .

Mortemer: Valami jelentéktelen dolog lesz kétségtelenül . . . Hisz tudja, hogy a férjek szoktak a feleségeik előtt, még csekélységekben is?! . . .

Clémence (*a szinfeléken, még mindig az ajtóra nézve*): Neki nem szokása.

Mortemer: De igazán, ön oly izgatott, a szemei ugy

fénylenek!... Annyira foglalkoztatja önt ez a dolog!... Bizonyos vagyok benne, hogy láza van!

Clémence: Oh, annyira nem vagyunk!

Mortemer (*megfogja a kezét*): De bizony!... Engedje meg! Én egy kissé orvos is vagyok!...

Clémence (*még mindig csak a cabinetre ügyelve*): Igazán?

Mortemer: S megmondhatnám a titkát is ennek az izgatottságnak, melyet oly gyakran látok önön, ha megengedné, hogy ily merész legyek!...

Clémence: Megengedem.

Mortemer (*gyöngéden*): Nos, ennek az oka asszonyom: az unalom.

Clémence (*ugy felel, mint a kinek másutt jár az esze*): Az unalom?... (*Hallgatózik.*) Nem hallott valami neszt?

Mortemer: Nem... és minthogy Chavenay ur nemcsak igen derék és jó ember, hanem kifogástalan férj is, a ki önt ugy szereti, mint a hogy bármelyik eszes férj szereti a feleségét; engedje megvallanom, hogy ha ön mégsem oly boldog, mint a mennyire megérdemli, ez nem az ő hibája, hanem... az öné!...

Clémence: Az enyém!... és miért?

Mortemer: Igen, igen! Az öné, mert nincs igaza, ha a férjétől, bármely tökéletes férj is Chavenay ur, megvárja azt a lankadatlan figyelmességet, azt a lázat, azt a szenvedélyt, melyet talán álmodott; mert ez, néha vele jár a szerelemmel, de nem — a házassággal; a férj nem szerető, és...

Clémence: Igazán, de ez már nem természetes!... én kopogtatok!...

Mortemer: Kopogtat?

Clémence (*a cabinet ajtajánál kopogtat*): Barátom!... Éjfél elmult!

Chavenay (*kivülről*): Igen... mindjárt!

Mortemer (*élénken*): No, lássa! Ön hivja, s ő igy felel: *Mindjárt!* Egy férfi, asszonyom, egy férfi, a kinek ön azt mondja: hogy éjfél elmult, s a ki azt feleli: *Mindjárt!*

Clémence (*az asztal felé megy s az asztal mellett leül*): De hogyha dolga van!

Mortemer: Eh, mi dolga lehet, a mi előbbre való,

mint . . . önt szeretni?! Ah, asszonyom, el sem képzeli, milyen jövőt igér önnek ez az egy szó, melyet közömbösen kiált ide, amonnan az ajtó mögül! Kiváló ember bizonyára és ha erről van szó, magam vagyok az első, a ki őt készségesen magasztalja, de azt hiszem, a szerencséjét, egész teljességében, nem tudja megbecsülni . . . Ma a langymelegség, holnap a közöny és holnapután! . . . ön tán már egyedül érzi magát a világon! . . . De itt vagyok én!

Clémence (*ismételve az utolsó szavakat, anélkül, hogy figyelne Mortemer beszédére*): Itt van ön! . . .

Mortemer: És látva a veszélyt, melyben forog, elhanyagolt szép fiatal asszony! — térdenállva kérem, méltassa figyelmére legigazabb hivének őszinte és diszkrét vonzalmát, mely nem akar ismerni az ön életéből egyebet, csak a bánat és az unalom óráit, hogy önnek vigasztalására lehessen, hogy önt szórakoztathassa, . . . akkor jövök, a mikor akarja; elég lesz egy szava, hogy megjelenjek s elég egy intése, hogy eltávozzam; s még a világnak sejtelme sem lesz erről az édes, meghitt érintkezésről, mely éppen azért válik majd különösen kedvessé, mert titok marad az egész világ előtt: önnek mindig lesz egy hüséges embere, a kire bizton számithat; a kiben megtalálja a férj odaadását és a szerető melegségét a nélkül, hogy akár azt kivánná öntől, a mit a férj, akár azt, a mit a szerető kiván.

Clémence (*megfordul és ránéz Mortemerre*): De hisz ez valóságos vallomás?

Mortemer: Nos hát, igen asszonyom, ez vallomás . . . önkéntelen kitörése egy mély és igaz baráti érzésnek!

Clémence: Baráti érzésnek! . . . igen . . . de . . . (*mint a kinek egyszerre eszébe jutott valami*): Oh, hisz az előszobába nyiló ajtó . . . Azt csak nem csukták be! Bocsánat, azonnal itt leszek. (*Hirtelen el az első baloldali ajtón*).

Mortemer (*egyedül, kijött a sodrából*): Ah! . . . Teremtette, elsiettem a dolgot. (*A fenékajtó kinyilik s látni Antoinette-et, a kiről egy szobaleány a télibundát fejti le*).

Antoinette: Jó estét, kedves asszonyság! Köszönöm, köszönöm. Jó estét, jó estét.

TIZENEGYEDIK JELENET.

Mortemer, Antoinette.

Antoinette (*estélyhez való öltözetben, élénken, fölpezsdülve, sugárzóan lép be*): Nini, Mortemer ur?

Mortemer (*összeszedi magát*): Kisasszony!

Antoinette: És sógornőm? Bátyám? . . . Senki? (*Mortemerhez, kissé dicsekedő hangon*): Az operából jövök!

Mortemer (*nézi Antoinettet*): Tudom. Ej, be csinos toilette-je van!

Antoinette: Ugy-e? . . . Ma voltam először szinházban!

Mortemer (*folyton nézi Antoinettet*): Oh, oh! (*Félre*): Roppant kedves ez a kicsike! (*Veszi a kalapját és menni készül*).

Antoinette (*lelkesedéssel*): Oh, be szép volt!

Mortemer: Ugy-e?

Antoinette: Oh, az a nagy terem, az a sok fény, azok a gyémántok! . . . A virágok, a csillár, a diszletek, a zene! . . . mindez csillog, forog, tánczol, zengbong! . . . Az ember ki se ismeri magát! . . . Nagyszerü!

Mortemer (*mosolyog*): Igazán?

Antoinette: Az bizony . . . és mámoritó! . . . Engem egészen megrészegitett! . . . Különösen a zenekar! És az ének! Ah, az ének! . . . (*Kinyitja a zongorát s a Troubadour egy áriájának első taktusait kezdi kalimpálni*).

Mortemer (*mosolyog*): A Troubadour? . . .

Antoinette: Ah, nézze, a zárdában sokszor zongoráztam ezt! . . . Milyen furcsa a véletlen! . . . Szereti ön a zongorát? Én nagyon szeretem! . . . (*Állva játszik.*) Zongora, kedves kis barátom, te nem is gyanitod . . . (*Leül s tovább játszik.*)

Mortemer (*odamegy s Antoinettel szemben a zongorára könyököl. Folyton nézi Antoinettet s látszik rajta, hogy a kis leány izgatottsága nagyon mulattatja*): Az bizonyos, hogy az ének . . .

Antoinette: Istenem, hogy énekelt az az asszony. Meg a Troubadour . . . oh, az a duo . . . (*Dudolva*):

Bûcher infâme,
Qui la réclame!
L'horrible flamme . . .

Mortemer (*folyton nézi, mialatt Antoinette tovább játszik*): Nagyon kedves, csakugyan nagyon kedves... (*leteszi a kalapját a székre.*)

Antoinette (*játszva*): Mondja kérem, hol játszik ez a história?

Mortemer: Azt hiszem, Spanyolországban.

Antoinette (*belevág a szavába*): S igazán megtörtént, ugy-e?

Mortemer: A Troubadour . . . nagyon csodálnám . . .

Antoinette: Én azt hiszem, hogy igen . . . Oh, ez igaz történet. bizonyos vagyok benne, érzem. (*Játszik.*)

Mortemer (*mint fentebb, mosolyogva*): Oh, akkor hát . . . Hanem . . . ezt sohasem találja meg az ember többé . . .

Antoinette: Mit?

Mortemer (*majd elnyeli a szemével*): Ah, hát ezt az elragadó, naiv örömöt!

Antoinette: Ön tehát, ha szinházban van, nem érez ilyen gyönyörüséget?

Mortemer: Fájdalom, nem. Olyan régen járok már oda.

Antoinette: Oh, én sirtam a *Miserere*-n. S az a Luna gróf valóságos borzadályt keltett bennem . . . Ah! mikor azt énekli, hogy . . . hallgassa csak . . . (*Énekel, utánozva a hangot és az akczentust*):

Je songe avec ivresse
Aux tourments de sa mort!
C'est d'un accent . . .

Mortemer: Bravó . . . folytassa . . .

Antoinette: Igen, igen, engem könnyü kicsufolni. Tudom, hogy nincs hangom . . . de hallaná csak Leonorát. És ez az édes zene . . . Milyen szivhez szóló . . . mert annyi szent, hogy szivhez szóló . . . Az emberen végig fut a hideg . . . (*megremeg egész testében.*) Oh, ez a zene . . . (*Halkan játszik.*)

Mortemer (*a zongorára könyökölve s fejét kezei közé támasztva, nézi Antoinettet; magában, lassan*): Oh ifjuság, üdeség, tavasz, hajnal! — És ha meggondolja az ember, hogy első szerelmében éppen ilyen lesz . . . Igen, ugyanez a tüz, ugyanez a hév lesz akkor is . . . ugyanez . . . Istenemre, imádni való . . .

Antoinette (*szavába vág*): Hanem, mondja kérem, ebben a duoban mit mond ő a nőnek?

Mortemer: Kicsoda? A gróf? . . . Hát nem értette meg egészen?

Antoinette (*még mindig a zongoránál ülve, kissé visszafordulva Mortemer felé*): Csak félig értettem . . . A nő azt kiáltja neki: Kegyelem, kegyelmet a fogolynak!

Mortemer: És szeretni fogom önt.

Antoinette: Ah . . . Milyen szép ez. Én is igy tennék, én is igy hazudnám, csakhogy megmentsem a másikat . . azt mondanám neki (*meggyőződés nélkül*): Szeretem, szeretem, imádom, imádom önt . . de kegyelmezzen neki.

Mortemer: Igen, de aztán?

Antoinette (*gyermekesen*): Oh, aztán . . . Csak ő meg legyen mentve . . . aztán mindegy . . . (*A Misereret játsza.*)

Mortemer (*magában az előtérben*): Vajjon érti-e? Vagy nem érti? (*Nézi.*) És ha meggondolom, hogy van valahol a vil gon egy ember, a ki elég szerencsés lesz a szerelmet betüzgetni ki ebből az ifju lélekből. A hó, a hó, melyet senki lába se tiport, ah, ez a menyország... Eh, törjünk hát az ég felé! . . .

Antoinette (*hirtelen becsukja a zongorát*): Hallgass el, csuf zongora, gyalázatos vagy.

Mortemer (*megfogja a kezét, élénken*): Hát ott hagytuk el, kisasszony . . .

TIZENKETTEDIK JELENET.

Előbbiek. **Nantya.**

Antoinette (*örömmel, elébe szalad*): Ah, Nantya ur . . . Mily meglepetés.

Mortemer (*félre, bosszusan*): Már megint ez az ember.

Nantya (*Mortemert nézve*): Az operából jövök. Azt reméltem, hogy üdvözölhetem ott kegyedet . . .

Antoinette: Oh . . . onnan jövök . . . S most éppen a Troubadourt kalimpáltam Mortemer urnak . . . Igazán derék, hogy az idén ily hamar eljött Párisba.

Nantya (*Mortemert nézi*): Ugy gondoltam, szükség

lehet a jelenlétemre. És most már bizonyos vagyok benne . . .

Mortemer (*félre*): Ej, hát szerelmes vagy belé?... Te volnál az, a ki . . .

TIZENHARMADIK JELENET.

Előbbiek, **Louise, Clémence.**

Louise (*Nantyahoz*): Ah, itt van uram? Nos és férjem?

Nantya: Nem tudtam ráakadni, asszonyom s azért jöttem, hogy ezt elmondhassam.

Louise: Ah, istenem, hát hová vitték?

Clémence: Az enyém meg el van torlaszolva . . . (*Kopogtat a férje ajtaján.*) Gaston, már egy óra.

Chavenay (*kivülről*): Igen, mindjárt . . .

Nantya: Ha Mortemer ur, a ki, ugy hiszem, velem tart, szives lesz megmutatni a Veaucourtois ur lakását... (*Mortemer meghajlik s nem felel.*)

Louise: Igen, igen, kérem, uraim . . .

Mortemer: Előkeritjük, asszonyom.

Antoinette (*kezet nyujt Nantyanak*): A viszontlátásra. Holnap látom, ugy-e?

Nantya: Igen, kisasszony.

Mortemer: Hölgyeim. (*Félre.*) Ah, a bosszum már megvan. (*Antoinettere néz.*) S mondhatom nagyon csinos... (*Nantyahoz, kinálva, hogy előbb távozzék.*) Uram . . .

Nantya (*nem téveszti szem elől*): Csak ön után, uram. Kérem . . . (*Elől Mortemer, mögötte Nantya eltávoznak.*)

HARMADIK FELVONÁS.

(Garçon-lakás igen elegáns szalonja. A fenékszinen bejárat. — Balra tompa szögletablak. — Az előtérben másik bejáró, mely a Claviéres és Veaucourtois lakosztályába vezet. — Jobbra, az előtérben kandalló, pamlag a kandallótól balra, karosszék jobbra. — Tompa szöglet, Mortemer szobája. — Balra iróasztal, pamlag, szemben a közönséggel.)

ELSŐ JELENET.

Baptiste, Jean, Claviéres.

(Mikor a függöny felgördül, **Jean** *a baloldali pamlagon fekszik elterülve; mögötte, balfelé* **Baptiste,** *a ki beszélget vele.)*

Claviéres *(belép és előbbre jön; orrát száljába, kezeit felöltője zsebébe dugva, morfondál)*: Huh, be hideg van! *(Nem látja őket.)* S odafenn senki, a ki ajtót nyitna!... Itt meg minden ajtó zárva!... Átkozott szolgák!

Baptiste: Uram!

Claviéres: Ah, ön itt van, a helyett, hogy odafenn őrizné a házat?!... S még hozzá, aludt a gazfickó, fogadok!

Baptiste *(dühödten kefélve)*: Nem, uram; kefélem a Nagyságod ruháit.

Claviéres: A Mortemer szalonjában!... Jobb lesz, ha megigazitja a tüzet, hozzon egy pár hasáb fát, hisz itt megfagy az ember.

Baptiste: Igen, uram.

Claviéres *(leülve a kandalló előtti pamlagra)*: Mortemer még nem kelt föl?

Baptiste *(egy fatuskót vet a tüzre)*: Nem, uram; s azt hiszem, Veaucourtois ur sem, mert nem hallottam a fejem fölött sétálni.

Claviéres: Mit csinál itt, délelőtt tizenegykor, mért nem takaritja odafenn a szobámat?

Baptiste: Engedje megjegyeznem, uram ...

Claviéres: Jól van, elmehet; már elég volt! (*Mialatt Bapiste eltávozik.*) S még okoskodik, a szemtelen!

Jean (*feláll, fontoskodva*): Kétségbe vagyok esve, uram, hogy véleményem nem egyezik meg a Nagyságodéval . . .

Claviéres (*megfordulva, kezében a tüzfogó*): Micsoda? Hát ez honnan kerül elő?

Jean (*folytatva*): De bátor vagyok megjegyezni, kollégáim igazolása végett, hogy Baptiste nem takaríthatja a Nagyságod szobáját . . .

Claviéres: És miért nem?

Jean: Mert egy ur van odafenn, a ki a Nagyságod pamlagján alszik.

Claviéres (*magában, a fogóval a tüzet élesztgetve*): Ah, igaz, Troënes! S még mindig alszik az az ur?

Jean: Igen, uram, a mi különben természetes; olyan állapotban volt, mikor Nagyságod és Veaucourtois ur elhozták arról a vacsoráról . . .

Claviéres (*megfordul*): Mi tetszik?

Jean: Azt voltam bátor megemliteni, hogy az a fiatal ember részeg volt! S mint a Chavenayné asszony komornyikjának is megjegyeztem, a kit Nagyságod parancsából reggeli két órakor értesitettem . . .

Claviéres (*álmélkodva néz rá*): De hát hová jutunk még? Mi ez?

Jean: Csak azt mondtam kollégámnak, uram, hogy ha mi szolgák mutatkoznánk ilyen állapotban . . .

Claviéres: Hallja, fogja be a száját! . . . Egy szót se többet, érti? Micsoda összehasonlitás! . . .

Jean: Uram, meghajlok parancsa előtt.

Claviéres: No nézze meg az ember! . . .

Jean (*hátrament a szinfenékig, a küszöbön visszafordul*): De az bizonyos, hogyha én ilyen állapotban jelennék meg a nagyságos ur előtt . . . (*Claviéres ránéz.*) Uram . . . meghajlom parancsa előtt. (*El.*)

Claviéres (*egyedül*): Oh, ez a légyott! . . . Az ujjaim meg vannak meredve! . . . S aztán, nincs eset, hogy találkozzék olyan szolga, a ki három darab fát ugy tudna egymásra rakni a kandallóban, hogy a tüz jól égjen! S még azt merik kiabálni, hogy: éljen az egyenlőség! . . . Szégyeljétek magatokat, komédiások! . . . (*Ismét fát rak a tüzre, élesztgeti stb.*)

MÁSODIK JELENET.

Claviéres, Mortemer.

Mortemer (*a szobájából jön*): Jean! . . . Jean! . . . (*Észreveszi Claviérest.*) Nini, te már fenn vagy?

Claviéres (*kezet nyujt*): A mint látod. Kutyahideg van, mi? soha ilyen reggelt!

Mortemer: Ma éjjel volt az első fagy. Mészs valahová? . . .

Claviéres: Dehogy. Most jöttem haza!

Mortemer (*fölveszi leveleit és hirlapjait az irószatalról*): Honnan?

Claviéres: A Luxembourgból!

Mortemer: Egyet fordultál a Luxembourgban?

Claviéres (*a tüzet éleszti*): Egyet fordultam! . . . Nyolczvankétszer jártam körül a nagy virágágyat! Nyolczvankétszer mentem el Velleda, a germán jósnő előtt!

Mortemer (*leül a kandalló melletti karosszékbe, szemben Claviéresvel.*): Biz ez elég bolond gondolat volt!

Claviéres (*leveti a sálját és a felöltőjét*): Ebben a hóban! Én, a ki reggelenkint az ágy melegét a világ minden kincseért se adnám! S ha eszembe jut, hogy csak azért udvaroltam ennek az asszonynak, mert tüzhelyre áhitoztam! . . . A kandalló melegét kerestem s jégverembe jutottam!

Mortemer: Légyottod volt?

Claviéres: Mint mindig.

Mortemer: A kérdéses hölgygyel?

Claviéres: Hát ki az ördög ad légyottot ebben az órában, a Luxembourg nagy virágágya mellett, hogy ha nem ő? Tegnap este eszébe jutott, hogy a férje gyanakszik! ! . . E miatt szcénát csinált nekem a kocsiban, mialatt hazakisértem . . . A férjem tud mindent! . . . El vagyok veszve . . . oh, be vétkes is vagyok! A kötelességem . . . az erényem! . . . Ez az asszony csak akkor van elemében, ha előveszi a lelkiufrdalás!

Mortemer: Ah!

Claviéres (*még mindig a tüzzel babrál*): Mondd, tetszik neked az, mikor a nőket elfogja a lelkifurdalás?

Mortemer: Néha!

Claviéres: No, nekem nem tetszik! Nincs bosszantóbb, mint az az erény, mely felfuvalkodik. Ez képes elvenni a kedvét azoknak a tisztességes asszonyoknak! . . .

Mortemer: A kik nem tisztességesek!

Claviéres (*bosszusan*): Eh, még ha nem azok, hát értem! . . . De ez itt! . . . Lelkifurdalás . . . mi az ördögért?! . . . Akkor tehát! . . . . Mit is akartam mondani? . . . Ugy vagyok, mint Veaucourtois, már nem tudom . . . Ah, igen! szakitani akart . . .

Mortemer: S ez a jelképes légyott, mely téged a jégverembe rendelt, csak arra való volt? . . .

Claviéres: Hogy visszaadjam a levelezését . . . két levelet!

Mortemer: A melyeket persze visszaadtál . . . .

Claviéres: Dehogy adtam, terringette! Nem jött el!

Mortemer: Ah, ez már nem volt szép tőle!

Claviéres: Bizonyosan elmult az ijedtsége, mikor látta tegnap este, hogy Du Bourg nyugodtan tér haza . . . De, teremtette, éppen ez az, a mi kihoz a sodromból!

Mortemer: Micsoda?

Claviéres: Ez a férj! ez a gaz férj, a ki ugy alszik, mint a bunda, mig én futkározom és vaczogok a feleségeért.

Mortemer: Ez rendén van.

Claviéres: No, ha rendén van, akkor ez után van a földön elrendezve . . . E szerint ő a szerencsés, a dédelgetett ember! . . . Az az ostoba pedig, a kit futtatnak előre-hátra s a kit ráadásul meg is csalnak . . .

Mortemer: Az te vagy . . .

Claviéres (*az előtérbe jő*): Az én vagyok! Mindig én vagyok! S azért maradunk agglegények, hogy függetlenek legyünk! De hisz nincs az a férj, a kivel ugy bánnak, mint én velem! . . . Csak egy pár szót mond ez az asszony, s én repülök! Két órakor a Vendôme-oszlopnál! Itt vagyok! Négy órakor a juliusi-oszlopnál! Jelen! És valaha szerettem! . . . és csak rajtam állott, hogy feleségül vegyem és nemet mondtam, hogy nyugalomban élhessek! De, oh én czimeres hülye! hisz éppen akkor élhettem volna nyugalomban, ha feleségül veszem! . . .

Mortemer *(föláll és hozzámegy)*: Igen, de akkor te volnál a Du Bourg helyén!

Claviéres *(kissé meghőköl)*: Az, isten ucscse! *(Vállat von.)* Hát aztán?! Nem tudnék semmiről!

Mortemer: Az igaz; de hát mit akarsz? Megházasodjunk?

Claviéres: Ah! ha nem volna késő!

Mortemer: Tehát már késő volna?

Claviéres *(meglepetten)*: Én ugy találom, hogy igen!

Mortemer *(sóhajtva)*: Akkor hát, Claviéres, annál rosszabb ránk nézve, mert ha ismerjük is, a mi a legédesebb mámort adja ezen a világon, ha ismerjük is a nőt: meg fogunk halni mind a ketten a nélkül, hogy ismernők, a mi e vén földön a legüdébb, a legfinomabb, a legelragadóbb, a nélkül, hogy ismernők... a tizenhat éves leányt!

Claviéres *(elbámul)*: Nini . . . hát téged mi lelt?

Mortemer: Ah, a tizenhat éves leány, Claviéres! Gondold el, mi mindent jelent ez a pár szó, mennyi szemérmes és gyöngéd bájt, szüzi pirulást, kaczér tartózkodást és gyermekes félelmet. A tizenhat éves leány! . . . tehát az igéret földje . . . a virág . . . . az ismeretlen! a tiszta lap, a melyre felirhatod egész lelkedet s mely örökre meg fogja őrizni ezeknek a vonásoknak eltörölhetetlen nyomait! Mily álom! Minő varázslat! Csak tőled függ, hogy szárnyat adj azoknak a félénk és kiváncsi vágyaknak, melyektől egész lényük remeg! Ah, Claviéres, ezen a napon nemcsak szerető vagy, hanem a teremtés egyik tényezője és valóságos isten, a ki e zsenge lénybe beléoltod azt a szent tüzet, a mely életre kelti, az alkotás művének a megkoronázója, a ki tökéletessé teszed kétszeresen is: először szépségében, mely előbb kissé éretlen volt, s másodszor: lelkében, mely még kissé üres!

Claviéres: Pokol és kárhozat! Hisz te beleszerettél valami kis leányba! Ugy-e?

Mortemer: Miért ne?

Claviéres: Akkor hát vedd el!

Mortemer: Erre gondoltam az egész éjszaka!

Claviéres: Irgalmas ég!

Mortemer (*visszafordul a kandalló felé*): Csakhogy . . . miért vegyem el, mikor ez fölösleges?

Claviéres: El akarod csábitani?

Mortemer: Oh, te erényhős! Hát Rebecca?

Claviéres: De, szerencsétlen, Rebecca férjes asszony és ez egészen más.

Mortemer: Az igaz, egy férjjel több van a játékban! Igy annál csunyább a dolog!

Claviéres: De hát védje magát ez az ember! S védje magát az asszony! De becsületes harcz! Nézd csak Rebeccát! Micsoda védelem! Ebben már igazán van valami fenséges! Mig egy kis leány, a ki maga az ártatlanság, a ki nem is sejti, hogy mit akarsz!

Mortemer (*a tükör előtt dudolgatva*): Lárifári!

Claviéres: A ki maga az erény . . .

Mortemer (*mint fentebb*): Ahá, most már az erényre is rákerült a sor?!

Claviéres: Igen hát, az erényre is! (*Átmegy a szinen s leül a fauteuil karjára.*) Hogyan, posványos lélek, te nem hiszed, hogy van a világon olyan szüzi, tiszta angyali lélek, a ki semmit se gyanit, aki . . .

Mortemer (*megfordul és Claviéreshez megy*): Nos hát, nem, nem, nem! Nem hiszem és nem akarom hinni! Mert ha elhinném, ezzel elitélném egész életünket! S ha csakugyan volnának a világon ilyen teremtések, s ha az, a kit te a legártatlanabbnak mondasz, nem volna a legügyesebb képmutató, a mint én gondolom; micsoda szánalmas ficzkók volnánk mi, te meg én, a kik, a helyett, hogy feleségül vettünk volna tisztességes leányokat, jóravaló férjek és családapák lettünk volna: önként, szabad akaratból, erre a kóbor és heje-huja életre kárhoztattuk magunkat?!

Claviéres: Köszönöm!

Mortemer: Oh, te nagy gyerek, eredj és szégyeld magadat! Hát sohase gondoltál erre az egyszerü dilemmára, hogy vagy elpirul, vagy nem pirul el! Ha már el sem pirul: akkor bizony elég szemérmetlen, ha pedig elpirul: akkor hát tud mindent! (*Visszamegy balra.*)

Claviéres (*fölpattanva a helyéből*): Oh, micsoda szofizma! De nyomorult hát az, a ki *még* nem pirul?

Mortemer (*leül a baloldali pamlagra, vállat von*): Ah, ha a bébékről beszélünk!

Claviéres (*szintén odamegy s mellé ül*): S az, a ki pirul, a nélkül, hogy tudná miért?

Mortemer (*tiltakozva*): Oh! Mama!

Claviéres: Milyen ember!

Mortemer: Igazán kétségbeejtő vagy! No hát, reggelizzünk. (*A szolgák teritett asztalt hoznak be.*)

HARMADIK JELENET.

Mortemer, Claviéres, Veaucourtois.

Veaucourtois (*balról jön. Igen elegáns reggeli öltözékben. Molleton kis sapka van a fején*): Jó reggelt, kedves czimboráim! Jó reggelt! Jó reggelt!

Claviéres: Mit csinál a katarusod, te Alkibiades!

Veaucourtois: Oh, pompásan érzem magamat! Lemosattam magamat hideg vizzel, zuhanyt eresztettem a fejemre . . .

Claviéres: Ah, ah!

Veaucourtois: Nagyszerü volt! Olyan ruganyosak a tagjaim, hogy . . .

Claviéres: Látszik! (*A szin baloldalára megy, a hol a szolgák a teritett asztalt elhelyezték.*)

Mortemer (*mosolyogva*): Jobb lesz, ha a kandalló mellé ülsz s melengeted magadat egy kissé! (*Mint Claviéres.*)

Veaucourtois: Melengetni magamat, én! Én! Hehe, nem olyan fából vagyok én faragva, mint azok, a kik melengetni szokták magukat! Én bennem annyi a tüz, hogy a kandalló mellett kigyulnék!

Mortemer (*asztalhoz ült Claviéres-sel. Utóbbi szemben a közönséggel, Mortemer az asztaltól balra ült le*): Reggelizel, te tüzes ifju?

Veaucourtois (*átmegy a szinen és az asztalhoz ül, az asztaltól jobbra foglalván helyet*): Teringette, ha reggelizem-e? Azt a kis angyalt vártam, de nem jön.

Mortemer (*hozzálátva az étkezéshez*): Micsoda angyalt? A rákodat?

Veaucourtois (*méltatlankodva*): A rákomat?! . . .

Claviéres: Ninát, a divát!

Veaucourtois (*lelkesülten*): Őt! Ah, higyjétek el, valóságos gyöngy! Ideális teremtés! . . . És engem

annyira szeret, de annyira szeret, hogy szinte hihetetlen! . . .

Mortemer: No, ha hihetetlen, akkor nem is erőlködünk elhinni.

Veaucourtois: Olyan zamatos mondásai vannak! Ma éjjel is, Florine-nál, mikor a souperhez ültünk, el se hiszitek . . .

Mortemer (*közbevág*): Ah, a souper-ról jut eszembe: mit csinál odafenn az az örökalvó? Felköltik reggelizni?

Claviéres (*Baptiste-hoz, a ki — Jean-nal együtt — tányért vált stb.*): Baptiste!

Baptiste: Még mindig alszik, uram.

Veaucourtois (*mondanivalójának a fonalát keresve*): A mint mondtam, el se hiszitek . . .

Claviéres: Eh, hagyjuk aludni és reggelizzünk.

Veaucourtois (*tétovázva, erőlködve, hogy eszébe jusson, a mit mondani akart*): Soha . . . sohase hiszitek el . . . soha, soha!

Mortemer: Nem találod meg a szót, mi?

Veaucourtois (*tálat tart a kezében*): Soha! . . . . Már nem tudom, hogy mit akartam mondani!

Claviéres (*segit neki s kitesz a tálból a Veaucourtois tányérjára valami ételdarabot*): Hadd el, ugy se sokat vesztünk vele!

NEGYEDIK JELENET.

Előbbiek, **Jean,** *majd* **Nina.**

Jean: Trouillon kisasszony óhajt beszélni Veaucourtois urral.

Veaucourtois (*sértődötten*): Trouillon! Troioni! Troioni-t mondj, te szamár!

Jean: Troioni kisasszony! . . . . igen, uram! . . . Bebocsássam?

Veaucourtois: Hogy bebocsásd-e? A Ninát?

Mortemer: Meghiszem azt! Vezesse be a divát, hadd csodáljuk!

Nina (*a szinfenékről jön, selyemruhában, elegáns kalapban, stb.*): No, hallja, maga ugyan szépen eljött értem!

Veaucourtois: De hisz, imádott angyal, éppen ellenkezőleg, én vártam magát!

Nina: Már az igaz, éppen arravaló idő van, hogy gyalog járjon az ember!

Veaucourtois: Gyalog, a diva!

Nina: Persze, ha nem adnak kocsit az imádóim, Szóval jön velem, igen, vagy nem?

Veaucourtois (*fölál*l): Csak annyi időt engedjen, hogy kicsinositom magamat!

Nina (*szeme közé nevet Veaucourtois-nak*): Na, hà azt várom, mig maga ki tudja magát csinositani, akkor ugyan várhatok! . . .

Mortemer (*Claviéres-hez*): Angyal!

Claviéres: Valóságos gyöngy!

Veaucourtois: Nina! . . . maga rólam kissé fesztelenül szokott nyilatkozni! . . .

Nina (*utánozva Veaucourtoist*): Kissé fesztelenül szokott nyilatkozni! . . .

Veaucourtois: Engedjen meg, de szavaiban sok illetlenséget találok . . .

Nina: Illetlenséget talál szavaimban! . . . Tessék, mi mindent talál a szavaimban! . . . Az én szavaimat megtalálja, de a magáét nem találja meg soha! Nem igaz? . . . Jó estét!

Veaucourtois (*visszatartja*): Elmegy?

Nina (*pirouett-et csinál*): Igen, megyek . . . gyalog.

Veaucourtois (*elragadtatva, a többiekhez*): Milyen művészi temperamentum! . . . Mennyi ötlet! . . .

Mortemer és Claviéres: Ah! . . .

Veaucourtois: De ha beszél, az semmi . . .

Claviéres: Már ebben igazad van.

Veaucourtois: Akkor hallgassátok, a mikor énekel!

Mortemer (*tiltakozva*): Köszönjük, már hallottuk!

Veaucourtois: Oh igen, csakhogy már kivágja a *magas e-t*. (*Ninához.*) Énekelj egy kicsit cziczám, hadd lássák a haladásodat!

Nina: Nem! Rekedt vagyok. Meghültem, mert gyalog kellett jönnöm.

Veaucourtois: Vágd ki a *magas e-t* szivecském! Vágd ki szivecském, vágd ki!

Nina: Ha kivágom a *magas e-t*, kapok kocsit?

Veaucourtois: Kapsz lelkem. Majd bérlek egyet.

Nina: Nem, én olyant akarok, a melyik az enyim legyen.

Veaucourtois: Jól van hát, veszek neked egy kocsit, a mely egészen a tied lesz! . . . de danolj egy kicsit! . . . danolj aranyos! . . .

Claviéres (*Mortemerhez*): Míntha nem azt csinálná mindig! Mióta Veaucourtois ugy tánczol, a hogy ő danol, ugyancsak gyakorolja magát ebben a mesterségben! Már az igaz, hogy ért a zsaroláshoz a kis aranyos! . . .

(*Nina énekelni kezd. Veaucourtois, a ki a baloldali pamlagra ült, egészen oda van a nagy lelkesedéstől.*)

Nina (*hirtelen abbahagyja az éneket*): Mikor kapom meg?

Veaucourtois: A mikor akarod.

Nina: Jó! (*Folytatja az éneklést s őrült hangfutamokat hallat.*)

Veaucourtois (*extázisban*): Oh, a cocotte-ok! oh, a cocotte-ok! Ah Nina, sublima creatura! (*Mortemerhez.*) S ha elgondolom, hogy ezt egy patakban találtam!

Mortemer: Látszik!

Veaucourtois (*Ninához, a ki beleharap egy almába, melyet az asztalról vett el*): Megállj szerencsétlen, ne edd meg ezt!

Nina: Mért?

Veaucourtois (*megrémülve*): Hát meg akarod ölni a hangodat?! . . . Őrizkedjél a savanyu dolgoktól! . . .

Nina (*balra menekül Veaucourtois elől, a ki el akarja venni az almát*): Ugyan! mintha bizony volna valami, a mi az én hangomat megölhetné! . . .

Claviéres (*fölvesz a földről egy vizitkártya alaku fényképet, melyet Nina a közben ejtett le, mialatt Veaucourtois elől menekült*): Mi esett itt le?

Nina: Az arczképem! (*Nekiesik Claviéresnek, hogy elvegye a fényképet.*)

Claviéres (*Eldugva a fotografiát, védekezik*): Ej, ej, nem adom vissza! . . .

Nina (*magánkivül*): Akarom! . . . Visszaadja mindjárt vagy nem?!! . . . (*Utána szalad Claviéresnek, a ki körüljárja az asztalt.*) Akarom! (*Claviéres nevetve adja át a fényképet Mortemernek.*)

Veaucourtois (*azt hivén, hogy Nina az almáról beszél*): Itt van!

Nina (*dühösen és sirva*): Eh, hagyjon békét, gyáva kamasz! Utálom önt!

Veaucourtois: Nina! Diva! Ninetta!

Mortemer (*a fényképet nézi Claviéressel*): Nini, valami irás van hátul!

Nina (*elsikitva magát*): Oh, meghalok! (*Levágja magát a baloldali pamlagra.*)

Veaucourtois (*fejét vesztve*): Ő meghal!

Claviéres (*jobbra, olvassa Mortemerrel, a mi a fénykép hátulján van irva*): Terringette, micsoda irás . . . *Kedves Cziczám* . . .

Veaucourtois (*Nina körül szorgoskodik*): Kedves cziczám . . . az én vagyok!

Mortemer (*olvasva*): To . . . Tony! *Kedves Cziczám Tony*!

Veaucourtois (*ki Nina körül hajlong, hogy magához téritse, fölnéz*): Kedves cziczám Tony! . . .

Claviéres (*Veaucourtoishoz*): Téged Andrénak hivnak, ugy-e?

Veaucourtois: Engem Andrénak hivnak, igen! (*Tovább foglalkozik Nina körül.*)

Claviéres (*silabizálva olvassa az irást*): Itt van az arcz . . .

Mortemer (*épp ugy*): Képem! . . . Itt van az arczképem! . . .

Claviéres: Majd meg . . . majd megirom, mikor gyi . . . Micsoda?

Mortemer: Gyü . . . gyühetsz! . . .

Claviéres: Mikor gyühetsz ugy, hogy . . .

Mortemer: Hogy ne kéj . . .

Claviéres: Hogy ne kéjjen találkoznod az . . .

Mortemer: Én vén . . .

Claviéres: Én vén . . . Mi ez? maj . . .

Mortemer: Mommal! Majmommal!

Claviéres: Hogy ne kéjjen találkoznod . . .

Mortemer és **Claviéres** (*ránézve Veaucourtoisra, a ki az asztalhoz jött egy eczetes üvegért s a ki közibéjük dugja a fejét, hogy ő is olvassa az irást*): Az én vén majmommal! . . .

Veaucourtois: Kit ért ez alatt, hogy vén majom? (*Visszafordul Ninához*): Nina? . . .

Nina (*felugrik s meglöki Veaucourtoist, ugy, hogy ez a*

pamlagra esik): Hallgasson! Nem ismerem önt többé! Szivtelen pimasz, a ki türi, hogy ezek az emberek meglopjanak! . . . (*Kitépi a fényképet Mortemer kezéből s nagybüszkén kifelé indul.*)

Mortemer (*a fenékszinig kiséri*): Nina leányom, ez a sok hév meg talál ártani!

Nina (*felejük dobja az összerongyolt fényképet*): Gyávák! Ketten állnak össze egy nő ellen! Fuj, ripők! Látszik, hogy sose volt dolguk másféle asszonynéppel, csak cselédekkel! Fuj! (*Méltóságosan távozik a fenékszini ajtón.*)

Claviéres (*jobbra, kaczag*): Igazán felséges!

Mortemer (*csufolódva Claviéreshez*): Ime, a te tizenhat éves ártatlanságod, látod?! . . .

Claviéres: Oh, ez . . .! Már engedj meg, de . . .

Mortemer: Persze, ez már nem pirul többé, annyi szent! . . . És most fölkeresem a másikat, azt, a ki pirul — máris!

Claviéres: Mondd meg legalább, hogy kicsoda.

Mortemer: Egy angyal, a kit majd bemutatok neked, mihelyt — elvesztette a szárnyait! (*Bemegy a lakosztályába.*)

ÖTÖDIK JELENET.

Claviéres, Veaucourtois.

Claviéres (*visszafordulva, a távozó Mortemerhez*): El fogsz kárhozni! . . . Eh, Veaucourtois! Veaucourtois! . . .

Veaucourtois (*a ki mióta levágódott a baloldali pamlagra, folyton ott görnyed, orra előtt az eczetes üveggel. Nem bir visszaemlékezni, hogy mi történt*): Vén majom! . . . (*Előbbre jön s köröskörül mindent megnéz, erőlködve, hogy eszébe jusson, a mi történt.*)

Claviéres: No, mi ujság? Hogy vagy?

Veaucourtois (*mint fentebb. Gépiesen*): Jól, jól. — Vén majom!

Claviéres: Akkor hát eredj öltözködni!

Veaucourtois (*mint fentebb*): Akkor hát megyek öltözködni, igen! . . , (*Menetközben folyton nézeget maga körül; zavaros emlékei folyton foglalkoztatják.*) Ki beszélt itt vén majomról? . . . (*Balra el.*)

HATODIK JELENET.

Claviéres *egyedül, majd* **Troënes.**

Claviéres: Ha fából csinálnának neki fejet, mint az egyszeri invalidusnak; igazán tökéletes volna.

Baptiste (*a szinfenéken*): Uram!

Claviéres: Mi az?

Baptiste: Két hölgy van itt egy urral . . .

Claviéres: A kik velem akarnak beszélni?

Baptiste: Nem, uram. Azért a bizonyosért jöttek, a ki odafenn alszik.

Claviéres (*élénken*): Troënes-né és Chavenay-né asszonyok! Vigyék el ezt!

(*A fenékszini ajtóhoz szalad, mialatt a szolgák kiviszik az asztalt.*)

HETEDIK JELENET.

Claviéres, Louise, Clémence, Nantya.

Claviéres: Ah, hölgyeim, ezer bocsánat!

Clémence: Mi kérünk bocsánatot, uram; de Louiset olyan nyugtalannak találtam az ön szives értesitése után is, hogy örömmel fogadtam a Nantya ur ajánlatát, a ki férjem távollétében szives volt bennünket elkisérni . . .

Claviéres: Hogy Nantya ur is eljött, az épp oly megtisztelő ránk nézve, mint az önök jövetele, hölgyeim; bocsássák meg kérem a garçon-lakás kényelmetlenségeit. Tessék leülni.

Clémence: Nem, nem! Csak mondja kérem: mi ujság?

Louise: Igen, igen, uram! Hol van?

Claviéres: A férje, asszonyom? . . . Semmi baja! Olyan jól alszik, hogy jobbnak láttuk nem költeni fel, mikor a reggelihez ültünk.

Louise: Ah, alszik?

Claviéres: Odafenn, az én szobámban, egy pamlagon.

Clémence: E szerint nem történt semmi olyan, a mit el kellett volna hallgatni, midőn az éjjel szives volt hozzánk átüzenni? . . .

Claviéres: Semmi a világon! Egy souper, mely kissé hosszura nyult . . . Troënes ur, a ki elszokott

az e fajta éji mulatságoktól, nem volt olyan mértékletes, mint egy spártai, ugy, hogy . . . s mivel nem vihettük haza, tekintve kissé kényes állapotát, kénytelenek voltunk . . .

Clémence (*Nantyához*): S még csak három hónapja, hogy megházasodott! Oh, ezek a férjek!

Nantya (*mosolyogva*): De hisz nem mindnyájan . . .

Clémence (*közbevág*): Ah, istenem, ha nem ez, akkor más valami! Tessék, ott van Chavenay ur a rejtélyeskedésével!

Louise (*Claviéreshez*): Akkor hát minden jól van, hogy ha alszik!

Claviéres: Nyugodt lehet, asszonyom; az igazak álmát alussza.

Clémence (*Nantyához*): Képmutatók, még álmukban is!

Louise: Megigéri ugy-e, hogy vigyázni fog rá! . . .

Claviéres: Hogyne, asszonyom! . . . De arra kérném, lenne szives, néhány ruhadarabot küldeni át, mert a Troënes ur kabátjának egyik szárnya . . . kissé hosszabb lett, mint a milyen volt! . . .

Louise: Csakhogy nem szeretném, ha egy szolga látná . . .

Nantya: Ha megengedi, asszonyom, majd elhozom én! . . .

Louise: Oh, ezer köszönet, uram; nagyon lekötelez!

Claviéres (*Nantyához*): Ugy hát lesz még szerencsém?

Nantya: Egy félóra mulva itt leszek.

Claviéres: Akkor hát, kérem jöjjön azon a lépcsőn, mely az én szobámba, Troënes urhoz vezet . . . Ez a lépcső egy mellékkijáraton az utczára vezet, ha nem akarja, hogy meglássák, a mint a Troënes ur kis ruhacsomóját hozza . . .

Clémence: Mondja, hogy a Troënes ur kis pólyaruháit! . . . Mert kétségtelenebb kiskoruság, mint ezé a szerencsétlen fiué, már nem is képzelhető!

Claviéres: Majd megmutatom, merre . . .

Nantya: Ne fáradjon kérem; megtalálom magam is. S most, ha a hölgyek ugy parancsolják . . .

Clémence (*Claviéreshez*): Isten önnel, uram.

Claviéres: Hölgyeim . . .

Louise: Szivemből köszönöm, uram . . .

Claviéres: De kérem, asszonyom. (*Tekintetével követi őket, a mint balra távoznak.*)

NYOLCZADIK JELENET.

Claviéres, Jean, *majd* **Rebecca.**

(*Először is Jean jelenik meg a fenékszini ajtón, s szemével követi a távozókat, aztán int Rebeccának, a ki feketébe öltözve s lefátyolozottan jelenik meg.*)

Claviéres (*beteszi a baloldali ajtót, a nélkül, hogy látná Rebeccát, a ki int a szolgának, hogy távozzék el s tegye be az ajtót*): Ah, végre nyugodtan füstölhetek. (*Leülve a pamlagra, elégtétellel.*) S elfelejthetem egy kissé . . . (*Rebecca, a ki tragikus léptekkel jött előre, Claviéres előtt áll, s drámai mozdulattal fátyolozza le magát.*) Rebecca! . . .

Rebecca (*tragikusan*): Igen, Rebecca!... Rebecca, a ki el van veszve!

Claviéres: Megint!

Rebecca: A férjem tud mindent! . . . S azért jöttem, hogy megkérdezzem, akar-e meghalni velem?

Claviéres (*felugorva*): Mi az? . . . micsoda? . . . Hát mi történt?

Rebecca (*a ki muffját a jobb oldali fauteuilre dobta, ironikus nevetésben tör ki*): Mi történt? . . . Az, hogy az ég igazságos! Igen, igazságos vagy, oh ég! mert kezed rásulyosodik a vétkes asszonyra!

Claviéres (*félre*): Ahá, a lelkifurdalás?

Rebecca: Pedig tudod, hogy szakitani akartam ezzel az emberrel! S ezt bizonyitja a levél is, az a végzetes levél, a melyet elvesztettem!

Claviéres: Elvesztett egy levelet?

Rebecca (*lihegve*): Igen, igen, egy levelet... a melyben azt irtam önnek, hogy nem találkozhatván a Luxembourgban . . .

Claviéres (*végigfut rajta a remegés, félre*): Huh, még most is fázom, ha eszembe jut . . .

Rebecca (*mint fent*): . . . ma délután várom önt, a leveleimmel együtt, pont háromkor, a Parc Monceauxban, a grottánál!

Claviéres: No, és?

Rebecca (*gyorsan, lázasan*): No és . . . boritékba teszem ezt a levelet, ráirom az adreszet, a mikor jelentik, hogy Chavenay kisasszony van itt, a kocsijával! . . .

Holmi bevásárlások ürügye alatt, délelőttre légyottot adtam Antoinettenek, hogy távozásom gyanut ne keltsen s hogy őt két órára hazaszállitva, kocsimon a Parc Monceuxba rohanhassak! . . .

Claviéres: A grottához! — Tehát jelentették, hogy Chavenay kisasszony itt van!

Rebecca: Fölkelek . . . Hirtelenében nem tudom, hogy rejtsem el magamnál azt a szerencsétlen levelet, melyet egy bizományosnak akartam odaadni . . . s mialatt Antoinettel ölelkezem, arra határozom magamat, hogy a levelet a keztyümbe dugom, melyet éppen begombolni készültem; veszem a kalapomat, a sálomat s kocsiba ülök, abban a hitben, hogy a levél nálam van! . . . Bemegyünk a Ville de Parisba, aztán a Ville de Londres-ba, végre a Ville de Françe-ba. Észreveszek egy bizományost, magamhoz intem, keresem a levelemet! . . . (*Taglejtésekkel mutatja, hogyan kereste.*)

Claviéres: És nem találja?

Rebecca (*egész elbeszélését taglejtésekkel kisérve*): És nem találom! . . . Letépem a másik keztyümet! mind a két keztyümet! . . . semmi! Keresem a kocsiban, a párnákon, magamnál . . . semmi! Antoinette nagy szemeket mereszt, látva zavaromat! Szólok a kocsisnak, hogy ne kimélje a lovait s haza hajtatunk. Fölrohanok, befutok a szobámba! . . . s a komornám, a ki látja a rémületemet, ezzel fogad: „Oh, ha asszonyom azt a levelet keresi, melyet itt felejtett az íróasztalán, akkor nyugodt lehet; a nagyságos ur éppen most ment ki innen . . . s egy levelet tartott a kezében!"

Claviéres: Borzasztó! . .

Rebecca: Ugy-e, hogy borzasztó? . . . Félőrülten megyek vissza a kocsiba, de Antoinette előtt iparkodom nevetni s a vigat játszani; idehajtatok az alatt az ürügy alatt, hogy néhány szót kell mondanom az orvosomnak, a ki ebben a házban lakik; négyesével rohanok föl a lépcsőn s azt mondom magamban: Most már elmehetek hozzá, mert ez a lépcső, a melyen megyek . . . sirboltunk lépcsője!

Claviéres: Köszönöm!

Rebecca: És most! . . . találjon módot: hazakül-

deni Antoinette-et! Távolítsa el az embereit! . . . és haljunk meg együtt . . . itt egy üveg laudanum!

Claviéres (*a kandallóba akarja dobni a laudanumos üveget*): Oh, persze! Nem dobja el mindjárt ezt az üveget!?

Rebecca: Nem akar meghalni?

Claviéres: Van eszemben!

Rebecca (*megvetéssel*): És ilyen az, a kit szeret az ember! (*A baloldali pamlagra készül roskadni.*) S azt hiszi, hogy én majd tul fogom élni a becstelenségemet?

Claviéres: Micsoda becstelenséget? De asszonyom, engedje meg eszébe juttatnom . . .

Rebecca (*tragikusan*): Oh, vétkes vagyok! . . . nagyon vétkes vagyok! . . . Eléggé mondja ezt a lelkiismeretem!

Claviéres: A lelkiismerete hazudik, becsületszavamra!

Rebecca (*szembe néz vele*): Gyáva! . . . (*Fölkel s visszamegy jobbra.*) Csak akkor bátor, mikor egy szerencsétlen asszonynyal el akarja felejtetni a kötelességét!

Claviéres: De minthogy sohasem tudtam elfelejtetni önnel ezt a szerencsétlen kötelességet!

Rebecca (*méltósággal*): Oh, hála istennek! uram!

Claviéres: Nos, asszonyom, akkor hát! . . .

Rebecca: Igen, de ő vajjon elfogja-e hinni, hogy . . .? Ezzel a végzetes levéllel . . .

Claviéres: S ki mondja, hogy az ön levelét tartotta a kezében? Ő maga is irhatott levelet s ön valamelyik árucsarnokban veszthette el az önét.

Rebecca (*zavarodottan ismétli Claviéres szavait*): Valamelyik árucsarnokban veszthettem el? . . .

Claviéres (*homlokát törölgetve*): Ah! gondoljon csak vissza! . . . nem huzta le a keztyüit valamelyik árucsarnokban? . . .

Rebecca (*a jobb kézre való keztyüt mutatja*): De igen, ezt! A Ville de Parisban, hogy megtapintsak egy szövetet! . . .

Claviéres: No, lássa!

Rebecca: És ezt is . . . a Ville de Londres-ban! . . .

Claviéres: Tessék! Akkor hát ne vesztegessük az időt; én szaladok a Ville de Parisba, kegyed meg

hajtasson a Ville de Londresba — s majd találkozunk a Ville de France-ban!

Rebecca (*balra megy*): Oh, Uram, engedd, hogy...

Claviéres (*odaviszi neki a muffját*): Meg fogja engedni, legyen nyugodt. És most szaladjunk! (*A fenékszíni ajtó felé megy.*)

Rebecca (*élénken*): Oh, ne erre!

Claviéres (*megáll s elbámészkodik*): Mi baja van megint?

Rebecca: Antoinette, a ki vár rám! . . . Mit mondjunk neki?!

Claviéres (*a baloldali ajtóra mutat*): Akkor hát erre! . . . Távozzék egyedül!

Rebecca: De ő?

Claviéres: Majd megmondják neki, hogy önnek az orvosnál kell maradnia s hogy ő csak menjen haza!

Rebecca (*a baloldali ajtó küszöbén*): Ah, ha megtalálom ezt a levelet! Ünnepélyes fogadást teszek, hogy gyülölni fogom önt!

Claviéres (*karjait az ég felé emelve*): Isten hallgassa meg! (*Kalapját veszi*) s ha meggondolom, hogy most akartam kipihenni magamat! — Jean! (*Csönget.*)

KILENCZEDIK JELENET.

Claviéres, Mortemer.

Mortemer (*föltett kalappal jön a lakosztályából*): Te is kimész?

Claviéres (*mint a ki a fejét veszteti; előveszi a felöltőjét és a sálját*): Igen, igen, kimegyek . . . Rebecca!

Mortemer: Megint?

Claviéres (*sietve huzza magára a felöltőjét*): Mindig! — Kérlek, tégy nekem hamarosan egy szivességet! (*Nem talál bele a felöltő ujjába.*) Hát ennek a kabátnak meg hova lett az ujja?!

Mortemer (*segit neki*): No és mi legyen az a szivesség?!

Claviéres (*élénken*): Chavenay kisasszony odalenn van!

Mortemer (*meglepetve*): Antoinette! hogyan, ő?...

Claviéres (*mint fentebb*): Igen, egy kocsiban! Üzend meg neki kérlek, hogy Du Bourgné asszony, a kinek

az orvosnál kell maradnia, kéreti, ne várja őt tovább, hanem menjen haza . . .

Mortemer: Jó.

Claviéres: S most egy kocsit! Hadd találjam meg ezt a levelet s hadd gyülöljön meg Rebecca! (*A fenékszini ajtón át el.*)

TIZEDIK JELENET.

Mortemer (*egyedül*).

Antoinette, itt? . . . (*Élénk mozdulattal teszi le a kalapját.*) Itt! . . . A jó sors hozzám vezeti . . . hozzám! Eh, ugy látszik meg van irva! . . . (*A belépő Jeanhoz.*) Jean, menjen le; a kapu előtt egy fiatal hölgyet talál; kérje meg, hogy jöjjön fel s csak annyit mondjon neki, hogy Du Bourgné asszony kéreti.

Jean: Igen, uram.

Mortemer: S mihelyt ide vezette, menjen dolgára.

Jean: A mint parancsolja, uram.

Mortemer: Siessen! (*Egyedül, kissé aggodalmasan, de azért mosolyogva, tükre előtt.*) Ha már azt hittem, hogy a szivem nem fiatal többé, ez a heves dobogás meggyőzhet róla, hogy nem volt igazam! (*Óráját nézi.*) Még három percz! Ej-ej, türelem! Izgalmat kerestem: nos tehát meg van! (*A tüz mellett levő pamlagon ülve, ideges aggodalommal hallgatózik.*) Nem jön! Talán vonakodik feljönni! És ez a Jean olyan ügyetlen! (*Hallgatózva.*) Semmi nesz. Ah, milyen sokáig kell várnom! (*Fölkel.*) Lépések . . . a lépcsőn . . . egy hang . . . ez ő . . . Itt van . . . végre! (*Visszahuzódik a fenékszinbe, ugy, hogy Antoinette eleinte nem látja.*)

TIZENEGYEDIK JELENET.

Mortemer, Antoinette.

Jean (*kinyitja a fenékszini ajtót*): Erre méltóztassék, kisasszony . . .

Antoinette (*nyugodtan lépve be*): Erre? . . .

Jean: Igen, kisasszony. (*Mortemer a háttérből int Jeannak, hogy távozzék el. Jean engedelmeskedik.*)

Antoinette *(átmegy a szinen, a kandalló felé tartva)*: De hát nincs itt . . . hol van?

Mortemer *(pár lépést tesz előbbre)*: Ha szives lesz az én társaságomban várni be?

Antoinette *(vigan)*: Nini, Mortemer ur. Azt hittem, hogy Rebecca orvosánál van; az orvos tehát ön?

Mortemer: Nem, én csak egyik barátja vagyok, a ki közösen tartom vele ezt a lakást. S minthogy a konzultáczió még folyvást huzódik, nem akarták, hogy tovább is abban a rossz kocsiban dideregjen.

Antoinette *(mint fennebb)*: Már az igaz, hogy hideg van. Majd megfagytam.

Mortemer: Ha egész közel ül a tüzhöz s ha megengedi, hogy betegyem ezt az ajtót . , .

Antoinette *(a kandalló előtt)*: Igen, igen, igen, csak csukja be jól. Hisz itt iszonyu léghuzam van.

Mortemer *(lebocsátva az ajtófüggönyöket a szobájába vezető ajtón)*: Különösen erről az oldalról jött nagy léghuzam; igy már jó lesz.

Antoinette *(a kandalló melletti pamlagra ülve)*: Tehát a konzultáczió még sokáig fog tartani?

Mortemer *(előtte állva, jobb oldalt)*: Ugy látszik. A minek én nagyon örülök.

Antoinette: Oh, én is!

Mortemer: Nem fogja untatni, hogy velem kell beszélgetnie?

Antoinette: Oh, nekem nagyon tetszenek az ön szellemes ötletei!

Mortemer: Hisz ez is valami.

Antoinette *(vigan)*: Meghiszem azt. Nem mindenkinek van szerencséje nekem tetszeni. Nini! *(Levesz valami csecsebecsét a kandallóról.)* Mi ez?

Mortemer: Valami indiai apróság.

Antoinette: Nagyon csinos!

Mortemer: De tudja-e, rám nézve kissé veszedelmes az, hogy ezt megmondotta?

Antoinette: Mit? Hogy ez csinos?

Mortemer: Nem, — hogy tetszem önnek!

Antoinette: Miért?

Mortemer: Mert komolyan vehetném!

Antoinette: De hisz egész komolyan mondtam! Én soha se mondok mást, csak a mit gondolok!

Mortemer: Akkor hátha azt mondanám, hogy ön imádandó!

Antoinette (*fölkel*): Oh, ugy találnám, hogy ön kissé tuloz; punktum! (*A fenékszinben egy console-on nagy porczellán edényt pillantva meg.*) Ah! Ez is indiai?

Mortemer (*követi Antoinette-t*): Igen, ez is! És nem bosszankodnék, hogy ezt hallania kell?

Antoinette: Nem hát! Szeretem, ha kedvesnek találnak és ha ezt meg is mondják!

Mortemer (*élénken*): Ah, nagyon igaza van, mert hisz önt még bájosabbá, még elragadóbbá teszi ez az egyéniség . . . ez a vidámság . . . ez a . . .

Antoinette (*baloldalt, egy képet nézve*): Micsoda kép ez?

Mortemer: Tetszik önnek?

Antoinette: Nem, nagyon fekete.

Mortemer: Kissé régi!

Antoinette: Oh! és nagyon fekete! Istenem (*előre jön*) bocsásson meg; kissé indiszkrét vagyok.

Mortemer: Ej, annál jobb . . .

Antoinette: S olyan türelmetlen. Nem tudok egy helyben maradni. Az imént is, a kocsiban, folyvást türelmetlenkedtem; „ugyan mit csinálhat odafenn" kérdezgettem magamban s roppant kedvem lett volna feljönni!

Mortemer: De hát miért nem jött fel?

Antoinette: Az ám, ha tudtam volna, hogy önt találom itt . . . még pedig mindjárt!

Mortemer: Ah!

Antoinette: Bár ön nem házas ember . . . pedig ugy látszik, nem illik, hogy a hölgyek garçonokat látogassanak meg . . . Ezt ma reggel a magam kárán tanultam meg. Azt mondtam sógornőmnek, hogy utközben felmegyek Nantya urhoz a hôteljébe s meghivom ebédre, de aztán vettem észre, hogy valami szörnyüséget mondottam.

Mortemer: Hôtelben tenni látogatást csakugyan nem illik, de tisztességes házban! (*A baloldali pamlagra mutat.*) Miért nem foglal helyet?

Antoinette: Én is igy gondoltam . . . (*leülve*) s aztán

fiatal emberhez menni egészen más, de önhöz! . . . ebben már csak nem lehet semmi rossz!

Mortemer (*a pamlag mögött*): Miért gondolja, hogy fiatal emberhez menni egészen más?

Antoinette: Mert ugy hiszem . . . és . . . azaz, hogy . . . nem tudom . . . Önnek igaza van, megint valami olyat mondtam, a minek nincs értelme!

Mortemer: Talán ugy gondolta, hogy egy fiatalabb embertől jobban félne, mint tőlem!

Antoinette: S ugyan miért félnék?

Mortemer: Mit tudom én? Az ember mindig fél valamitől! Különösen egy kis leány, a ki most jött a zárdából.

Antoinette: Oh, engem arra tanitottak, hogy semmitől se féljek! Nem is félek én semmitől!

Mortemer: Ah!

Antoinette: És aztán! . . . az utczán még hamarabb érteném . . . Az a sok kocsi elszédit . . . meg az az örökös zaj! . . . Az ember azt se tudja, hogy hol van! . . . De itt a szobában, önnel! . . . Micsoda veszély lehetne itt? . . . Nem értem! . . .

Mortemer: Nem érti? (*félre.*) Ugyan?!

Antoinette: Nem. Magyarázza meg!

Mortemer (*élénken*): Nem, nem, önnek tökéletesen igaza van. Csakugyan nincs mitől félnie: különösen, különösen, ha velem van! És . . .

Antoinette: Azonban mégis várjon csak! Ugy látszik, hogy: ellenkezőleg önnel szemben kivételt kell tenni!

Mortemer: Ah!

Antoinette: Sőt . . . örülök rajta, hogy magyarázatot kérhetek öntől, ha már erről beszélünk. (*Helyet mutat Mortemer-nek a pamlagon, maga mellett.*)

Mortemer (*leülve*): Parancsoljon.

Antoinette: Véletlenül meghallottam, a mint bátyám a multkor azt mondta Du Bourg urnak, hogy ön nagyon veszedelmes ember.

Mortemer: Oh! . . .

Antoinette: Várjon csak . . . ezt a megjegyzést nagyon szigorunak találtam . . . mert azt hiszem, hogy csak a gonosztevők veszedelmesek, már pedig ön semmiesetre sem gonosztevő.

Mortemer: Gonosztevő nem vagyok, már az világos.

Antoinette: De ugy látszik, hogy ön *roué!*

Mortemer: *Roué?*

Antoinette: Igen . . . mit jelent ez a szó, hogy *roué!*

Mortemer: A bátyja mondta? . . .

Antoinette: Ő hát! . . . Mivel pedig én önt nagyon szeretem s nem akarom, hogy azokról, a kik előttem kedvesek, utógondolataim legyenek . . .

Mortemer: Tudni akarja? . . .

Antoinette: Igen.

Mortemer: Nos tehát a *roué* igen szeretetreméltó ember! . . .

Antoinette: Látni való, hogy ön az . . .

Mortemer: A ki nagyon tetszik . . . különösen a hölgyeknek . . .

Antoinette: Helyes!

Mortemer: És aki ennek hasznát veszi!

Antoinette: És a ki ennek hasznát veszi! . . . Ezt már nem értem!

Mortemer: Oh, ön! (*Félre.*) Nem érti? Vajjon csufolódik velem?

Antoinette: Hogy ennek hasznát vegye, az nagyon méltányos . . . Ha tehát kárhoztatják érte, akkor ugy látszik, hogy a haszon, melyet szeretetreméltóságával szerez, nem tisztességes?

Mortemer: Nem is az . . . a más szemében . . .

Antoinette: No ezt sohasem fogom elhinni önről!

Mortemer: Pedig hát — istenem! — van valami a dologban.

Antoinette: Hogy-hogy?

Mortemer: Nos tehát, volt néhány kalandom, a mint ezt mondani szokták.

Antoinette: Igen, erről hallottam egyet-mást!

Mortemer: Ah, hallott róla?

Antoinette: Igen, ön szerencsés ember volt!

Mortemer: Valóban, éreztem azt a boldogságot, melyet csak a nők szerelme adhat meg!

Antoinette (*élénken vág közbe*): Ah, értem!

Mortemer (*szintén élénken*): Ah, érti?

Antoinette (*mást gondolva*): Csakhogy ön mégsem házasodott meg s e szerint nem lehet szó arról a boldogságról, a melyre én gondoltam?!

Mortemer: Mire gondolt?

Antoinette: A boldogságra; együtt élni azzal, a kit az ember szeret! A milyen a bátyám és a sógornőm boldogsága . . . Hát van annál nagyobb szerencse a világon, mintha az ember megtalálja azt a valakit, a kivel boldog lehet egész életére?

Mortemer: Nincs; csakhogy az a boldogság, a melyről beszélünk, nem egészen ugyanez . . .

Antoinette: Ah!

Mortemer: Nem, annak, a melyről én szólok, meg van a maga külön elnevezése . . . és ez . . . (*megakad.*)

Antoinette (*nyiltan néz a szemébe*): És ez? . . .

Mortemer (*feszélyezetten, félre*): Megfélemlit nagy, nyilt szemével . . . (*Antoinettehez.*) Lássa, tegnap este ön sokkal élénkebb volt, mint máskor, égett az izgatottságtól, a lelkesedéstől, nem igaz? . . .

Antoinette: Dehogy nem. Olyan bolondos voltam!.. A zene megrészegitett! . . .

Mortemer: Nos tehát; oly harmoniáról van szó, mely édesebb, mint a zene! Oly örömről, melyről bizonyára álmodott!

Antoinette: Nem. Sohase mondták nekem . . .

Mortemer: Igen, de kitalálta! . . .

Antoinette (*ránéz Mortemerre*): Mit? . . .

Mortemer: Hogyan, angyali kis teremtés, az ön szivét sohase tette nyugtalanná az a kérdés, hogy egy oly férfi, mint én, mit várhat a . . . a . . .

Antoinette: Mitől? . . . Valami rossz az, a miről szólani akar, hogy igy tétovázik, vajjon megmondja-e? . . .

Mortemer: Dehogy rossz . . . Mondja inkább, hogy elragadó, elvarázsló! . . . (*Félre.*) Nem érti! . . . (*Antoinettehez.*) Mondja, hogy mámoritó! . . . A minek bizonysága, hogy a kezem reszket és hogy ön mellett . . .

Antoinette (*ránéz Mortemerre*): Mellettem?! . . . Nos?

Mortemer (*dadogva, megilletődve Antoinette tekintetétől, s már nem is tudva mit beszél*): Semmi! . . . én . . . de ez az ártatlan tekintet . . . a mely mindenüvé követ! . . . Azt szeretném önnek megmondani . . . de nem tudom: hogyan . . . hogy épp ez az, a mi engem elragad, megigéz, varázslatba ejt . . . . (*Ugyanaz a szemjáték, mint előbb*) . . . . és megzavar,

a mint látja . . . ugy hogy . . . meg akarom önnek mondani . . . (*Szenvedélylyel.*) Ah, pedig forró szavakkal szeretném megmondani . . . és nem tudom, hogyan kell ezt tenni . . . mert a szenvedély nyelvén beszélni nem tanultam meg . . . (*Gyöngéden.*) nem! . . . Ah, érzem, hogy nevetséges és ostoba vagyok . . . de nem merem . . . bolond vagyok . . . már nem tudom . . .

Antoinette (*feláll, nyugtalanul*): Istenem, mi lelte önt?

Mortemer (*felszabadulva Antoinette tekintetének nyüge alól, szenvedélyes hévvel, de a nélkül, hogy fölkelne*): Hogy mi lelt? Hát nem érti, hogy ön e pillanatban oly ember mellett van, a ki egész életében törvényt csinált a szeszélyeiből . . . hogy ez az ember ura akaratának s hogy csak rajta áll, ezt az égő szenvedélyt, mely izgatja . . .

Antoinette: De hát mit akar mondani? . . . . Igazán . . . végre is higyje el, hogy félek!

Mortemer (*diadalmaskodva*): Ah, ön *fél!*

Antoinette: Igen, félek, hogy valami baj van; olyan izgatottnak látszik! . . .

Mortemer (*elereszti az Antoinette kezét, magában*): Fél, hogy valami bajom van! Engem félt! . . . Nem érti! . . . Nem értette meg! . . . Semmit, de semmit se gyanit!

Antoinette (*kissé eltávolodva Mortemertől*): Ne szólitsak valakit? Mi baja? Hogy néz rám! . . .

Mortemer (*még folyvást félig ülő helyzetben, gyöngéden, meghatottan, imádással s folytonosan nézve Antoinettet, pár pillanatnyi hallgatás után*): Oh, engedje, hogy nézzem . . . . hogy csodáljam . . . . hisz nem tudok eltelni látásával! . . . Ah, Istenem, hát igaz? . . . Hát csakugyan van a világon ilyen ártatlanság, ilyen erény, ilyen tisztaság! . . . Oh, be szép az, oh, be jól esik látni, hallani, hogy igy van . . . oh be édes az, ha térdrehullva ez égi látomány előtt, elmondhatja magában az ember (*letérdelve*): Mégsem vagyok olyan rossz, mint hittem, mert még képes vagyok ezt az isteni látományt megérteni és imádni!

Antoinette: Hogyan, ön könnyezik?

Mortemer (*feláll, melegen, lelkesedéssel*): A démon

egy könnye, kedves kis angyal, én védőangyalom, a ki engem meg fog menteni, esküszöm! . . .

Antoinette: Mitől?

Mortemer: Majd egyszer talán meg fogom mondani; hanem most menekűljön . . . hagyja el ezt a szobát, gyorsan, gyorsan . . . (*Egészen kinyitja a baloldali ajtót.*)

Antoinette: De Rebecca? . . .

Mortemer: Már régen elment.

Antoinette: Nélkülem?

Mortemer: Igen, majd ezt is megmagyarázom. De most azon legyünk, hogy minél hamarabb visszatérhessen sógornőjéhez és különösen, hogy meg ne lássák, a mint tőlem távozik.

Antoinette (*meglepetve*): Ah, ugy kell távoznom, hogy meg ne lássanak? . . .

Mortemer (*a baloldali ajtónál hallgatózva*): Valaki jön a lépcsőn! . . . Gyorsan, erre. (*Kinyitja a fenékszini ajtót.*)

Antoinette (*zavarodottan*): De mind ez olyan furcsa . . . Azt se tudom, hol áll a fejem . . . .

Mortemer: No, én sem. — Istenemre, ezt az órát sohase fogom elfelejteni.

Antoinette: Tehát, isten önnel.

Mortemer (*megállitja Antoinettet egy pillanatra*): Mondja inkább a viszontlátásra . . . . Gyermekem! leányom! édes kis leányom . . . .

Antoinette (*meghatottan, menni készülve*): Ah! Ah, éppen ugy szólt hozzám, mint egykor édes apám!

Mortemer (*örömmel*): A viszontlátásra! A viszontlátásra! Ugy-e megengedi, hogy viszontláthassam? (*Antoinette a fenékszini ajtón el. — Egyedül.*) Fájdalom, vannak ilyen nők is! . . . és én ezt csak most tudom meg! Későn, nagyon későn! (*Zaj balról. Hallani Claviérest, a mint Nantyát visszatartani igyekszik.*) De hát mi az?

TIZENKETTEDIK JELENET.

Mortemer, Nantya, Claviéres.

Claviéres: Nantya ur! . . . Nantya ur!

Nantya (*gyorsan és felindultan jön balról, Claviéressel, a ki csillapitani igyekszik, kibontakozva a Claviéres karjából*): Egyedül van! Ő elment!

Mortemer (*a fenékszinben*): Igy lépni be hozzám, ez mégis . . .

Nantya (*sápadtan, remegve*): Uram, a Chavenayné asszony kocsiját itt találtam az ön kapuja előtt, s meg tudtam barátjától, hogy ebben a kocsiban egy órával ezelőtt volt valaki, a kit nem kell megnevez-nem, s aki csak e perczben hagyta el az ön lakását! Tudom, hogy éppen most ment el, a mikor jöttem!

Mortemer: Csak akkor felelhetnék önnek uram, ha elismerném, hogy önnek joga van engem kikérdezni!

Nantya: Ah, majd meg fogom győzni, hogy vannak jogaim! Meri-e ön becsületszavára állitani azt, hogy Chavenay kisasszony nem volt itt az imént?

Mortemer: Amint látom, uram, ön oly részvétre méltó lelkiállapotban van, hogy számot tarthat minden elnézésre. S azért biztositom, hogy egyedül voltam! (*Nantya ránéz, nem tudva, mit higyjen. Jean megjelenik a küszöbön.*)

Jean (*előrejön, a pamlaghoz*): Uram, az a kisasszony itt felejtette a . . .

Nantya (*észreveszi a pamlagon Antoinette fátyolát, s egy lépést tesz előbbre, hogy hatalmába kerítse*): Ah! (*Mortemer megelőzi, s hidegen adja át a fátylat Jeannak, folyton Nantyát nézve; a szolga el.*)

Nantya (*sápadtan a haragtól, tompa hangon*): Ön hazudott, uram! Rögtön látni fogom őt magam! (*Ki akar rohanni.*)

Mortemer (*az ajtó előtt utját állja Nantyanak*): Ön semmit se fog látni!

Nantya (*a kit Claviéres feltartóztatott*): Ah, megölöm önt, nyomorult!

Mortemer: Azt majd meglátjuk! Hanem a mi e hölgyet illeti, a ki most távozott innen, azt ugyan nem fogja meglátni!

Nantya (*észreveszi a baloldali ajtót*): Bizonyos lehet benne, hogy meglátom! (*Kirohan a baloldali ajtón.*)

Claviéres (*Mortemerral magukra maradva*): De hát csakugyan?

Mortemer (*az ablaknál*): Csitt! A kocsi? . . . Elment! . . . (*Hallani a kocsi robogását.*) Ah, dicsértessék az Ur neve! De mondhatom, most, a mikor először életemben viselem magamat tisztességesen, nem vagyok tulságosan megjutalmazva!

(*Függöny legördül.*)

NEGYEDIK FELVONÁS.

Ugyanaz a díszlet. Reggeli szürkület. Az íróasztalon meggyujtott lámpa. A kandalló előtt asztal, melyen papirhalmaz és meggyujtott gyertya. Az íróasztal fiókja ki van nyitva; az apróbb fiókok mind rendetlenségben. Levelek, csomagok stb.

ELSŐ JELENET.

Mortemer (*a kandalló melletti asztal előtt, a pamlagon ül; a mint a függöny felgördül, éppen egy levelet pecsételt be*): Öt óra . . . . máris! A tüz ugy látszik, kialudt, félig meg vagyok fagyva! Ah! (*Egy másik levelet vesz elő.*) Ezt Troënes-nek, a ki mindig odafenn alszik; ha már foglalkoztunk vele, ne feledkezzünk meg róla . . . hadd tegyek egyszer férjnek is szolgálatot . . . Hiába verekszünk gyakran; a kaland előtti éjszaka való éjjel sohasem nyugodt az ember. (*Papirosokat dob a tüzbe.*) Bezzeg más emberek voltak őseink, a kik minduntalan ki-kirántották a kardjukat, az utczán, a legelső lámpás előtt; ez a jó szokás elölte náluk az idegbajokat és azt a betegséget, melyet elmélkedésnek szoktak nevezni. Főkép az utóbbit! (*Keserüen.*) Ez a bolond dolog megint visszaránt a régi kerékvágásba . . . . pedig már oly örömest felejtettem el régi rossz szokásaimat e mellett a kedves gyermek mellett! (*Arra a helyre néz, a hol Antoinette ült.*) Ott ült . . . . mosolyogva és nyugodtan, mint egy kis tündér, a ki biztos hatalmában; s büvös vesszejének egy mozdulatával fölébresztette mindazokat a jó és szép gondolatokat, melyek e fásult szivben már oly régóta alusznak! És vagy meg kell öletnem magamat, vagy pedig megölnöm azt a derék fiut, a ki őt szereti. (*Sóhajt.*) Ah, Istenem, milyen ostoba is az élet! Eh, hol is vagyunk hát? (*A papircsomókat lapozgatja.*) Üzleti papirok, házbér-haszonbérszerződések! (*Átmegy a szinen, az íróasztalhoz, egy csomó irással a*

kezében.) Claviéresnek igaza van: öregszünk! Mikor utoljára verekedtem, most négy esztendeje . . . az ördög vigyen el, ha vesződtem az effélével. És ma: ujra olvasom papirjaimat, osztályozok, égetek, összeszedem a podgyászomat . . . . (*Becsuk egy fiókot.*) Hát szedjük össze! . . . . Aztán kinek? Örökösöim nincsenek. Nincs se öcsém, se hugom, se gyermekem! . . . . (*Eltünődve.*) És vajjon senkim se volna, a kit szeretek s a ki engem is szeret egy kissé! (*Keserüen.*) Nincs senkim! Oly egyedül vagyok a világon . . . . (*körülnéz*) mint most ebben a szobában! Egyes-egyedül! És ha nemsokára keresztülszurva hoznak vissza . . . . senkim, a ki ágyamnál virrasszon s a ki megsirasson, ha meghalok. (*Megint a szobát nézi s gondolatát egy kézmozdulattal fejezi be.*) Szép véget érsz, jó Mortemer, nincs tagadás benne! No ugyan okosan rendezzük be az életünket, mikor nekiereszt jük a gyeplőt s aztán: hajrá! (*Szomoruan.*) Egyedül! . . . s ama sok női sziv közül, melyek kellemessé, vidámmá tették életedet, nincs egy sem, a mely szelidebbé, nyugodtabbá tenné halálodat! (*Egy félig nyitott fiókra néz, mely tele van levelekkel.*) Mindössze ez a csomó megsárgult, illatját vesztett levél az, a mi megmaradt! . . . . Pedig mennyi szenvedély van bennük! . . . (*Kezébe vesz egy halmaz levelet.*) A föld nem elég nekik! Azt esküszik, hogy szeretni fognak még a siron tul is! (*Fölnyit egy levelet, mely nem volt több mással összekötve, hanem magányosan feküdt a többiek mellett.*) Nézzük meg az elsőt, a melyik kezembe akad . . . ah, bizonyos vagy benne! (*Olvas.*) „Vajjon megtudja-e valaha, barátom, hogy mily igazán szeretem önt?!“ . . . (*Előbbre jön és közbeszól.*) No tessék! . . . (*Olvas.*) „Talán egykor, ha majd mindennek vége lesz!“ . . . . (*Közbeszólva.*) Ah, pardon! . . . ez megengedi, hogy szerelmünknek egyszer vége lehet! Vajjon kinek az irása ez? (*Olvas.*) „. . . ha majd mindennek vége lesz, ha majd keresni fogja e levél alján annak a nevét, a ki irta s ha majd e név nem fog eszébe jutni! . . . “ (*Kissé megállapodik.*) És igaza volt! (*Olvas.*) „Mindezt tudom előre; a mi józanság van bennem, mind csak erre figyelmeztet, folyton, szüntelenül; és mégis eléggé szeretem önt arra, hogy elfelejtsem ezt, a mikor látom s hogy ha időnkint eszembe jut is, mégis, mindennek

ellenére az öné maradjak!“ . . . (*Meghatottan.*) Ah, látszik, szegény asszony, hogy őszinte és igaz voltál! (*A levelet nézi.*) A boldogság talán itt volt, de én csak a gyönyört kerestem . . . De hát kitől való ez a levél? Se név, se kelet! Ah, ez a pecsét! (*A gyertyavilágnál nézi.*) Nem emlékeztet semmire! Különben mire is volna jó, hogy megtudjam: kié volt? . . . Most már ugyis késő! . . . hogy egy lelkifurdalással több kinozzon? (*Ledobja a levelet az asztalra; borzongva.*) Ah! . . . Micsoda hideg éjszaka! . . . igazán, azt hiszem, hogy meg kell fagynom! . . .

MÁSODIK JELENET.

Mortemer, Troënes.

Troënes (*ijedt arczczal jön balról, körülnézegetve, mint a ki nem tudja, hogy hol van; felöltője a karján*): De hát hol is vagyok én tulajdonképpen?

Mortemer (*a ki a tüzet igazitgatja, megfordulva*): Ah, ah! Ön az?

Troënes: Ah, az ön lakásán vagyok?

Mortemer: A mint látja.

Troënes: Jó reggelt. Hogy van?

Mortemer: Meglehetősen. Hát ön? Jól aludt?

Troënes: Igen, szunditottam egyet. (*Buta képpel nézeget maga körül.*) Hogy kerülök hozzá? . . . (*Kigyul az esze.*) Ah! . . . értem . . . kissé jókedvü voltam azon a souper-n . . . s onnan idehoztak . . .

Mortemer: Persze.

Troënes (*élénken*): Teringette, reggelig otthon kell lennem, nem akarom házon kivül tölteni az éjszakát.

Mortemer: Ez nagyon érthető.

Troënes (*felhuzza az óráját*): Hány óra?

Mortemer: Hat elmult.

Troënes: Jó, majd azt mondom Louisenak, hogy a kocsis rosszul hallván a lakás czimét, elvitt valahová az Istenháta mögé s hogy mostanig folyton kocsikáztam . . .

Mortemer: Tegnapelőtt óta.

Troënes (*folytatja az órája felhuzását*): Hogyan, tegnapelőtt óta. Tegnap óta.

Mortemer: De bizony tegnapelőtt óta.

Troënes: Tegnap óta, ha mondom. Ön tréfál. Este tizenegykor indultam el . . .

Mortemer: Kedden, november 15-én.

Troënes: Nos?

Mortemer: Minthogy pedig ma 17-ike, csütörtök . . .

Troënes: Csütörtök. Hát szerda nem volt?

Mortemer: Önre nézve nem.

Troënes: Ah, értem. Aludni hagytak. Tyü, a teremtését . . . Két éjszaka házon kivül . . . Mit fogok mondani Louisenek? . . .

Mortemer: A ki itt volt, mialatt ön aludt.

Troënes (*lesujtva*): Eljött. Ah! Azt fogják hinni, hogy haszontalan fráter vagyok. Lássa!

Mortemer (*a baloldali pamlagra ül*): Tartok tőle . . .

Troënes (*Mortemerhez megy, a pamlag mögé*): Pedig mindennek az ön Veaucourtois barátja az oka. Azt mondja nekem, menjünk Florinehoz, souper-ra. „Helyes — gondoltam magamban — pompásan fogok mulatni.“ Florine olyan eredeti. Odarepülök. Florine a nyakamba ugrik. Látod, ez már szép tőled, bébé. Én azt gondolom: igazán jó leány Florine. Más kikaparná a szememet, a mért megházasodtam. Erre aztán tudja, belemelegszem, nagyszerü ötleteim kerekednek s az egész társaságot elvakitom a szellememmel.

Mortemer: Meghiszem.

Troënes: De ez volt a vesztem. Florine, hogy ilyen pezsgő kedélyben látott, egyszerre csak bumszti, megint belémszeret s a fejébe veszi, hogy visszahódit, mert csak én kellek neki és senki más . . . hisz tudja, ilyenek az asszonyok. Azt mondja: „Hallod bébé, beszélgetünk egy kicsit.“ Mondd csak, nem viselte magát szépen a te kis Florine-od? Csak rajta állott, hogy elküldje leveleidet a kisasszony papájának s megakadályozza házasságodat; nem igaz?“ — Én, szamár, beugrom neki s igy szólok hozzá: (*siró hangon.*) „Florine lelkem, hidd el, örökre hálás leszek érte.“ — „Igen? Akkor hát aranyos

cziczám," fizesd meg a járandóságomnak két első lejárt részletét." Nekem, tudja, leesik az állam. — „Micsoda járandóság? . . . — kérdém én. — Hát nem kihuz a zsebéből egy irást, melyben kötelezem magamat, hogyha megházasodom, évenkint négyezer francot fizetek neki . . .

Mortemer: Oh! oh!

Troënes: Én már rá se gondoltam erre az irásra; tudja . . . csak ugy csináltam ezt . . . a mint mondani szokták: becsületszóra; ez nem kötelezi az embert semmire.

Mortemer: Világos.

Troënes: Azt mondom: „Nem fogok fizetni." . . . „Akkor megjárod . . ." — feleli ő . . . Megharagszom, még pedig nagyon. Amugy is kissé izgatott voltam; szóval, hallatlan dühbe jövök . . . No hiszen, ha csak ez kell, hát én is megmondom neki a magamét . . . Szidom, tudja, mint a bokrot, de addig szidom, mig egyszerre csak egyet fordul velem a világ . . . és aztán . . . hisz érti . . . Ettől a pillanattól fogva semmire sem emlékszem többé . . . . (*Leül Mortemer mellé.*) Igy történt . . .

Mortemer: Hallja, ennek fele se tréfa.

Troënes: Ugyan. Azt hiszi, hogy fizetni fogok?

Mortemer: Be fogja önt perelni, ön megijed, hogy botrány lesz belőle . . . és fizetni fog.

Troënes (*mély meggyőződéssel*): De micsoda buta gondolat is volt tőlem: elmenni hozzá souper-ra . . . Aztán hogyha még mulattam volna ott . . . De mondhatom, nem mulattam én ott egy perczig sem.

Mortemer: Ugyan . . . Hisz Florine olyan eredeti.

Troënes: Épp az, hogy már egy cseppet sem eredeti . . . Legalább én egy cseppet sem találom eredetinek . . .

Mortemer: Azt már értem.

Troënes: Hát még a többiek. Milyen buták. Mindnyájan röhögtek, mikor látták, hogy haragszom. Azt kérdeztem magamtól: én is olyan buta vagyok, mint ezek? . . .

Mortemer: No, lássa.

Troënes: Képzelje, egy sereg kipingált hölgyecske...

Mortemer: A felesége százszor szebb, mint akármelyikük.

Troënes (*nyomatékosan*): A feleségem százszor szebb, mint akármelyikük.

Mortemer: És ezt meg is mondják neki.

Troënes (*épp ugy*): És ezt meg is . . . . (*Félbeszakitja a mondatát.*) Megmondják neki? Ki mondja meg neki?

Mortemer: Ki mondja meg neki? Hát az udvarlói.

Troënes: Hát vannak, a kik udvarolgatnak a feleségemnek?

Mortemer: Természetesen. Például mindjárt én is.

Troënes: Oh, ha ez igaz volna, nem mondaná meg.

Mortemer: Figyelmeztetésül mondom meg, kedves barátom. Vagy-vagy. Vagy szereti a feleségét, rendes életmódot folytat, mint tisztességes férjhez illik s nem megy el többé vacsorálni Florinehoz, a ki már nem is eredeti . . .

Troënes: Nem bizony . . .

Mortemer: S én tisztelni fogom önben a boldog férjet, a ki méltó a boldogságra . . . Vagy pedig folytatja kissé könnyelmü életmódját és akkor . . . (*A nélkül, hogy fölkelne, kihuzza egy fiókból azt a levelet, melyet a felvonás elején pecsételt le.*) Vigyázzon azokra az agglegényekre, a kik ezzel az érdekes papirdarabbal állitanak be Troënes-né asszonyhoz. (*Magasan lobogtatja a levelet.*) „Kötelezem magamat, hogy évenkint négyezer frank járadékot fizetek Boulingos Athénais-Miranda, művészi nevén Florine kisasszonynak, a kit imádok . : . "

Troënes: A kötelezvényem.

Mortemer: Mely most már az én tulajdonom, kedves barátom. Tegnap este vásároltam meg a nevezett Florinetól, tulajdon garasaimmal.

Troënes: Ah, ez szép volt öntől! Köszönöm!

Mortemer (*előbbbi szavait folytatva*): Együtt fogjuk összetépni . . .

Troënes: Ugy-e, most mindjárt?

Mortemer (*a fölirást mutatja*): Nem, — olvassa csak: *Troënes urnak adandó át . . .*

Troënes (*olvassa*): . . . . *első gyermekének keresztelőjén.*

Mortemer: Áll az alku?

Troënes (*élénken*): Meghiszem azt!

Mortemer: Akkor hát megegyeztünk!
Troënes: Terringettét! Fiu lesz!
Mortemer: Kezet rá!
Troënes (*feláll*): Megkeresem a kalapomat és rohanok!

HARMADIK JELENET.

Előbbiek, **Veaucourtois.**

Veaucourtois (*a fenékszini ajtón jön be. Kissé gyürődött öltözékben. Be van csipve, de már kezd kijózanodni. Didereg, alig birja tagjait a kimerültségtől s folyton köhécselve dudol, fütyörész*): Tü, tü, tü . . . . Ah, ezek már mindnyájan fenn vannak. Ah, bravo, brava . . . Tü, tü, tü.
Mortemer: Hát te honnan a pokolból jösz . . . fehér mellényben, ilyenkor?
Veaucourtois: Pompás kis orgiában vettem részt. Büvös mámorral teli éj volt . . . Tü, tü, tü. (*Köhögési roham fogja el.*)
Troënes: Ej, ej, rosszul van?
Veaucourtois: Dehogy. Ez semmi . . . A milyen virgoncz vagyok, négyesével ugráltam fel a lépcsőkön. (*Didereg, a fogai vaczognak.*)
Troënes: S azért didereg igy? . . .
Veaucourtois: Tudja, ez onnan van, hogy a vér tulságos élénkséggel tolul a szivemre . . .
Mortemer: Hja, az ifjui erő . . .
Veaucourtois: Tü, tü, tü . . . Egy pohárka madérát kérek . . . (*Troënes a háttérbe megy, hogy egy pohár spanyol bort töltsön neki.*) A vérnek ez az élénksége szinte elszédit. (*Ingadozik s Mortemerre szédül, a ki megfogja, hogy el ne essék.*)
Mortemer (*Troëneshez, intve neki, hogy jöjjön ő is Veaucourtoist tartani*): Ej, vigyázzunk . . . (*Veaucourtoishoz*): Mit csináltál az éjjel, vén bolond? . . . (*Odaadja neki a poharat s a kétszersültet, melyet Troënes hoz.*)
Veaucourtois: Babyloni éjszaka volt . . . A Nina uj szállását szenteltük fel . . .
Mortemer: Megint a rák? . . . Hát ennek a históriának még most sincs vége?
Veaucourtois (*a bemártott kétszersültet szopogatja*):

Vége? . . . . Még csak most kezdődik. Nagyszerü lakást béreltem a kis angyalnak, fényesen bebutoroztattam . . .

Mortemer: Hát a vén majom?

Veaucourtois (*nevet s a kétszersültet rágja*): Oh, ez igazán pompás . . . Megmagyarázta, hogy kicsoda a vén majom. S már ismerem, ismerem is a vén majmot. Ott volt az estélyen.

Mortemer: Természetesen . . .

Veaucourtois: Vén majomnak nevezte el az énekprofesszorát, a ki udvarol neki . . . (*Nevet.*) Hi hi, a vén szamár.

Mortemer: Hát M! . . . Muki is professzora valaminek?

Veaucourtois (*leül a jobboldali karosszékbe, csaknem szembe a közönséggel*): Muki? . . . Muki egy kis szöszke leány, a kit tréfából hinak igy. A kis szöszke maga mondta nekem. No hát . . . Tü, tü, tü . . . . Én nem tudom, ma olyan frissnek érzem magamat s olyan virgoncz vagyok . . . . (*Elszunnyad a karosszékben.*)

Troënes (*Mortemerhez, miután egy pillanatig mind a ketten csöndesen nézték*): Hisz ez nem is ember, hanem kakukkóra . . . Bizonyosan kölönczökre jár . . . Hadd lássuk hát a kölönczöket? . . . . . (*Mögéje megy.*) Krrr! . . .

Mortemer: Ugy-e nagyszerü? És lássa, ugyanez a sors várakozik önre, ha ön . . .

Troënes (*megrémülve*): Jaj ne is folytassa . . . Megyek a feleségemhez bocsánatot kérni.

Mortemer: Menjen, menjen.

Troënes (*odakiált az alvó Veaucourtoisnak*): Jó éjszakát papa. (*Azt a hangot utánozva, melyet az óra-kölöncz ad, a fenékszini ajtón el.*) Krrr . . .

Veaucourtois (*fölébredve*): Nina! Ninicha! (*Feláll, rémülten.*) Mit is mondtam csak? . . .

Mortemer (*vállat von*): Semmit.

NEGYEDIK JELENÉS.

Mortemer, Veaucourtois, Claviéres.

Claviéres (*balról jő Mortemerhez*): Oh, már fölkel-

tél? . . . Annál jobb. (*Veaucourtois-hoz.*) És te is? (*Mortemer hátrább megy.*)

Veaucourtois: Én is! (*Dudol.*) Tü, tü, tü! . . .

Claviéres: Hát téged mi lelt? Ezek mindjárt verekesznek, hé!

Veaucourtois: Nagyon jól tudom, hogy mindjárt verekszünk! Máskülönben nem is hagytam volna ott Ninát! (*Énekel.*)

Hej, igy folyik le életünk . . .
Ölelő karokból, ölelő karokból
Küzdtérre megyünk! . . .

Claviéres (*Veaucourtois öltözetére mutatva*): Csak nem akarsz ebben a maskarában jönni a párbajra?

Veaucourtois (*mint előbb danolászva*):

Ha majd felöltöm harczi vértem! . . .
Trárarádta, trarará! . . .

Claviéres: No hát semmi trarará, hanem siess!

Veaucourtois: Rohanok! . . . (*Énekel.*)

Ölelő karodból, ölelő karodból
Küzdtérre megyünk! . . .

(*Fioriturákat engedve ki a torkán balra el.*)

ÖTÖDIK JELENET.

Mortemer, Claviéres.

Mortemer: Nos, mi ujság?

Claviéres: Hát az, hogy: egymásra szabaditottunk benneteket! . . . Tegnap este haza jöttem, hogy számot adjak a tárgyalásról, de nem találtalak . . .

Mortemer: A körben voltam.

Claviéres: Mondták. Szavamra, rettentően ki voltam merülve. Egész nap szaladgáltam és beszéltem, előtte való éjszaka nem aludtam . . . Lefeküdtem tehát s megmondtam Jeannak, hogy költsön fel, mihelyt haza érkezel. De ez az ügyetlen elfelejtett felkölteni.

Mortemer: Nem, én mondtam neki, hogy hagyjon aludni. Végig diskuráltuk volna az egész éjszakát, mint hasonló esetekben szokás . . . s én ugy gondoltam, hogy neked is, nekem is jobb lesz, ha kialusszuk magunkat! . . . Tekát verekszünk?

Claviéres: Igen. Még ma reggel Saint-Germainben.

Mortemer: El voltam rá készülve (*az iratokat mutatva*) a mint látod! . . . hanem azért sajnálom a dolgot; mert végre is, ez a fiatal ember semmi okot sem adott arra, hogy gyülölettel viseltessem iránta! . . . Nagyon szerelmes Chavenay kisasszonyba . . . Megpillantja nálam . . . haragra lobban; mindez igen természetes!

Claviéres: Ah, rettentően fel van tüzelve! . . . lehetetlen volt békésen intézni el a dolgot; mi nem akartunk visszavonulót fujni; az ő segédei meg nem akartak szelidebb hurokat pengetni . . .

Mortemer: Igaz, kik a segédei?

Claviéres: Du Bourg és Chavenay urak.

Mortemer: Hogyan? A leány bátyja?

Claviéres: A leány bátyja! . . . Engem épp ugy meglepett a dolog mint téged! . . . De ime, Nantya urnak egy levele, ez megadja a magyarázatot. Felbontottam, számitván jóváhagyásodra, hogy időt ne veszitsünk . . .

Mortemer (*elveszi a levelet*): Jól tetted! . . . (*olvassa*) Uram . . . kötelességemnek tartom megmagyarázni önnek, miért választottam egyik segédemül éppen Chavenay urat, a mi legalább is különösnek tünhetik fel ön előtt. Azon kivül, hogy nem találom helytelennek, ha Chavenay ur mint tanu szerepel egy oly ügyben, a hol nevének becsülete forog szóban, ő az egyetlen barátom, a ki Párisban lakik s ha esetleg más valakit választok segédemül, ez gyanusnak tetszhetett volna előtte. Nem kell mondanom, uram, hogy távolról se sejti a rencontre igazi okát. Kénytelen voltam azzal az ürügygyel élni, hogy az utolsó lóversenyekről beszélgetve önnel, valami banális dolgon szólalkoztunk össze. Azt hiszem, uram, hogy méltányolni fogja a különböző okokat, melyek erre az eljárásra kényszeritettek s nem fogja megtagadni hozzájárulását ahhoz a törekvéshez, hogy ügyünket a legteljesebb diskréczióval intézzük el. Ezt annyira inkább remélem, mert a diskrécziót illetőleg ön járt elül a jó példával.

Fogadja uram, stb.

De hisz tökéletesen igaza van! Ez a fiu kezd nekem tetszeni! (*Beteszi a levelet a boritékba s balra megy, hogy az iróasztal fiókjába zárja a levelet.*)

Claviéres: Én tehát azon alapon tárgyaltam Chavenay-vel, hogy Nantya egy vitatkozás alkalmával, melyben te az angol lovakat magasztaltad, meghazudtolt.

Mortemer: No, nekem ugyan soha se jutna eszembe az angol lovakat magasztalni! (*A levelet egy fiókba készül dobni, de a mint ránéz, egyszerre mozdulatlan marad . . . Egy pillanatnyi csend.*) Nini! . . .

Claviéres: Mi az?

Mortemer (*közelebbről nézi a levelet*): Ez igazán különös!

Claviéres: Micsoda a czim?

Mortemer (*nagyon meglepetve, még közelebbről nézi a pecsétet*): Nem! A pecsét!

Claviéres: A pecsét?

Mortemer (*folytonosan nézi*): Add csak ide azt a másik levelet, a melyik ott van . . . az asztalomon! (*Arra a levélre mutat, melyet előbb olvasott, mikor egyedül volt.*)

Claviéres (*a jobb oldali asztalhoz megy s fölve zi a levelet*): Ezt?

Mortemer: Igen! (*Claviéres átadja a levelet. Mortemer előbbre jön, közelebb hozza egymáshoz a két boriték pecsétjét s mutatja Claviéresnek.*)

Claviéres (*meglepetve*): Ugyanaz! . . .

Mortemer (*élénken*): Ugyanaz a pecsét, nemde? Nem csalódom!?

Claviéres: Persze, hogy nem.

Mortemer (*nagyon meglepetve*): De hát akkor . . . igazán nem értem a dolgot! . . . Hát te érted? . . .

Claviéres: Nem! . . . De mindenek előtt, kitől való ez a levél?

Mortemer: Egy nőtől! . . . De hogy ki volt ez a nő? . . . Már nem tudom!

Claviéres: Ugy hát nagyon régi ez a levél?

Mortemer: Kétségen kivül nagyon régi.

Claviéres (*nyugodtan*): Igazán furcsa! . . . De hát mit, egy pecsét . . . az ember nem tudhatja! Végre is, ezt épp ugy csereberélik . . . mint bármi mást!

Mortemer: A czimeres pecsétet is?

Claviéres (*oda néz*): Az ám . . . czimer van rajta! Ez már igaz, különös!

Mortemer: Mondd inkább, hogy: hallatlan, megfoghatatlan! (*Nézi.*) Ugyanaz a pecsét! Ugyanaz! Ez nem lehet véletlen . . . és hogy ez a két levél igy egymás mellé kerül . . . s éppen ma reggel! . . .

Claviéres: És nem is sejted? . . .

Mortemer: Nem is sejtem! . . . Hiába erőlködöm, nem jut eszembe! . . . Pedig ez a két levél bizonyára olyan nőtől való, a ki ellen nagyot vétettem! . . És ime most ez a fiatal ember mindent elkövet, hogy provokálhasson! . . . S ez nem minden. Emlékszel-e, hogy mikor először találkoztunk, nem akart velem kezet fogni? . . . . Hát azokat a csipős szavakat, melyekkel tegnapelőtt kötött belém, mire magyarázod? . . Hátha valami nő van a játékban, aki bosszut akar állni? . . .

Claviéres (*fejét rázza*): De hogyha Nantya Chavenay kisasszonyt szereti! . . .

Mortemer: Az igaz! . . . Hanem azért mégis van valami a dologban . . . ez világos előttem . . . . Hogy micsoda? Nem tudom; de meg kell tudnom és meg fogom tudni!

Claviéres: Még a párbaj előtt?

Mortemer: Természetesen! — Végre is tudni akarom, hogy ki az, a kivel a kardomat összemérem!?... Mert ha annak, hogy egymással szembeállunk, egyszerü féltékenység az oka, akkor . . . hát védem magamat; de ha gyülölet — akkor megölöm!

Claviéres: Igazad van.

Mortemer: Hány órakor lesz a találkozó?

Claviéres: De kérlek, ideje volna indulnunk.

Mortemer (*hátra megy, hogy bemenjen a lakosztályába s folyton a levelet nézi, melyet még mindig a kezében tart*): Ah, ez igazán csodálatos! . . . . És hiába, hiába, nem tudok visszaemlékezni . . . (*Mint a ki erőlteti az emlékezetét.*) Nantya, Nantya! . . . . Nem, nem emlékszem! (*Bemegy a szobájába a nélkül, hogy betenné az ajtót.*)

Claviéres: Eh, ne izgasd magadat! . . . Hol van Veaucourtois?

HATODIK JELENET.

Előbbiek, **Veaucourtois.**

Veaucourtois (*vivó-öltözetben, kardokkal, vitézül dudolva*): Ime, a harczi vért!

Claviéres: Tudod-e, hogy a tanuk is verekesznek?

Veaucourtois (*ijedtében egyet ugrik*): Micsoda?

Claviéres: No, ne félj!... Nem igaz, csak tréfáltam.

Veaucourtois (*hősiesen*): Már hogy félnék, menydörgettét!... Előre, menjünk!

Mortemer (*visszajön kalappal a fején és felöltővel a karján*): Induljunk! (*Az ajtó kinyilik s Chavenay megjelenik a fenékszinben Du Bourg és Jeannal, éppen abban a pillanatban, mikor Mortemer bezárja az iróasztal fiókját. Mortemer meglepetten fordul vissza.*) Chavenay ur... Történt valami?

HETEDIK JELENET.

Előbbiek, **Chavenay, Du Bourg.**

Chavenay (*bejön*): Semmi vagy legalább semmi különös. Csakhogy egy jelentéktelen, apró dolog miatt, a mely közbejött, változtatni kell a tervünkön. Az imént, mikor már indulni készültünk, arról értesitettek bennünket, hogy a saint-germaini erdőben ma nagy vadászat van. Azért, ugy hisszük, ajánlatosabb lesz, ha más találkozó-helyet választunk.

Claviéres: Ott találkoznak, uraim, a hol önöknek tetszik.

Mortemer: Tökéletesen mindegy.

Chavenay: Mondjuk tehát Ville d'Arcayban?

Claviéres: Legyen Ville d'Arcayban. A sèiresi hidnál megvárjuk egymást.

Chavenay: Akkor hát, uraim... (*köszönnek*).

Mortemer (*visszatartóztatja őket*): Bocsánatot kérek, hogy egy perczre még feltartom önöket, de... nem volnának szivesek nehány szót váltani velem egyszerü felvilágositás czimén?

Chavenay (*meglepetve*): Szivesen, uram; de meg kell jegyeznem, hogy Nantya ur lenn van a kocsimban és...

Mortemer: Oh, csak egy perczig tart az egész. (*Chavenay Du Bourggal előbbre jön. Veaucourtois leteszi a kar-*

dokat a jobb oldali pamlagra; Clavières átmegy a fenékszinen és balra jő.) A név, melyet e pillanatban kiejtett uram, csakugyan az ön barátjának a neve? Valóban Nantya urnak hivják őt?

Chavenay: Kétségen kivül uram . . .

Mortemer: Mert ez a név, a mily ismeretlennek és ujnak tünik fel előttem, épp oly ismeretlen és uj mások előtt is . . . S tegnap este a clubban, a hová járok senkit sem találtam, a ki Nantya urat ismerte volna.

Chavenay: Ezt csak egyet bizonyit, uram; azt, hogy Nantya ur nem abból a társaságból való, a melyből ön.

Mortemer: De hát mily társaságból való? Mert végre is, nem ismerem se a rokonságát, se az összeköttetéseit.

Chavenay: Bocsásson meg, uram, de ön tudja, hogy én vagyok a segédje; s ez eléggé bizonyitja, hogy Nantya ur becsületes ember.

Mortemer: Nagyon jól van, uram; de hogy van az, hogy ez a becsületes ember oly pecsétet használ, mely nem az övé? (*Mutatja a levelet.*)

Chavenay: Istenem, igazán . . . engedje meg, uram, ha nem titkolhatom el a meglepetésemet, hogy önnek ily különös aggályai támadnak, közvetlen a párbaj előtt . . . és . . .

Mortemer (*félbeszakitja*): Oh, uram, én hatszor verekedtem meg! . . . Ennyit a multat illetőleg . . . És tudni óhajtom, hogy *kivel* verekszem meg, most, hetedszer: ennyit a jelenre nézve.

Chavenay: De uram . . .

Mortemer (*félbeszakitja, a Nantya levelét mutatva neki*): Istenem, mit szól ehhez a pecséthez? Ismeri? Mindig ezt szokta használni az ön barátja? Igen-e, vagy nem? . . .

Chavenay: Persze hogy igen!

Mortemer: S ez a Nantya-család pecsétje?

Chavenay: Bocsánat! A Nantya név nem családi név! A név, melyet barátunk visel, egy jószágának a neve! . . .

Mortemer (*élénken*): Akkor hát nem ez az igazi neve . . . vagy legalább . . . van egy másik neve is?

Chavenay: A melyet nem tetszik neki viselni, igen, uram.

Mortemer: S miért nem?

Chavenay: Ah, ez az ő dolga s nem a mienk.

Mortemer (*mindinkább ideges*): De végre is, uram . . . *kivel* verekszem hát?

Chavenay: *Nantya* urral!

Mortemer: A ki nem Nantya ur, vagy csak félig az! Eh, uraim, mondják a másik nevét! . . . az igazit! az igazit.

Chavenay: De uram, mi nem vagyunk felhatalmazva, hogy ezt mondhassuk önnek.

Mortemer: Nekem pedig nem szokásom megverekedni olyan emberrel, a kiről nem tudom, hogy kicsoda-micsoda. Legyenek szivesek ezt barátjuknak tudtára adni . . . Várni fogok.

Chavenay: Vigyázzon, uram . . . mert ez már engemet érint . . .

Mortemer: *Önnel*, uram, szives örömest verekszem . . . legalább tudni fogom, hogy kivel van dolgom!

Claviéres (*közbelép*): Ej, ej, uraim, hát nem volna mód e kérést teljesiteni? (*Chavenay és Du Bourg kissé félrevonulva tanácskoznak.*)

Veaucourtois: Hát persze, az ördögbe is . . . ez a fiatal ember csak tudja, hogy hivják? . . .

Claviéres (*élénken Mortemerhez*): Viszont te is . . .

Mortemer (*félre, Chavenayt és Du Bourgot nézve*): Eh, hallgass hát, teringettét. Beszélni fognak s én megtudom, a mit tudni akarok.

Chavenay (*a középen*): Minthogy kényszerit rá uram . . . s minthogy abban a nézetben van, hogy ezzel nem lépjük tul jogainknak határát, ime mindaz, a mit megmondhatunk: E név egy birtoknak a neve, a hol a mi barátunk édes anyja sokáig élt, férjétől elváltan . . . S a mi barátunkat a kegyelet egy aggálya birta rá, hogy ne viseljen más nevet, hanem azt, a melyet egykor édes anyja viselt.

Mortemer (*élénken*): E szerint ez a pecsét is? . . .

Chavenay (*ránéz*): Anyjának a családjáé . . . igen, uram.

Mortemer (*Claviéreshez élénken, de halkabb hangon, nagyon idegesen*): Mit mondtam? Ugy-e, hogy női

boszu? A fiu boszut áll anyjáért, a kit valaha ismertem . . . nem tudom hol?

Claviéres: Istenem, igyekezzél nyugodtabb lenni...

Mortemer (*nagyon lázasan*): Igen, igen, nyugodt vagyok . . . És ezt a nőt, uram, ezt a nőt hogy hivták? . . .

Chavenay: De igazán, uram, nem tudom, mi érdeke lehet . . .

Mortemer (*erővel*): Ah, mondja uram . . . Mondjon meg mindent . . . Mindent meg kell tudnom . . . (*Halkan.*) Ki volt ez a hölgy?

Chavenay (*egyedül neki*): Rillyné asszony.

Mortemer: Ő . . . Hogyan? . . . A fia volna . . . Eh, uram, én ismerem, én ismertem Rillyné asszonyt. S épp abban az időben ismertem, mikor szakitott a férjével . . . És Rillyné asszonynak nem volt gyermeke.

Chavenay: A férjétől nem, uram . . .

Mortemer (*élénken, nyomatékosabb hangon*): Sem a férjétől, sem mástól. Ismerem ezt a történetet, nagyon jól ismerem uraim; a férj megtudott mindent, a szerető pedig, a kinek sohasem tudták meg a nevét s a ki különben is nagyon vétkes volt, egy nappal előbb elhagyta Párist egy másik asszonynyal.

Chavenay: Valóban uram . . .

Mortemer (*erővel*): És istenemre mondom, Rillynének ettől az embertől sem volt gyermeke . . .

Chavenay: Bocsásson meg, uram, de volt egy gyermeke, a ki fél évvel ez után született.

Mortemer (*aggodalommal*): Gyermeke a . . . a . . .

Chavenay: A szeretőtől, igen uram . . .

Mortemer (*mint fentebb*): És e gyermek?

Chavenay: A mi barátunk.

Mortemer (*magában, visszahökölve balra*): Ő . . . Ő . . .

NYOLCADIK JELENET.

Előbbiek, **Nantya.**

(*Nantya megjelenik a fenékszini ajtó küszöbén. — Mortemer megrezzen, de uralkodik magán s megindulásán erőt venni igyekezve nézi Nantyát.*)

Mortemer (*magában*): Itt van! . . . Itt van!

Nantya (*a szinfenéken*): Bocsánatot kérek, uraim, de kénytelen vagyok emlékeztetni önöket, hogy az idő mulik! . . . (*A nélkül, hogy Mortemer felé fordulna, segédeit szólítja meg. Mortemer egyedül van legelől, Claviéres, Veaucourtois valamivel beljebb a szinen. — Nantya az ajtó küszöbén.*) Mi történt?

Chavenay: Nem tudom, de egy negyed óra óta oly különös kérdésekre kell felelnem . . .

Nantya (*előbbre jön s büszkén néz Mortemerre*): Ugyan? És ha szabad tudnom, micsoda kérdésekre?...

Mortemer (*magában*): Mily szép, mily nemes szivü, mily önérzetes! . . .

Claviéres (*Mortemer baljára megy*): Mi bajod?

Mortemer (*félre tolja s le nem veszi a szemét Nantyáról*): Semmi! . . . Semmi! . . . (*Magában.*) Ah, ez kifejezhetetlen! . . . (*A szivére teszi a kezét.*) De érzem! (*Magában.*) A fiam! . . . az én fiam! . . .

Nantya (*ki pár szót váltott Chavenayval*): Most tehát, uram, miután ezek az urak eleget tettek kívánságának, megyünk-e végre?

Mortemer (*már nem tudja, hogy mit beszél*): Hogy megyünk-e?! . . . Miért?! . . .

Claviéres (*elbámulva*): Teremtette! . . . Hát hogy megverekedjél . . .

Mortemer: Hogy megverekedjem! . . . én, ő vele!... ugyan! . . .

Claviéres (*elbámulva*): Ön megtagadja az elégtételt? . . .

Mortemer: Ah, igen! . . . igen! . . . Ah, igen, bizonyára megtagadom!

Nantya: Oh, hogyisne!

Claviéres (*Mortemerhez*): Micsoda?

Mortemer (*Claviéreshez*): Azt akarod, hogy megverekedjem, ezzel a . . . ezzel a . . . (*határtalan gyöngédséggel*) gyermekkel!

Nantya: De ez a gyermek tudni fogja hogyan kell . . .

Chavenay (*félbeszakítja*): Bocsánat . . . ez a mi dolgunk! . . . (*Mortemerhez, miután Nantyát félre vonta, ugy hogy most Nantya Chavenaytól balra áll.*) Megmondja-e legalább, hogy miért tagadja meg az elégtételt, a mit szeliden szólva, kissé különösnek kell találnunk? . . .

Mortemer: Miért?

Nantya: Igen!

Mortemer: Ah, igaz! . . . Meg kell mondanom önöknek. (*Kitörve.*) Nos hát, nem akarok, nem akarok vele megverekedni, mert . . .

Nantya (*két segéde között befejezi Mortemer helyett a mondatot*): Mert fél . . .

Mortemer (*oly mozdulattal, mintha meg akarná ölelni Nantyát*): Félni? . . . igen félek . . . (*mint fentebb*) mert én vagyok . . . én . . .

Nantya (*mint fentebb, noha segédei mindenkép csitítják*): Mert ön aljas a nőkkel és gyáva a férfiakkal szemben.

Mortemer (*megrémülve*): Ah, istenem, nem engedi, hogy megmondjam neki . . .

Nantya (*növekedő haraggal s mint fentebb*): Ah tehát, hogy e párbajra kényszeritsen önt: fülébe kiáltsam, hogy mit gondolok önről? arcába vágjam megvetésemet és gyülöletemet?

Mortemer (*Claviéreshez, kétségbeesve*): Ah, mondjátok hát neki, hogy hallgasson . . . hallgasson . . .

Nantya (*noha Chavenay erőlködik, hogy elhallgattassa*): Egy nyomorult, a ki, hogy megrontsa, idecsal egy . . .

Mortemer: Oh, ez nem igaz. Becsületemre.

Nantya (*felkacag s kiszabaditja magát segédei közül*): Ah, ah, az ő becsülete . . . Ennek az embernek a becsülete a ki egész életén át nem tett egyebet, csak játékot üzött a mások becsületével . . . Egy Mortemernek a becsülete.

Mortemer (*a kit sziven talált e szó*): Ah . . . most már elég . . . Istenemre már elég.

Nantya: Tehát meg fog verekedni végre?

Mortemer (*akadozva beszélve s tévedező tekintettel*): Hogy meg . . . nem . . . Ah, már nem tudom . . . S én még meg akartam mondani neki . . . (*Rémülettel néz rá.*) És ime, hogy gondolkodik rólam . . . De hisz ez borzasztó . . . borzasztó.

Chavenay: Végre is, feleljen hát, uram . . . Tehát még most is fentartja elhatározását s megtagadja az elégtételt?

Mortemer (*megtörve*): Igen, megtagadom.

Claviéres: De hisz ez érthetetlen.

Mortemer: Ah, hagyj el, kérlek . . . Istenem hagyjanak magamra . . .

Claviéres: De hát magyarázd meg . . .

Mortemer (*minden erejét elveszitve lerogy a baloldali pamlagra*): De hisz ez még gyermek . . . Én nem hallottam semmit . . . Vigyék el . . . Vigyék el . . . (*Csönd, a segédek álmélkodva néznek egymásra, aztán Chavenay Nantya felé fordul.*)

Chavenay: Nem marad egyéb hátra, mint visszavonulnunk . . . (*Chavenay és Du Bourg lassan távoznak s magukkal viszik Nantyát.*)

Nantya (*miután néhány lépést tett, visszafordul, sápadtan és remegve a visszafojtott dühtől, Mortemer felé a ki arcát kezeibe rejtve ül a pamlagon*): Tehát... semmi sem változtatja meg az elhatározását? . . . S még mindig megtagadja? . . .

Mortemer (*megsemmisülve*): Láthatja, hogy nem akarok felelni . . . Az isten szerelmére, hagyjon el . . .

Nantya (*kitörve*): Én pedig esküszöm . . . hogy ismerem a módot, a mellyel kényszeriteni fogom, hogy megverekedjék . . . (*Fölemeli a kezét, hogy arcul üsse.*)

Mortemer (*a ki felállott, megfogja a Nantya fölemelt kezét s ekkép felfogja az ütést*): Oh, szerencsétlen . . . szerencsétlen gyermek . . . (*Fájdalommal.*) Legalább ezt ne . . . Ezt ne . . . (*Nantya mintha megbénitotta volna a Mortemer tekintete, rábámul s engedi hogy Chavenay és Du Baurg elvonszolják.*)

Claviéres (*Mortemerhez*): Hogyan, még most sem tartod vissza? El engeded menni?

Mortemer (*tántorogva és dadogva*): Az istenért, távoztasd el! . . . Mondd, hogy menjen! . . . Már nem látok! . . . Ugy érzem, mintha mindjárt megfuladnék! . . . Menjen el! . . . Megfulok! (*Visszaroskad a pamlagra.*)

Claviéres (*Nantyára mutatva, a ki már az ajtóküszöbön van*): De hát nem láttad, hogy mit akart?...

Mortemer (*halkan*): Ah, szerencsétlen bolond!... Hallgass hát! . . Hisz ez a fiam! . . .

Claviéres (*meglepetve és meghatva*): A fiad! . . . Oh! . . . (*Int a Nantya segédeinek, hogy vigyék el.*)

Mortemer: Ah, igazságos Isten! Ime a büntetés!... A büntetés! . . .

(*A függöny legördül.*)

ÖTÖDIK FELVONÁS.

Chavenaynál. — A II. felvonásbeli díszlet.

ELSŐ JELENET.

Rebecca, Clémence, Du Bourg.

(*Clémence baloldalt, egy munkaasztalka mellett, Clémence mellett jobbra Rebecca. Du Bourg a fenékszinben, egy causeuse-ön, a kandalló előtt, ujságot olvas.*)

Rebecca (*Clémencehoz*): Hát végre elszánta magát az urfi és hazajött?

Clémence: Igen, kedvesem, de csak ma reggel, ugy hét óra felé. Persze, még senki sem volt fenn. Troënes ur lehorgasztott orral s dideregve lopózik be a feleségéhez, a ki ugy tesz, mintha aludnék. Emberünk zavarba jön s nem tudja mit csináljon. Szeretné felkölteni a menyecskét, de nem meri.

Rebecca: S aztán?

Clémence: Aztán jön-megy, leül, majd ismét felál s nem tudva okosabbat tenni, megint sétál egy kicsit . . . Louison félszemmel nézi ezt a scénát, mindaddig, mig végre a szegény fiu hősiesen elhatározza magát, leül az ágy elé egy zsámolyra s olyan siralmas arccal kezdi várni a felesége ébredését, hogy Louison nem állhatta tovább s elkacagta magát. — Ez után már képzelheti, nem lehetett tovább haragudni.

Rebecca: Mindegy. A mi menyecskénk ebből a kalandból mindig fegyvert kovácsolhat magának . . . És ha élni akar ezzel a fegyverrel . . .

Clémence: Oh, van annyi esze. S biztositom, Troënes urat ezentul kordában fogja tartani . . . Jobban nevelt férjet, mint a milyen Troënes ur lesz, kivánni sem lehet, annyit mondhatok . . .

Rebecca (*félszemmel Du Bourgra nézve*): Ha már férjekről beszélünk, kedvesem . . . (*Halkan.*) Mondja csak, nem találja, hogy Du Borg vagy két nap óta nagyon különösen viseli magát?

Clémence: Legkevésbbé sem. Éppen olyan, mint volt. Talán történt valami önök közt? . . .

Rebecca (*élénken*): Oh, semmi. (*Magában, mialatt Clémence hárászt válogat a munkájához*) De ez a vésztjósló hallgatás, mely félelmesebb mint valaha. Oh, az a levél. És én nem tudhatom meg . . . (*Du Bourg az orrát fujja. Rebecca összerázkódik.*)

Clémence: Hanem mit szól az én férjemhez? (*Sóhajtva.*) Az én férjem bezzeg megváltozott.

Rebecca: Chavenay ur?

Clémence: Ah kedvesem (*sirva*) én nagyon szerencsétlen vagyok.

Rebecca (*élénken*): Szerencsétlen! (*Clémence nem felel, hanem az ég felé emeli a szemeit s összekulcsolja a kezeit.*)

Rebecca: De hát mi történt?

Clémence: Az történt, hogy már nem szeret a férjem.

Rebecca: Ah, lehetetlen.

Clémence: Ah, vége, vége. Nagyon boldog voltam. Ez nem tarthatott soká.

Rebecca: De szivem, hisz ez hallatlan . . . . — Tehát nyomára jött valaminek? . . .

Clémence: Nem én, semminek; hisz éppen ez az, a mi kétségbeejt.

Rebecca: Ezt már nem értem, kedvesem.

Clémence: Nos, tehát két nap óta Chavenay ur valami titkot rejteget előttem, ő, a ki azelőtt mindent elmondott nekem. Ah, Istenem, mennyit szenvedek.

Rebecca: Szegény kis angyal . . . és nem is gyanitja? . . .

Clémence: Nem hát. És én nem élhetek tovább . . . Nagyon szerencsétlen vagyok. (*Fölkel.*) Ah, édes, drága szivem, Du Bourg tudja ezt a szerencsétlen titkot . . . összetett kézzel kérem, tudja meg tőle s mondja el nekem . . . Örökké hálás leszek érte . . . Az életemet menti meg vele . . .

Clémence: Csakhogy . . . most . . . igazán nem tudom hogyan . . . (*A lépcsőházba vezető ajtó le porte d'entrée kinyilik.*

Rebecca: Oh, találni fog módot . . . Egy szót se! A férjem!

MÁSODIK JELENET.

Előbbiek, **Chavenay.**

Chavenay (*élénken, vidáman jön; észrevéve Du Bourgot*): Ah, itt vagy. Annál jobb. (*Rebeccához*): Remélem asszonyom, velünk ebédelnek?

Du Bourg (*feláll*): Nem.

Chavenay: Dehogy nem! Semmi ellenmondás! Itt ebédelsz! (*Rebeccához*): Itt ebédelnek. Szükségem van a férjére s számitok rá, hogy Nantya is eljön.

Clémence (*halkan, hirtelen*): Mondjon igent! Igy tán megleljük a módot . . .

Rebecca: Nos, hát jól van. (*Fölkel, jobbra megy s leveti a sálját és kalapját.*)

Chavenay: No végre! (*Clémencehoz lép.*) Hogy van kedvesem? (*Megcsókolja a kezét.*)

Clémence: Igazán érdekli az egészségem, Gaston?

Chavenay: No lám, ez a kérdés!

Clémence: Igazán?

Chavenay: Becsületszavamra.

Clémence (*magához vonja s egészen halkan szerelmes, gyöngéd hangon*): Akkor hát mondd meg!?

Chavenay: Mit?

Clémence (*épp ugy, visszatartva Chavenayt*): A mit két nap óta rejtegetsz előlem.

Chavenay (*nevet*): Megint? . . .

Clémence (*mint fentebb*): Mondd meg és imádni foglak.

Chavenay: Nos tehát, ha mindenáron tudni akarod . . . minthogy a veszély már elmult: elmondhatom a dolgot.

Clémence: Ah, végre!

Chavenay: Képzeld, azt hittem, hogy elveszett az orosz bőrtárca, melyet tőled kaptam ajándékba . . . De nem, megtaláltam! Épp az imént akadtam rá az iróasztal egyik fiókjában.

Clémence (*elkedvetlenedve*): Csak ez?

Chaveaay: Csak ez? Köszönöm. Vagy huszezer frank volt benne . . .

Clémence (*sértődötten*): És azért . . . ? . . .

Chavenay (*egy ékszeres dobozt vesz elő a zsebéből*): A melyet arra szántam, hogy megveszem neked ezt az apróságot . . .

Clémence: Ejnye be szép. (*Megcsókolja.*) Köszönöm! Rebecca, nézze csak . . .

Chavenay (*magában*): A csel sikerült . . .

Clémence (*Chavenayhoz*): Csakhogy maga azért füllent és mégis van valami titka, a mit nem akar bevallani.

Chavenay: Ugyan . . . Ha nem hiszed, kérdezd meg Du Bourg-t . . .

Clémence: Meri a szemembe mondani, hogy e tárca miatt kelt föl ma reggel oly szokatlanul korán? . . . S hogy csak e miatt ment el olyan arccal, mintha valami fontos dolga volna?

Chavenay: Oh, nem. Ez már egészen más dolog. Egy komoly ügyem.

Clémence (*élénken*): No lássa. — Micsoda ügy?

Chavenay: Most már megmondhatom, mivel ugy sem lesz következése. Egy párbajról volt szó. (*Rebecca megrezzen és a férjére néz.*)

Clémence (*nyakába ugrik Chavenaynak*): Párbajod volt?

Chavenay (*Megcsókolja*): Nem . . . nekem nem . . . A párbaj Mortemer ur és Nantya ur közt lett volna, a kinek mi voltunk a segédei, Du Bourg és én.

Rebecca (*meglepetve*): Du Bourg?

Clémence: Tessék kedvesem és még azt mondják, hogy mi asszonyok vagyunk a képmutatók . . . S miért lett volna ez a párbaj?

Chavenay: Oh, a mi az igaz okot illeti, a dolog még mindig zavaros egy kissé . . . De ha már az ügy ugyis el van intézve . . .

Clémence (*körül hizelgi*): Azaz, hogy nem akarod megmondani az igazi okot, ugy-e? . . .

Chavenay (*nevet*): Dehogy nem. Ha már a mások titkait is meg kell mondani . . .

Clémence: Nem, nem! Nem kérdezek többé semmit! Nagyon boldog vagyok! Oh, te rossz ember! Hogy kinozhattál el igy! . . . Hidd el, oly izgalmat állottam ki, hogy már gondolni se tudtam egyébre! . . . (*Ismét az ékszert nézegeti.*)

Chavenay (*halkan Du Bourghoz*): Nos, mit szólsz a találmányomhoz? A kura sikerült . . .

Du Bourg: Az ám, de mennyit robotoltunk! . . . Köszönöm ezt a mesterséget! . . . Már akkor inkább alszom egyet s nem gyötröm magam a kételkedéssel! . . .

Chavenay (*nevet*): Helyes, csak aztán a kételkedésből ne legyen bizonyosság (*mutatja a szarvakat*) mig nyugodtan alszod az igazak álmát! . . .

HARMADIK JELENET.

Előbbiek, **Claviéres.**

Claviéres (*ijedten jön*): Bocsánat, ezer bocsánat, hogy be sem jelentetem magamat . . . de — nem látták Veaucourtoisot?

Mind: Nem.

Claviéres: Ej, ej, ej! Ejnye, ejnye, ejnye!

Chavenay: Mi történt?

Claviéres: Hogy mi történt uram? (*Tragikusan.*) Nina a faképnél hagyott bennünket!

Chavenay: Tyü teremtette! . . .

Rebecca: A *diva?*

Claviéres: A diva, asszonyom, eladta egy szálig az összes butorokat, melyeket mi vásároltunk számára, asszonyom! . . . Eladott mindent, még a csipővasat, meg a szeneslapátot is! Ah, mily *temperamentum!* S visszavonult a batignolles-i magaslatokra . . . Muki urral! . . . Ah, az az ifjui tűz!

Chavenay: Ez nagy lélekre mutat!

Claviéres: Nagy lélekre uram! Csakhogy ez a kis szerelmi regény roppant siralmas állapotba juttatott bennünket . . .

Clémence: Szegény cousin! . . . De hát hol van?

Claviéres: Hogy hol van? . . . Azt reméltem, hogy itt találom! de ugylátszik, már végképp elvesztette a fejét! . . . hisz értik! . . . Nina! . . . A butorok . . . Muki ur . . . Batignolles . . . mindez egy nem éppen szolid fejben könnyen összezavarodik . . .

Clémence: De, Istenem, akkor hát szaladjon utána! . . .

Claviéres: Hisz egyebet se csinálok!

Szolga (*jő s bejelenti Veaucourtoist*): Veaucourtois ur.

Mind: Ah!

NEGYEDIK JELENET.

Előbbiek, **Veaucourtois** (*gyürődött ruhában; a parókája rosszul van feltéve; arca nincs kifestve; hervadt bokrétát tart a kezében. Tévedező tekintettel jön előbbre, mint a ki eleinte nem tudja, hogy hol van; aztán némán nézi őket. Claviéres és Chavenay részvéttel szoritják meg a kezét*).

Claviéres: Ej, öregem, sebaj. (*Leültetik. Veaucourtois lélegzetét vesztve, égnek emeli a karjait, mintha tanuul hivná ahhoz, a mi vele történt.*)

Chavenay: Persze, hogy sebaj. Tulestünk rajta, punktum. Az ördögbe is, ne hagyja magát.

Clémence: Ebédeljen velünk, mi majd szórakoztatni fogjuk.

Chavenay: Igen, igen. Ebédeljen nálunk.

Veaucourtois: Mindent elvittek, uram . . . S ő elment, az én kis Ninám. Csak ez a bokréta maradt a kandallón. Ezt a bokrétát vittem neki, mikor az uj szállását fölszenteltük. Ezzel seperte ki akkor az ebédlőt. Ah, a kis . . . kis . . . kis . . . nem találom meg a szót.

Claviéres: Én megtalálom, de nem mondhatom ki.

Veaucourtois: Batignollesba költözködött, uram . . . a hatodik emeleten lakik . . . Muki urnál. (*Felugrik és dühében előre akar rohanni.*) Megölöm Muki urat!

Claviéres (*visszatartja Veaucourtoist, Chavenay segitségével derékon kapják s visszaültetik a székbe.*): Igen, igen, megöljük.

Veaucourtois: Oda mentem . . . Asztalnál ültek, uram . . . egy szál gyertya mellett . . . s az asztalon nem volt teritő . . . *Neki, neki,* nem volt abrosza . . . És sajtot ettek . . . izé . . . (*Ismét felugrik, dühödten.*) Mukival. Megölöm Mukit!

Chavenay: Igen, igen, ő már meg van halva.

Claviéres (*mint előbb*): Már mondtad.

Vaucourtois (*már nem tudván, hvgy mit mond! büszkén*): Igen, már mondtam. Mi az, amit már mondtam?

Claviéres: Már kiment a fejéből. — Kemény csapás volt ez egy rossz koponyának.

Veaucourtois (*gépiesen ismétli*): Kemény csapás volt ez egy rossz koponyának.

Chavenay (*Claviéreshez, Veaucourtoist kifelé cipelve*): Ilyen nagy énekesnő, uram.

Claviéres: Mily veszteség kérem, a művészetre nézve.

Chavenay (*mint fentebb*): Szerencsére uram, ha a művészet sokat veszt is benne, ugyanannyit nyer vele az ipar. (*Eközben Chavenay és Claviéres Veaucourtoist a jobb oldali ajtóhoz vitték, a melyen Chavenay kimegy Veaucourtois-val; Clémence az ajtóig kiséri őket, aztán visszamegy a fenékszinbe.*)

Du Bourg (*feltartva Claviérest, a ki követni akarja Chavenayt és Veaucourtoist*): Bocsánat, Claviéres ur.

Rebecca (*félre*): Oh, Istenem.

Du Bourg (*a tárcájában keresgélve*): Át kell adnom önnek valamit, a mit már két napja hordok a zsebemben s a mit e párbajhistória miatt mindeddig nem tudtam . . .

Claviéres (*egy tekintetet vet Rebcccára, a ki elsápad s a zongorára támaszkodik*): Hogyan? . . .

Du Bourg (*kiveszi tárcájából a Rebecca levelét; halkabban*): Igen . . . egy levelet kell átadnom . . .

Rebecca (*félre*): El vagyok veszve.

Du Bourg: Melyet a feleségem ott felejtett az iróasztalán . . . Önnek szól . . .

Claviéres: A mint látom, uram, ön tudja, hogy mi van ebben a levélben . . . és . . .

Du Bourg (*mint fentebb; a levelet összegyürve*): Már hogyne tudnám. Csak meg kell tapintani. Azok a szerencsétlen hangverseny jegyek vannak benne, a melyekkel elárasztja minden ismerősét.

Claviéres (*meglepetve*): Ah.

Du Bourg (*még mindig halkan; odacsusztatja a levelet Claviéres kezébe*): Dugja el hamar, ügyetlen ember. S tagadja el, hogy megkapta. Megmentem legalább is ötven frankját. Dugja el gyorsan, a feleségem már gyanakodva nézeget reánk. (*Hátra megy.*)

Claviéres (*elbámul s Du Bourg-ot a tekintetével követve*): Ah . . .

Rebecca (*kikapja a levelet Claviéres kezéből*): Meg vagyok mentve! . . . De tudom Isten, hogy többször nem is történik meg énvelem ilyesmi! . . .

Claviéres: No, velem sem! Bejártam Páris összes

külvárosait, a Loxemboug-t a Pére-Lachaiset . . . Oda vagyok a fáradságtól! . . . És mindezt — semmiért.

Rebecca (*méltósággal*): Ez is sok volt!

Claviéres: Köszönöm . . . (*Rebecca Du Bourg-nak a karjai közé veti magát, aki időközben visszament jobbra.*)

ÖTÖDIK JELENET.

Előbbiek, **Nantya.**

A szolga: Nantya ur.

Chavenay (*a ki éppen most vissza*): Ah, végre, már aggódni kezdtem ön miatt, kedves barátom . . .

Nantya: Igazán bocsánatot kell kérnem. De egyetmást még el kellett végeznem, mielőtt búcsut veszek önöktől. (*Általános meglepetés.*)

Chavenay (*elbámulva*): Hogyan, ön búcsut vesz tőlünk.

Nantya: Egy óra mulva elhagyom Párist.

Chavenay (*előre vezeti Nantya-t, mialatt a többiek mind hátra mennek, igen meglepetve*): Nem értem önt barátom, multkori beszélgetésünk után, őszintén szólva, meglep ez az elhatározás; különösen mivel azt reméltem, hogy ma este megmondhatom Antoinette-nek . . .

Nantya: Oh, ne tegye kérem . . . Ellenkezőleg, engedje meg, hogy én válthassak vele pár szót ebben a szalonban.

Chavenay: A hogy akarja . . . Ugy látszik, valami kis szerelmi civódás van önök közt; rajtam ne muljék, ha ez a viszály tovább is tart. (*Antoinette megjelenik; balról jött.*) Ime, éppen jön. S mi itt hagyjuk — önnek.

Nantya: Nem. Kérem, maradjanak. Elég, ha félre vonulva beszélhetek vele.

Chavenay (*Antoinette-hez, a ki előbbre jön*): Jöjjön ide, kis hugom s hallgassa meg ezt az urat, a kit felhatalmazok rá, hogy komolyan értekezzék önnel.

Antoinette: Velem?

Chavenay: Igen. (*Visszamegy a fenékszinbe Du Bourg-hoz és a kandallónál ülő két hölgyhöz.*)

Antoinette (*Nantya-hoz, kivel egyedül marad a baloldali előtérben*): Nos, uram, mit akar nekem mondani?

Nantya: Csak egy szót, kisasszony. (*Miután meggyő-*

zödött róla, hogy nem hallhatják meg a szavait.) Csak azt, hogy tegnap abban a pillanatban léptem be Mortemer urhoz, a melyben ön távozott tőle.

Antoinette (*ártatlanul*): Ugyan? No és aztán?

Nantya (*a kit meglepett Antoinette-nek a nyugodtsága*): Hogyan? És aztán?

Antoinette: No igen; mert hisz csak nem erről akar velem értekezni?

Nantya: Bocsánat, de éppen erről.

Antoinette: Csak erről?

Nantya (*elbámulva Antoinette-nek a hangján*): Ön tehát ezt csak olyan csekélységnek tartja, hogy ön egyedül ment ehhez az emberhez? . . .

Antoinette: Ah, ön azt akarja mondani, hogy ez nem igen illő . . . Nagyon jól tudom s nem is dicsekedtem el vele, mikor hazajöttem; de nem az én hibám. Képzelje, leküldik értem a szolgát, azzal az üzenettel, hogy Rebecca vár. Fölmegyek . . . A szalonban Mortemer urat találom s várva Rebeccát, a ki valószinüleg egy másik ajtón távozott . . . (*félbeszakitva a beszédét*). Mily különösen néz rám!?

Nantya: Igen . . . Igen . . . nézem önt! . . . Mert igazán, nem tudom . . .

Antoinette: Mit?

Nantya: Semmi, semmi. S várva Rebeccát, mondta ön? . . .

Antoinette: Beszélgettünk, Mortemer ur meg én — egy negyed óráig, fél óráig . . . nem tudom.

Nantya: És e társalgás? . . .

Antoinette: Oh, épp oly eredeti volt, mint ő maga. — Nem igen értettem, a mit mondott, mert köztünk szólva, azt hiszem, hogy kissé hóbortos; különben nagyon szellemes ember.

Nantya: Igen, igen; nagyon szellemes; és aztán?

Antoinette: Aztán? De hisz ez minden. Aztán elmentem, vagyis inkább elküldött . . . azt mondta, hogy nem lehet tovább maradnom.

Nantya: Ő maga küldte el önt?

Antoinette: Igen.

Nantya: Csak ugy? . . . anélkül, hogy?

Antoinette: Mit?

Nantya (*ránéz s nem tudja, hogy mit gondoljon*): Semmi, semmi.

Antoinette: Hanem nagyon megindultnak látszott... s észrevettem, hogy könny ül a szemében. Mikor bucsut vett tőlem, leányának nevezett . . .

Nantya: Ah!

Antoinette: Mintha sajnálta volna, hogy neki nincs leánya . . .

Nantya: Ezzel a gondolattal jött el tőle?

Antoinette: Igen . . . Vagy talán nem igaz?

Nantya (*meghatottan; s megfogva az Antoinette kezeit*): Dehogy nem. Mindaz, a mit ön mond igaz, tiszta és angyali, mint ön maga.

Chavenay (*a fenékszinben állva*): Ej, ej, ugy látszik, hogy kezdjük egymást megérteni?

Nantya (*sugárzó arccal*): Igen, igen.

Antoinette: Hagyja őket csufolódni és mondja, hogy mit gondolt ön?

Nantya: Oh, azt már nem.

Antoinette: Ah, ez már nem szép öntől . . . Én mindjárt feleltem önnek.

Nantya: Nos én később fogok felelni.

Antoinette: Mikor?

Nantya: Mikor majd . . . a feleségem lesz.

Antoinette: Eszerint én a felesége leszek önnek?

Nantya (*szerelmesen*): Igen, ha ön is ugy akarja...

Antoinette: S ha én nemet mondanék?

Nantya: Nagy bánatot okozna nekem . . .

Antoinette: Akkor hát nem mondok nemet . . .

Nantya: Tehát igen?

Antoinette: Szivemből.

Nantya: Ah, milyen végtelenül szeretem önt s milyen régóta akarom ezt önnek megmondani.

Antoinette: Hát még én.

Chavenay (*odaszalad*): Ej, ej, most már el kell őket választani.

A szolga: egy ur van odakünn, a ki beszélni óhajt Nagyságoddal.

Chavenay: De hisz mindjárt ebédelünk?

A szolga: Az az ur már többször volt itt; Mortemer urnak hivják.

Chavenay: Mortemer, itt?

A szolga: Éppen most járt Nantya urnál s nagyon óhajt vele beszélni, ugyszintén Nagyságoddal is . . .

Chavenay: Eh, nem mondhatta neki? . . .

Natya: Bocsásson meg, barátom, de én szeretnék vele beszélni.

Chavenay (*meglepetve*): Ah . . .

Nantya: Tartok tőle, hogy nagyon igazságtalan voltam iránta . . . s azért, ha megengedné szeretnék négyszemközt beszélni vele. (*A következők alatt a többiek el. Antoinettehez.*) Lehet, hogy szükségem lesz önre Antoinette . . . lesz oly jó, hogy vár rám, itt a szobájában?

Antoinette: Szivesen. (*El a szobájába, balra.*)

Chavenay (*mialatt Clémence és Rebecca után indul, a kik a Chavenay cabinetjébe mentek*): De hát mit jelent ez? . . .

Nantya: Engedje meg, hogy igy tehessek s kérem, vonuljon vissza, kedves barátom!

Chavenay: Meg van irva, hogy ma nem ebédelünk. (*El.*)

Nantya (*a szolgához*): Bocsássa be.

HATODIK JELENET.

Nantya, Mortemer.

Mortemer (*a mint észreveszi, hogy Nantya egyedül van a szobában, meglepetve áll meg s mozdulatot tesz, mintha vissza akarna vonulni.*) Bocsásson meg, uram... de nem gondoltam, hogy egyedül találom . . .

Nantya: Én pedig uram, nagyon óhajtottam négyszemközt beszélni önnel.

Mortemer (*mint előbb*): De a mit mondani akarok, uram, olyan természetü, hogy csak a Chavenay ur jelenlétében merhetem előadni. Tartok tőle, hogy ön megint nem akar meghallgatni és . . .

Nantya (*nyájasan*): Nem, uram, nem fog többé olyannak találni, mint a milyennek ma reggel látott... a mit mélyen sajnálok . . . Legyen szives beszélni... kérem. (*Széket ad neki elveszi a kalapját, melyet aztán az asztalra tesz s mellé ül.*)

Mortemer (*leülve*): Nos tehát . . . uram . . . gondolkoztam arról, a mi köztünk történt: s ugy talál-

tam, hogy e dologban mind a ketten, ön is, én is, tulságosan sokat foglalkoztunk magunkkal s talán nem eleget azzal, a kit az leginkább megilletett volna: a kopromittált hölggyel! Ha ön nem hisz a szavaimnak, midőn azt erősitem, hogy a leányka tökéletesen ártatlan, ez bánthat ugyan engem is, de ám gondoljon rólam, a mit tetszik; hanem ha ő ugy tünik fel az ön szemében, mintha áldozata vagy éppen büntársa volna az én menthetetlen őrültségemnek . . . ez olyan sértés ő rá nézve, a melynek a gondolatára fellázad a lelkiismeretem.

Nantya: Uram . . .

Mortemer (*szeliden*): Ah, uram, legyen oly kegyes, hallgasson végig! Tehát: ugy véltem, hogy ama rejtélyeskedés helyett, melyet mind a ketten szinte rendszerünkké tettünk, inkább helyén való s okosabb volna: a teljes őszinteség; ez a gondolat adott bátorságot . . . mert mondhatom, bátorság kellett hozzá . . . hogy e beszélgetést kérjem öntől és pedig azonnal, minthogy ön elutazni készül! — És most, uram, hivassa ide Chavenay kisasszonyt és a hozzá tartozókat: hadd vádoljam magamat nyilvánosan s hadd bizonyuljon be, olyan világosan, mint a napfény, e gyermek tökéletesen ártatlansága, ugy ön, mint az egész világ előtt.

Nantya: Ez fölösleges, uram, a mit ön kiván, azt már megtette — Chavenay kisasszony, épp az imént, itt, ezen a helyen.

Mortemer: Elmondta? . . .

Nantya: Elmondott mindent, a mit tudott, uram s én könnyen kitalálhattam a többit.

Mortemer: Ah, uram . . . egy kő esik le a szivemről . . . Igy hát nem kételkedik többé? . . .

Nantya: Az ő erényében, uram? oly kevéssé . . . hogy nőül veszem őt.

Mortemer (*élénken*): Igazán? ő tehát szereti önt?

Nantya (*mosolyogva*): Azt hiszem, hogy: igen.

Mortemer (*melegen, szinte ömlengéssel*): Ah, annál jobb, ah, ann l jobb, uram, annál jobb.

Nantya (*meglepetve*): Köszönöm uram, az örömet, melyet mutat . . .

Mortemer (*leküzdeni igyekezve a megindulását*): Igen,

boldog vagyok valóban s kérem, bocsássa meg, ha tulságos hévvel merészkedtem . . . de látom, uram, hogy itt már semmi szükség reám s igy ideje visszavonulnom.

Nantya: Bocsánat de ön elfelejt valamit.

Mortemer: Ugyan mit?

Nantya: Elfelejti azt, hogy ha fényesen bebizonyult Chavenay kisasszonynak a tökéletes ártatlansága, ez nyilvánvalóvá teszi, mennyire igazságtalan voltam én — ön iránt.

Mortemer: Oh, ne beszéljünk rólam . . . és . . .

Nantya (*fölkel*): Ellenkezőleg, uram . . . beszéljünk önről. S minthogy még csak az van hátra, hogy bocsánatot kérjek öntől . . .

Mortemer (*felállva s megragadja Nantya kezeit*): Ah! Uram!

Nantya: Kivánja, hogy e kérést ismételjem tanuink előtt is? . . .

Mortemer (*Nantya kezeit szorongatja*): Nem! nem! Köszönöm! Magunk közt . . . ez elég! Csak magunk közt! (*Nantyát nézve, a nélkül, hogy eleresztené a kezeit s igyekezve fékezni a megindulását.*) Legyen oly boldog, mint megérdemli, uram! . . . Ön oly lénynyel köti össze sorsát, a ki méltó önre . . . a ki szereti önt! . . . Jól kezdi az életet, jól is fogja folytatni! . . . És nem fogja ismerni soha, mint annyi más, a magányt, az elhagyatottságot, az élet undora és a mi még keserübb . . ! azt a szomoru bünhődést a multért, a mely bünhődés mindig abban az órában jő, mikor már a bánat is megérkezett . . . (*Megindulással.*) S még mindez semmi ahhoz képest, a mi velem történik . . .

Nantya: És mi az?

Mortemer: Hogy mi az? (*Nantyát nézve.*) Ha azt mondanám önnek, uram, hogy most mikor egy egész hosszu, sivár élet van mögöttem, tudom, hogy itt van . . . itt van mellettem, oly közel, hogy csak a kezemet kell kinyujtanom érte, a boldogság, öreg éveimnek öröme . . . egy uj élet . . . szóval maga az üdvösség s mindez, . . . ön érteni fogja . . . mindez egy gyermekben.

Nantya (*élénken*): A ki az öné?

Mortemer: Az enyém, igen, az enyém . . .

Nantya (*élénken*): Nos, akkor hát . . . ?

Mortemer: És . . . és odáig jutottam, hogy nem mondhatom neki: én vagyok az apád.

Nantya: Miért nem? Ki akadályozza meg benne?

Mortemer: Ki? . . . Ön! . . .

Nantya: Én?

Mortemer: Igen, ön! Mikor arra gondolok, hogy kitárom eléje a karjaimat . . . Tudja-e kinek a képe jelenik meg előttem? . . . az öné. Igen uram, önt látom, mint a midőn megvetéssel utasitotta vissza a kezemet.

Nantya: De miért lenne ő ily kegyetlen? . . .

Mortemer: A miért ön. Mit tudom én?

Nantya: De én még akkor nem ismertem önt . . . És aztán, ez az igaz bánat, ez a lelki gyötrődés bizonyára meginditaná . . .

Mortemer (*élénken*): Azt hiszi? . . . Nem; én nem remélem.

Nantya: Mért nem tesz egy kisérletet? (*Élénken.*) Akarja, hogy segitsek önnek? . . .

Mortemer (*mint előbb*): Hogy akarom-e? Ah, Istenem. Bocsássa meg ezt a megindulást, de szavai annyi reménységet adnak.

Nantya (*mint előbb*): Oh nemcsak reménységet. — És hogyne volna megindulva . . . mikor engem is meghatott . . . pedig hát nem rólam van szó.

Mortemer: Ah, éppen azért könnyü nagylelkünek lennie . . . De ha egyszerre csak megtudná, hogy olyan valakiről van szó, a ki közel áll önhöz . . .

Nantya (*élénken*): Egy okkal több . . .

Mortemer: Még akkor is, ha az illetőt, a kiről szólok, olyan közel tudná magához, mintha csak második énje volna? . . . Ha például . . . (*Elhatározva magát*) . . . a feleségéről van szó?

Nantya: Antoinetteről?

Mortemer (*élénken*): Igen tegyük fel, hogy Antoinetteről.

Nantya (*elámulva*): Tehát ő volna . . .

Mortemer (*aggodalmasan*): Tegyük fel. Tegyük fel.

Nantya: Ah, csakugyan . . . Ez a magyarázata annak, a mit Antoinette mondott, hogy őt könnyezve lányának nevezte . . . (*Halkan Mortemerhez.*) Ő az! Antoinette, az ön leánya!

Mortemer (*épp ugy*): S igy ön nemsokára . . . egy kissé . . . a fiam. (*Félre boldogan.*) Kimondtam. (*Fenn.*) Nos? . . . a barátságos érzés, melyet önben ébresztettem . . . már múlóban? . . .

Nantya: Istenem, bocsásson meg, de . . .

Mortemer (*ijedten s mint a ki erejét veszi*): Ah, ön elhagy? . . .

Nantya: Ah, Istenem, nem . . . de a meglepetés . . . S ő tudja?

Mortemer: Nem.

Nantya: Igaz, hisz nem mondhatta meg ennek a gyermeknek . . .

Mortemer: Aztán, mit is mondanék neki? Neki nincsen semmi mondani valóm. Sorsom most már nem tőle függ . . . hanem öntől . . . Öntől, a kit szerelemmel fog hallgatni . . . s a ki meg fogja nyerni ügyemet, ha védelmét nem tagadja meg tőlem.

Nantya: De . . .

Mortemer: Az, uram, vajjon nem jutna-e eszébe boldogságában, hogy van egy ember, a ki ki van zárva ebből az örömből, melyre sóváran, könnyes szemmel tekint . . . s hogy nagylelküség, de önhöz méltó dolog volna helyet adni neki kettejük között . . . gyermekeik mellett, a kiket szeretne . . . Mert szeretném őket, esküszöm, azzal a végtelen atyai szeretettel, a melylyel szivem tele van . . . a melyet nem tudok elfojtani s a mely, most már érzem, az én koromnak egyedüli igaz ifjusága. Ah, ugy-e vissza fogja adni gyermekemet s egészen visszaadja?! Ugy-e igen, Ugy-e igen?

Nantya (*megszoritja a kezét*): Nem én fogok felelni . . .

Mortemer: Hanem? .

Nantya (*megy, hogy kinyissa szobájának az ajtaját*): Hanem ő . . .

HETEDIK JELENET.

Mortemer, Nantya, Antoinette.

Nantya (*behozza s előre vezeti Antoinettét*): Jőjjön ide, Antoinette. Egy jó cselekedetről van szó.

Mortemer (*nyugtalanul*): Azt akarja, hogy . . .

Nantya: Védeni fogom ügyét s ő majd itélni fog.

Mortemer: Nos, igen, legyen ugy.

Nantya: Mit gondol, Antoinette, van-e a világon menthetetlenebb dolog, mint ha egy apa elhagyja a gyermekét?

Antoinette: Hisz nincs is olyan ember, a ki ezt megtenné.

Mortemer (*fájdalmasan*): Oh, van!

Nantya: S ha ön olyan embernek a lánya volna, a ki elkövette ezt a sulyos vétket . . . ha megtudná, hogy atyja sohase törődött önnel, mintha nem is létezett volna?

Antoinette (*hévvel*): Fölkeresném! Megtalálnám s kényszeriteném, hogy szeressen! . . .

Mortemer: Ah női sziv!

Nantya (*halkan Mortemerhez, örvendve szoritván meg a Mortemer kezét, Antoinette mögött*): Bátorság! (*Fenn.*) Igy tehát, ha bünbánóan jönne ön elé, kitárná feléje karjait?

Antoinette: Ah, Istenem, hét lehet, ezt még kérdezni is?

Nantya (*mint előbb, Mortemerhez fenn*): Minden jól megy.

Mortemer (*közébük állva*): Várjon csak . . . ez még nem minden . . . Mindent meg kell mondani, hogy minden meg legyen bocsátva.

Nantya (*nyugtalanul*): Ah, ez még nem minden?

Mortemer: Meg kell tudnia, hogy ez az ember nemcsak a gyermek irányában volt vétkes! . . . hanem nagy vétket követett el az anyával szemben is!

Nantya: Ah!

Mortemer: Meg kell tudnia, hogy ez az ember gyáván elhagyta őket, azon a napon, a mikor leginkább kötelessége lett volna őket védelmeznie.

Antoinette: Ah, istenem!

Nantya: S ő ezt megtette?

Mortemer (*nagyon megindultan alig tud beszélni*): Megtette. (*Antoinettehez.*) S most már ön, a ki megbocsátott a gyermekért . . . megbocsát-e az anyáért is?

Antoinette: Meghalt? . . . (*Mortemer a ki nem tud felelni, int, hogy igen.*)

Nantya (*magában*): Mint az enyém.

Antoinette: S nem látta őt viszont soha?

Mortemer: Soha.

Antoinette: De hisz ez borzasztó . . .

Mortemer: El vagyok ítélve. (*Menni készül.*)

Nantya (*melegen visszatartva Mortemert*): Még nem. (*Antoinettehez.*) Ah, ha ön bizonyosan tudná, a mint én tudom, mily nagy változás ment végbe ez ember szivében . . .

Mortemer (*örömmel megszoritva Nantyának a kezét*): Ah, igen, igen, beszéljen csak!

Nantya (*Antoinettehez, mint előbb*): Azt mondaná: igen, vétkes . . . igaz! — de csak megtévelyedett!... a lelke mélyén jó, nemes, derék! . . . és kitárná előtte karjait, mint a hogy én kitárnám az ön helyén . . .

Mortemer (*magában, elragadtatva*): Ah, istenem!

Nantya: Mert nekem folyton a fülemben csengenek haldokló anyámnak utolsó szavai: „Bocsáss meg mindent . . . Felejts el mindent . . . csak azt ne, hogy ő az . . .

Mortemer (*karjait kitárva*): Atyád!

Nantya (*odafordul, ránéz és megérti*): Ah! (*Mortemernek a karjaiba rohan.*) Atyám! Atyám!

NYOLCADIK JELENET.

Előbbiek, **Chavenay, Troënes, Du Bourg, Clémence, Rebecca, Louise,** majd **Veaucourtois** és **Claviéres.**

Chavenay: Ah, istenem, hát ez mi?

Mortemer (*tuláradó örömmel*): Az, hogy megtaláltam a fiamat!

Mind: A fiát?

Mortemer: Igen, igen, ő az enyém! Ime, most már az enyém! Ah, megszenvedtem érte. Fiam! kedves fiam!

Chavenay: Lehetséges-e? . . . Ah, most már értem. (*Kezet szorit Mortemerrel.*) De hát mondják . . .

Mortemer (*még mindig visszatartja Nantyát*): Oh, ne vigyék még el tőlem! Hagyják őket nálam! (*Antoinettet is magához vonva, mindkettőjüket átölelve tartja.*) Mind a két gyermekemet!

Antoinette: Ön tehát maga-magáról beszélt?

Mortemer: Igen, angyal, magamról!

Antoinette: Miért nem mondta mindjárt? Azt

ajánlottam volna neki, hogy ne sokat gondolkozzék, hanem ölelje meg önt rögtön!

Veaucourtois (*belép Claviéressel*): Micsoda? fia van neki?

Mortemer: Igen bizony! Nézd! Ugy-e szép gyerek ez az én fiam?

Claviéres: Terringettét! Ekkora? . . . S milyen s épen fel van nevelve . . Ilyet már én is szeretnék. (*Veaucourtoishoz.*) Hát te?

Veaucourtois: Én még ráérek.

Chavenay: Hanem, higyjék el, akármit beszél is az ember, az soha se ér annyit, mint a mit gondolunk. — Tehát menjünk ebédelni.

Clémence: Előre is figyelmeztetem önöket, hogy minden férjet a felesége mellé ültettem . . . hogy udvaroljanak nekik . . .

Troënes: Ah, hisz ez nagyon derék. — Akkor hát én mindjárt birtokomba is veszem a feleségem karját. (*Louisehoz rohan.*)

Clémence: Nini, már nem is oly félénk.

Louise (*szemlesütve*): Oh, de a legkevésbbé sem.

Rebecca (*Du Bourghoz, megvetéssel nézve Claviéresre*): Én pedig barátom, az ön karját kérem!

Mortemer (*Nantyának és Antoinettenek a karjába kapaszkodva*): Én meg ezekét ni!

Claviéres: Hát mi, oh Veaucourtois. Kapaszkodjunk egymásnak a karjába és sorakozzunk utánuk! Előre! itt jön a régi gárda!

Veaucourtois: A szerelem veteránjai!

Mortemer (*sugárzó arccal*): Végre! végre! Végre tehát családi körben ebédelek!

V É G E.

ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

A **Franklin-Társulat** által kiadott **Olcsó Könyvtárban** megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Almási Tihamér. Czigány Panna. Népsz. (1058—59) 40 f.
Arago és Vermond. Az ördög naplója. Vigjáték. Franczióból ford. Egressy Benjamin. (193—94) 40 f.
Augier E. A Fourchambault család. Szinmű. (264—66) 60 f.
— A bürök. Vigj. 2 felvonásban. (500) 20 f.
— Az arczátlanok. Vigjáték. 5 felvonásban. Franczióból forditotta Gurnesevics Lajos. (773—74) 40 f
Augier E. és Sandeau Gy. Poirier ur veje. Szinmű. Ford. Haraszti Gyula. (357—58) 40 f.
Augier és Foussier. A szegény arszlánnők. (526—27) 40 f.
Bayle Bernard. Az esernyő. Vigjáték. Angolból forditotta Csiky Gergely. (631—32) 40 f.
Beaumarchais. Figaro házassága. Vigjáték. Ford. Paulay (55—58) 80 f.
— A sevillai borbély. Vig. Ford. Paulay E. (290—92) 60 f.
Berczik Árpád. Az igmándi kispap. Népsz. (386 - 87) 40 f.
— Nézd meg az anyját. Vigjáték. (495—97) 60 f.
— A protectió. Vigjáték. 3 felvon. (638—40) 60 f.
— A veteránok. Életkép. 3 felvon. (841—43) 60 f.
— A svihákok. Vigjáték. 3 felvon. (835—37) 60 f.
— A bálkirálynő. Vigjáték. 1 felvon. II. kiad. (859—60) 40 f.
— A peterdi csata. Vigjáték. 3 felvon. (875—77) 60 f.
— A papa. Vigjáték 3 felv. (999—1000) 40 f.
— Mai divat. (1104—5) 40 f.
— Postás Klári. Vig szinmű 3 felv. (1136—37) 40 f.
— Ministerválság. Vigjáték. (1382—1384) 60 f.
Bessenyei Gy. A philosophus. Vigj. (338—40) 60 f.
Björnsterne Björnson. Leonarda. Szinmű. Forditotta Kárffy Titusz. (635—37) 60 f.
Brieux Eugéne. A vörös talár. Dráma. Forditotta Zigány Árpád. (1234—36) 60 f
Brough William. Flipper és Nobbler. Vigjáték. Angolból ford. Csiky Gergely. (556) 20 f.
Coppée Fer. Kisebb szinművek. Ford. Csiky G. (435) 20 f.
— Két fájdalom. Dráma. (784) 20 f.
— Severo Torelli. Dráma. Ford. Csiky Gergely (583—84) 40 f.
Corneille Péter. Cinna vagy Augustus kegyelme. Tragédia. Franczióból ford. Pajor István. (548) 20 f.
— Cid. Tragédia. Francz. ford. Radó Antal. (669—70) 40 f.
Csató Pál. Megházasodtam. Vigjáték. (1217) 20 f.
Csiky Gergely. A nagyratermett. Vigjáték. (748—51) 80 f.
— A nagymama. Vigjáték 3 felvonásban. (752—54) 60 f.
— Anna. Dráma 1 felvonásban. (421—22) 40 f.
Dugonics András. Toldi Miklós. Szomorú történet. 3 szak. (869—72) 80 f.
— Kún László. Szomorú történet 4 szakaszb. (471—73) 60 f.
— Bátori Mária. Szomorú tört. 4 szakaszban. (577—80) 80 f.

Dumas Sándor. id. A Saint Cyri kisasszonyok. Vigjáték. Francz. ford. Fáy J. Béla. (731—32) 40 f.
— Kean. Szinmű. (1102—3) 40 f.
Echegaray József. A nagy Galeotto. Dráma. A spanyol eredetiből forditotta Patthy Károly. (711—13) 60 f.
— Bernardo Montilla. Dráma. Ford. Patthy K. (917—20) 80 f.
— Folt, a mely tisztít. Dráma 4 felvonásban. Forditotta Patthy Károly. (997—98) 40 f.
— Mariana. Dráma 3 felv. (1001—03) 60 f.
— Őrült-e vagy szent? Dráma. Ford. Huszár V. (1068—69) 40 f.
Fáy András. A külföldiek. Vigjáték. (436—37) 40 f.
— A mátrai vadászat. Vigjáték. (524—25) 40 f.
Gaal J. A peleskei nótárius. Bohózat. (296—99) 80 f.
Gabányi Árpád. Kapivár. Vigjáték 3 felv. (861—64) 80 f.
Gœthe. Iphigenia Taurisban. Dráma. Ford. Kis J. (53—54) 40 f.
— Berlichingeni Gottfried, a vaskezü, dramatizált története. Forditotta Balla Mihály. (508—10) 60 f.
— Faust. II. része. (1171—82) 2 K 40 f.
Goldoni K. A hazug. Vigj. Ford. Radó A. (347—49) 60 f.
—. A jótékony zsémbes. Vigj. Ford. Radó A. (813—16) 80 f.
Gombos I. Az esküvés. Szomorújáték. (327—29) 60 f.
Grillparzer Ferencz. Medea. Szomorújáték. Ford. Hegedüs István. (612—14) 60 f.
— A tenger és szerelem hullámai. Szomorújáték. Forditotta Ivánfi Jenő. (810—12) 60 f.
— Sappho. Szomorújáték Ford. Ivánfi J. (898—900) 60 f.
Halbe M. Földanyánk. Dráma. (1111—13) 60 f.
Hauptmann G. Hannele. Alomkölt. (1011—12) 40 f.
Hugo K. Bankár és báró. Szomorújáték. (234—35) 40 f.
Hugo V. Hernani. Szomorúj. Ford. Szász K. (35—36) 40 f.
— Borgia Lucretia. Dráma. Ford. Szász K. (343—44) 40 f.
— Ruy Blas. Szomorúj. 5 felv. Ford. ifj. Szász B. (851—53) 60 f.
— A király mulat. Szomorújáték 5 felv. Ford. ifj. Szász Béla. (927—28) 40 f.
Katona József. Bánk-bán. Dráma. Arany János jegyzeteivel és tanulmányával. (1314—1318) 1 K.
Kisfaludy Károly. A kérők. Vigj. 3 felv. (301—03) 60 f.
— A pártütők. Vigjáték 3 felvon. (388—89) 40 f.
— Csalódások. Vigjáték 4 felvon. (191—92) 40 f.
— Irene. Szomorújáték. 5 felvon. (138—40) 60 f.
— Mátyás diák. — Hűség próbája. Két vígjáték. (1147) 20 f.
Kisfaludy Sándor. A Dárday-ház. (1243—45) 60 f.
Klapp Mih. Rosenkranz és Güldenstern. Vigjáték. Forditotta Csiky Gergely. (423—25) 60 f.
Körner Tiv. Zrinyi. Szomorújáték. Ford. Szemere Pál. — Körner Zrinyijéről. Birálat, irta Kölcsey F. (142—44) 60 f.
Kozma Andor. A szabadság ünnepére. Szini költemény három képben (1063—64) 40 f.

53—54. **A vadkacsa.** Szinmű 5 felv. *Ibsen—Gerő Attila.* ... 60 fil
55—56. **A nők barátja.** Vigjáték 5 felv. *Ifj. Dumas Sándor—Kürthy Emil.* ... ... 60 fil
57. **Adorján báró.** Szinmű 4 felv. *Prém József.* ... ... 30 fil
58. **Kean.** Vigjáték 5 felv. *Id. Dumas Sándor—Hevesi S.* 30 fil
59—60. **A haramiák.** Szomorújáték 5 f. *Schiller—Hevesi O.* 60 fil
61. **A végrehajtó.** Bohózat 3 felv. *Sylvane és Artur.* ... 60 fil
62—63. **A vándormadár.** Szinmű 3 felv. *Prém József.* ... 60 fil
64—65. **A becsület.** Szinmű 4 felv. *Sudermann—Fái J. B.* ... 60 fil
66. **Henschel fuvaros.** Dráma 5 felv. *Gerhart Hauptmann—Molnár F.* ... ... 30 fil
67—68. **Othello.** Szomorújáték 5 felv. *Shakespeare—Endrei.* ... 60 fil
69. **Dodófőhadnagy.** Vigjáték 3 felv. *Pekár Gyula.* ... 30 fil
70—71. **Farsang utólja.** Dráma 5 felv. *Hartleben—Beöthy.* 60 fil
72. **A Robinsonok.** Vigj. 1 felv. (6 férfi, 6 nő.) *Makai E.* 30 fil
73. **A Sárdi ház.** Népszinmű 3 felv. *Géczy István.* ... ... 30 fil
74—75. **Hamlet** Tragédia 5 felv. *Shakespeare—Zigány Á.* ... 60 fil
76—77. **Lear király.** Szomorújáték 5 felv. *Shakespeare—Zigány Árpád.* ... ... 60 fil
78. **Homok-zátonyok.** Vigjáték 3 felv. *Molnár Gyula.* 30 fil
79. **Dr. Szeleburdi.** Énekes bohózat 3 felv. *Guthi—Hegedüs.* 30 fil
80—81. **Georgette** Szinmű 4 felv. *Sardou—Fái J. Béla.* ... 60 fil
82. **Francillon.** Szinmű 3 felv. *Dumas S.—Paulay E.* ... 30 fil
83—84. **A velenczei kalmár.** Dráma 5 felv. *Shakespeare—Zigány Árpád.* ... ... 60 fil
85—86. **A makranczos hölgy.** Vigjáték 5 felvonásban. *Shakespeaare—Zigány Árpád.* ... ... 60 fil
87—88. **A szökimondó asszonyság.** Szinmű 3 felv. Idöjáték. *Sardou—Fáy és Makó.* ... ... 60 fil
89—90. **A hálókocsik ellenőre.** Vigj. 3 felv. *Bisson—Zemplényi* 60 fil
91. **A végrehajtó.** Vigj. 1 felv. (4 férfi, 3 nő.) *Ábrányi E.* 30 fil
92—93. **Tudós professzor Hatvani.** Vigjáték 3 felv. Idöjátékkal. *Mkai Emil.* ... ... 60 fil
94—95. **Coriolanus.** Szomorújáték 5 f. *Shakespeare—Petőfi.* ... 60 fil
96. **A tartalékos férj.** Bohózat 3 felv. *Guthi—Rákosi.* ... 30 fil
97—98. **A Szombatosok.** Szinmű 3 felv. *Somló Sándor.* ... 60 fil
99. **Morituri.** *Sudermann.* I. **Teja.** Dráma 1 felv. (10 férfi, 2 nő.) *Makai* II. **Friczike.** Dráma 1 felv. (5 férfi, 2 nő.) *Fái J. Béla.* III. **A férfi.** Vigjáték 1 felv. (6 férfi, 2 nő, nép.) *Makai.* ... ... 30 fil
100—101. **Otthon.** *Sudermann.* Dráma 4 felv. *Márkus Miksa.* ... 60 fil
102. **A becsületbiró.** Szomorújáték 4 felv. *Zivuska.* ... 30 fil
103—104. **A sasok.** Vigjáték 3 felv. *Guthi—Rákosi.* ... ... 60 fil
105. **Pillangó kisasszony.** Dráma 1 felv. (4 férfi, 3 nő.) *Belasco—Faludi.* ... ... 30 fil
106. **Katalin.** Eredeti operette 3 felv. *Dr. Béldi—Fejér.* ... 30 fil
107—108. **A nevezetes kastély.** Vigjáték 4 felv. *A Bisson és J. Berr de Turique—Heltai Jenő* ... ... 60 fil
109—110. **Karácsony.** Drámai látványosság 5 képben. *Dickens...* 60 fil
111—112. **A páholy.** Bohózat 3 f. *Laufs és Kraatz—Kabos E.* ... 60 fil
113—114. **A képviselő úr.** Bohózat 3 felv. *Guthi—Rákosi.* ... 60 fil
115—116. **Kurucz Feja Dávid.** Szinmű 4 felv. *Fényes Samu.* 60 fil
117—118. **A métely.** Szinmű 3 felv *Brieux—Molnár M.* ... 60 fil
119—120. **Balassa Bálint.** Tört. szinjáték 4 felv. *Martos F.* ... 60 fil
121—122. **A régi szerető.** Népszinmű 3 felv. *Géczy István.* ... 60 fil
123—124. **Házasodjunk.** Bohózat 3 felv. *Guthi Soma.* ... ... 60 fil
125—126. **Rodostó.** Tört. szinmű 3 felv. *Géczy—Lampérth.* ... ... 60 fil
127—128. **Casanova.** Operette 3 felv. *Farago—Barna.* ... ... 60 fil
129—130. **Niobe.** Énekes játék 3 felv. *Pásztor—Stoll.* ... ... 60 fil

Folytatás a boriték 4. oldalán.

31—132. **A hit.** Népszinmű 3 felv. *Rózsa Miklos.* ... ... 60 fill.
33—134. **Loute.** Bohózat 4 felv. *Pierre Veber—Heltai Jenő.* ... ... 60 fill.
35—136. **A doktor úr.** Bohózat 3 felv. *Molnár Ferenc.* ... ... 60 fill.
37—138. **A brezováczi hős.** Bohózat 3 felv. *Guthi—Rákosi.* ... 60 fill.
139. **A jövevények.** Dráma 3 felv. *Jakab Ödön.* ... ... 30 fill.
40—141. **Simonyi óbester.** Vigjáték 3 felv. *Martos Ferenc.* ... 60 fill.
142. **Az élvetemetkező.** Dráma 1 felv. (6 férfi, 2 nő, nép.) *Ifj. Hegedüs Sándor.* ... ... 30 fill.
43—144. **Constantin abbé.** Vigj. 3 felv. *Halévy—Paulay.* ... 60 fill.
45—146. **Clémenceau.** Vigj. 5 felv. *Ifj. Dumas—Fáy B.* ... ... 60 fill.
47—148. **Léha világ.** Vigjáték 3 felv. *Prém József.* ... ... 60 fill.
149. **A nyolczadik pont.** Vigjáték 1 felv. (2 férfi, 2 nő.) *Murger—Szerdahelyi Kálmán.* ... ... 30 fill.
50—151. **Patyolat kisasszony.** Szinmű 3 f. *Brieux—Tábori.* 60 fill.
52—153. **Két szék közt a pad alatt.** Vigjáték 3 felvonásban. *Calderon—Makai és Huszár.* ... ... 60 fill.
54—155. **A csodagyermek.** Bohózat 3 felvonásban. *Paul Gavault* és *Robert Charvay—Molnár Ferenc.* ... ... 60 fill.
56—157. **Bob herceg.** Regényes nagy operette 3 felvonásban. Irták: *Martos F.—Bakonyi K.* Zenéjét: *Huszka J.* 60 fill.
58—159. **Ghettó.** Dráma 3 felv. *Ifj. Heijermans—Hevesi.* ... ... 60 fill.
60—161. **Messiás.** Korrajz 3 felv. *Fényes Samu.* ... ... 60 fill.
62—163. **Józsi.** Bohózat 3 felv. *Molnár Ferenc.* ... ... 60 fill.
64—165. **„Sursum Corda".** Szinmű 5 felv. *Bosnyák Zoltán.* ... 60 fill.
66—167. **Katinka grófnő.** Operette 3 felv. *Faragó—Hivős* ... 60 fill.
68—169. **A napkeleti királykisasszony.** Verses dráma 4 felvonásban. *Rostand—Benedek.* ... ... 60 fill.
70—171. **Az erény útjai.** Vigjáték. *R. de Flurs* és *G. A. de Caillavet—Molnár Ferenc.* ... ... 60 fill.
72—173. **Takarodó.** Dráma 4 felv. *Beyerlein—Zboray.* ... ... 60 fill.
74—175. **Flirt.** Vigjáték 3 felv. *Ferenczy Ferenc.* ... ... 60 fill.
76—177. **Utazás az özvegység felé.** Vigjáték 3 felvonásban. *Szécsi Ferenc.* ... ... 60 fill.
78—179. **A királynő férje.** Vigjáték 3 felvonásban. *Xanrof* és *Chancel—Heltai Jenő.* ... ... 60 fill.
80—181. **Nyári zivatar.** Vigjáték 3 felv. *Molnár Gyula.* ... ... 60 fill.
82—183. **Én, Te, Ő!** Nagy Operette 3-felvonásban. *Caillavet és Flers—Heltai Jenő.* Zenéjét: *Claude Terasse.* ... 60 fill.
84—185. **A konzul felesége.** Operett 3 felv. *Ferrier* és *Clairville—Bálint D.* Zenéjét: *Gaston Serpette.* ... ... 60 fill.
86—187. **Pogány Gábor.** Dráma 4 felvonásban, utójátékkal. *Ferenczy Ferenc.* ... ... 60 fill.
88—189. **A nóna.** Bohózat 3 felv. *Bisson—Szász Zoltán.* ... ... 60 fill.
90—191. **„Rab lélek".** Dráma 3 felv. *Ferenczy Ferenc.* ... ... 60 fill.
92—193. **Csók-pirulák.** Bohózat 3 felvonásban. *Hennequim* és *Bilhaud—Heltai.* ... ... 60 fill.
94—195. **Radnóthyné.** Szinmű 3 felv. Irta: *Kampis János.* ... 60 fill.
96—197. **Bernd Róza.** Szinmű 5 felv. *Hauptmann—Hevesi.* ... 60 fill.
98—199. **A szaharai konzul.** Boh. 3 felv. *Guthi Soma.* ... ... 60 fill.
200. **Helikoni ünnep.** Vigjáték 3 felv. Irta: *Prém József.* 30 fill.
01—202. **Az arany patkó.** Vigj. 3 felv. *Kadelburg—Tímár.* ... 60 fill.
03—204. **A szentbernáti barátok.** Szinmű 5 f. *Ohorn—Thury.* 60 fill.
05—206. **Parasztszivek.** Tanyai történet. *Szatóki Elek.* ... ... 60 fill.
07—208. **Bayard lovag.** Szinmű 3 felv. Irta: *Molnár Gyula.* ... 60 fill.
09—210. **A nagy érzés.** Dráma öt felv. *Ferenczy Ferenc.* ... 60 fill.
11—212. **Asszony.** Szinmű négy felv. *Porzsolt Kálmán.* ... 60 fill.
13—214. **A papa leánya.** Énekes bohózat 3 felvonásban. *Molnár Gyula.* ... ... 60 fill.
15—216. **Mirette.** Párisi történet 2 felv. *Bosnyák Zoltán.* ... 60 fill.
17—218. **Dorian Gray arczképe.** Dráma 5 felvonásban. Wilde regényéből. Irta *Hajó Sándor* ... ... 60 fill.
19—220. **Gretchen.** Tréfa 3 felv. *Davis-Lipschütz—Hajó Sándor.* 60 fill.

Budapest. Nyomatott Wodianer F.és Fiainál.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár